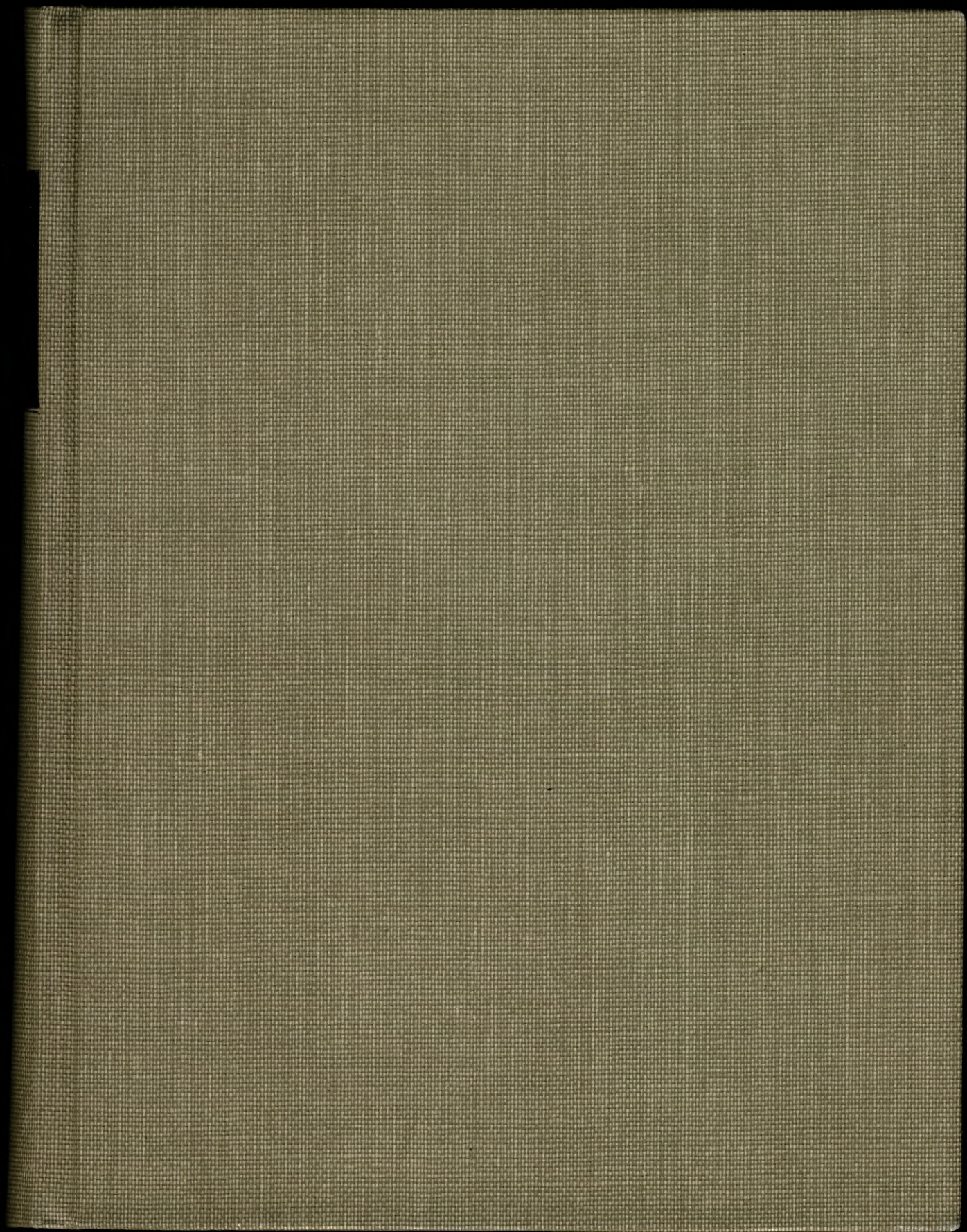

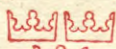
Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

UNIVERSITETSBIBLIOTEK GÖTEBORGS

Biomedicinska biblioteket

PERIODIKA

<Göteborg.
Hälsovårds-
nämnden.>

GÖTEBORGS
HÄLSOVÅRDSNÄMDS
ÅRSBERÄTTELSE

FÖR ÅR

1917

DEL II.

ANDRA AVDELNINGEN

UTARBETAD AV

ÖVERLÄKARNE **H. KÖSTER** OCH **HJ. WENNERBERG**

Berättelse angående den ekonomiska förvaltningen vid Göteborgs stads sjukhus under år 1917.

Sjukhusbyggnaderna och deras omgivning.

Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset.

Ett nytt ljusbehandlingsrum har anordnats å tuberkulosavdelningen. Ett tekök, som förut tillhört föreståndarinnans lägenhet, har omändrats till bostadsrum. I kirurgiska poliklinikens steriliseringsrum har evakueringsanordningen förbättrats. En del elektriska motorer, avsedda att driva fläktar för inpressning av uppvärmd luft till sjukavdelningarne, men aldrig använda för ändamålet, hava försålts. Kontrakt uppgjordes med firman Bissmarck & Co. angående omläggning av den bristfälliga kloakledningen från paviljong 7—8 för en summa av 11,000 kronor. Under året utfördes diverse målningsarbeten för en kostnad av 13,375 kronor.

För att verkställa utredning om efter vilken plan till- och ombyggnad av sjukhuset borde äga rum, tillsatte hälsovårdsnämnden den 13 mars en kommitté med uppdrag att inkomma med förslag häröm.

Barnsjukhuset.

Ett par större rum i vindsvåningen till Ågrenska konvalescenthemmet å Amundön hava apterats till sjuksalar, varigenom 16 platser vunnits.

Efter framställning av hälsovårdsnämndens andra avdelning beviljade stadsfullmäktige den 14 juni ett anslag av 647,500 kronor samt upplät tomt intill Barnsjukhuset för uppförande av en sjukpaviljong enligt ritningar av arkitekten O. Dymling. Grundläggningen påbörjades under året.

Barnbördshuset.

Förutvarande styrelserummet är apterat till matsal för föreståndarinnor och avdelningssköterskor, och den i källarvåningen belägna äldre matsalen har tagits i bruk till proviantförråd.

Frågan om anordnande av bostäder för eleverna har ånyo väckts till liv. Arkitekt Rasmussen fick i uppdrag att för ändamålet utarbeta förslag till vindarnes inredning eller eventuellt för påbyggande av en våning å huvudbyggnaden samt å den ena flygelbyggnaden.

I början av året sökte styrelsen att upphandla proviantartiklar gemensamt för samtliga sjukhus, men dels på grund av den allt mera genomförda ransoneringen av födoämnen och dels på grund av den ringa och ovissa tillgången på livsmedel visade det sig omöjligt erhålla anbud å större leveranser. Styrelsen uppdrog därför åt de olika förvaltningsråden att ombesörja proviantanskaffningen för respektive sjukhus på ändamålsenligaste sätt. Det egendomliga förhållandet har inträffat, att mindre leveranser av proviant såsom t. ex. av mjölk och kött kunnat erhållas billigare än större leveranser, oaktat leveransperioden i regel inskränkts till att omfatta endast ett kvartal. Under hösten upphandlades centralt så mycket potatis, som de olika sjukhusens källare kunde rymma, och försök gjordes att dessutom anskaffa källare för lagring av ett ytterligare upphandlat parti potatis, men tyvärr misslyckades detta.

Nedsaltning av kött och konservering av ägg m. m. har skett i den mån sjukhusens förvaringslokaler det medgivit.

Enär eleverna vid Barnbördshuset haft svårigheter att erhålla mat i staden, hava de av styrelsen medgivits rätt att mot ersättning få intaga sina middagsmål å Barnbördshuset.

Utgifterna för patienternas utspisning vid samtliga sjukhus uppgingo enligt närslutna tabell n:r 3 till	Kr. 391,787: 77
samt för personalens utspisning till	» 224,713: 45
eller tillsammans	<u>Kr. 616,501: 22</u>

utgörande 31,69 % av sjukhusens samtliga utgifter.

I denna summa ingå endast kostnaderna för råvaror men ej för avlöning till personalen, ånga och bränsle till köken eller för andra tillagningskostnader för maten.

Enär Göteborg hotar att bliva en av de dyraste städerna i riket beträffande livsmedelspris, är det av vikt, att åtgärder vidtagas för att i möjligaste mån söka nedbringa utspisningskostnaderna. Det är härvid nödvändigt att icke blott försöka köpa provianten till billigare pris utan också att i sjukhusens matsedlar i största möjliga utsträckning utnyttja de i förhållande till näringsvärdet billigaste livsmedlen.

Bland åtgärder, som under normala förhållanden kuma vidtagas för nedbringandet av inköpsprisen, torde sådana, som möjliggöra partiinköp med förbigående av mellanhänder, vara effektivast.

Av proviantartiklarne är mjölken en av de viktigaste. Över 2,000 liter åtgå dagligen vid sjukhusen under normala förhållanden. Kostnaden härför är

avsevärd, men torde kunna nedbringas, därigenom att mjölken köpes direkt från landsortsmejerier och större producenter, fritt levererad vid järnvägsstation i Göteborg. Transport och distribuering skulle sedermera ordnas centralt.

Smör, ost, ägg, potatis, rotfrukter, trädgårdsalster, örter och andra lantmannaprodukter böra likaledes kunna köpas direkt från producenterna, gryn och mjöl från kvarnarne och specierier från grosshandlarne.

Korv och charkuterivaror böra om möjligt produceras genom egen försorg. Någon omöjlighet att med fördel inköpa kött å slakthuset gemensamt för samtliga sjukhus torde ej förefinnas. Inom ett par förvaltningsråd har diskuterats möjligheten av gemensamma fiskinköp å fiskhamnsauktionerna.

För realiserandet av dessa förslag kräves, att magasin, lokaler och transportanordningar anskaffas, samt att behöflig personal ställes till förfogande. Då emellertid kostnaderna härför liksom också inköps- och fraktkostnaderna ställa sig proportionsvis billigare ju större inköpen och omsättningen blir, torde det vara lämpligt, att även fattigvårdsstyrelsen förenar sig med hälsovårdsnämnden om inköp och distribuering m. m. av varor. Någon olägenhet av en dylik sammanslagning kan jag ej finna. Fattigvårdsstyrelsen uppställer samma fordringar på proviantartiklarne som hälsovårdsnämnden.

I Stockholm utser visserligen hälsovårdsnämnden och fattigvårdsnämnden årligen var sin upphandlingskommission, som upphandla varor för respektive nämnders olika sjukhus m. m., men sekreterarne i kommissionerna anse båda, att en sammanslagning utan olägenhet skulle kunna ske.

En dylik kommission bör följa livsmedelsmarknaden samt verkställa inköp av de olika varorna på lämpligaste tidpunkt. Sakkunnig kontroll av varorna skulle kunna ske genom kommissionen.

Förutom proviant torde kommissionen böra upphandla även andra varor, såsom såpa, soda, tvål, tvättpulver, putsmedel, glas och porslin, bränsle m. m.

För vidare behandling av denna fråga torde det vara lämpligt att tillsätta en kommitté med uppdrag att inkomma med närmare utredning och förslag. Förutom representanter för hälsovårdsnämnden och fattigvårdsstyrelsen torde även böra i kommittén insättas en eller flera köpmän samt möjligen en representant från någon av lantmännens försäljningsföreningar.

Lika viktigt som det är att anskaffa varor till billigt pris, lika viktigt är det ur ekonomisk synpunkt att utnyttja de olika varorna på ändamålsenligaste sätt. Vid matsedelns uppgörande bör sålunda stor hänsyn tagas till proviantartiklarnes näringsvärde i förhållande till deras inköpspris. Att under alla förhållanden blint följa en utspisningsstat är ej lämpligt, särskilt under nuvarande förhållanden. För sommar och vinter böra olika stater finnas. Tabeller, upp-

tagande proviantartiklarnes prisbillighet i förhållande till deras näringsvärde, borde uppgöras allt emellanåt, efter som varorna växla i pris. Med ledning av dessa tabeller böra sysslomän och köksföreståndarinnor uppgöra förslag till lämpliga utbytesrätter för olika årstider.

På köksföreståndarinnans duglighet beror det mycket, i vad mån utspisningen vid sjukhuset skall ställa sig ekonomisk och ändamålsenlig. I sammanhang härmed må anföras, vad lasaretsläkaren i Östersund doktor H. Graeve skriver i sin årsberättelse för 1916 beträffande hushållerskebefattningarna vid lasretten: »Då knappast någon befattning inom ett sjukhus finnes, vars rätta skötande till så hög grad har inflytande på sjukhusets ekonomi, vore det högeligen angeläget, om tillfälle till god utbildning för hushållerskor vid sjukhus och andra allmänna inrättningar funnes att tillgå, vilket hittills mig veterligen ingenstädes varit fallet.»

För att underlätta ett ändamålsenligt utnyttjande av prisbilliga födoämnen böra elektriskt drivna, arbetsbesparande maskiner komma till ökad användning.

Bristen på svala källare, kylrum och tillräckligt stora isskåp är kännbar på sjukhusen och bidrager till att ställa driften oekonomisk. Överbliven mat kan särskilt sommartid icke utan att taga skada förvaras till kommande behov. Att stora mängder matavfall förr i regel uppstått på våra sjukhus, har icke blott berott på en mindre omsorgsfull utportionering av mat utan också på bristande förvaringsmöjligheter.

Under år 1917 uppstod å 5 sjukhus, som lämnat uppgifter, 831 hl. matavfall mot 1,651 hl. år 1916. År 1915 och därförut har matavfallsmängden med all sannolikhet varit än större.

Inventarier, utredningspersedlar och instrument.

Sahlgrenska sjukhuset.

För röntgenavdelningen har inköpts en induktor till ett pris av 1,192: 50 kronor samt röntgenrör för 3,146: 15 kronor. Till sömmerskeverkstaden anskaffades en linnestoppningsmaskin samt en elektrisk symaskinsmotor. Bland övriga nyanskaffade inventarier må nämnas 1 mikroskop, 2 bårvagnar, 10 sjuk-sängar, 50 filter samt en våg för tvättinrättningen.

Sedan ett anslag av 5,000 kronor beviljats till ommålning av möbler i paviljongerna 1—8, har detta arbete utförts under året.

Barnbördshuset.

Möbler hava anskaffats till sköterskornas och elevernas matsalar. En elektriskt driven urincentrifug har inköpts.

Epidemisjukhuset.

150 filter m. m. inköptes.

Sjukvårdsanstalten å Kålltorp.

Sedan ett extra anslag för året av 20,000 kronor beviljats till komplettering av linne- och sängklädesförrådet, har en större nyanskaffning verkställt och bland annat 260 filter inköpts.

Erforderliga vävnader och materialier upphandlades under våren gemensamt för samtliga sjukhus.

Till stoppning av madrasser har, sedan hö och halm ej kunnat erhållas, å Epidemisjukhuset använts sjögräs (havstång) i den mån det kunnat anskaffas samt dessutom träull. På sjukvårdsanstalten å Kålltorp samt å Hemmet för lungotsssjuka har likaledes träull kommit till användning samt å Ågrenska konvalescenthemmet sjögräs.

Brandförsäkringsvärdet å inventarierna har höjts.

Då det endast torde vara en tidsfråga, när en centraltvättinrättning för sjukhusen kommer till stånd, och då det icke är lämpligt, att alltför många olika modeller å tvättkläder finnas, när tvätten utföres gemensamt för alla sjukhus, torde enhetliga modeller å vissa tvättkläder så småningom böra genomföras. Härvid bör bland annat tillses, att sådana modeller väljas å underkläder m. m., som falla så slätt och veckfritt som möjligt i manglarna.

För att gemensamma sängkläder å sjukhusen skola kunna användas, bör allt för stor skillnad ej finnas å sängarnes bredd och längd och kuddarnes storlek.

De vita mollskinnsbyxor, som nu användas å Sahlgrenska sjukhuset, äro synnerligen ömtåliga för fläckar och måste ofta tvättas, vilket sliter dem. Linneväven i rockarne slites mera i tvätten än bomullsväv. Den blårandiga bomullsväven far i regel icke så illa av upprepade tvättningar i maskiner.

Anskaffningskostnaderna för linne-, gång- och sängkläder samt för en stor del inventarier och förbrukningsartiklar skulle med all sannolikhet kunna nedbringas, om standardisering jämte gemensamma tillverkningar eller inköp genomfördes.

En centralverkstad, försedd med elektriskt drivna symaskiner, stoppmaskiner, knapphålsmaskin m. m. bör kunna tillverka kläderna billigare, än om arbetet fördelas på de olika sjukhusens sömmerskeverkstäder och på privata tillverkare. För att med säkerhet kunna skilja sjukhusen tillhöriga tvättkläder från enskilda personers, även om märket avskiljes, bör i den väv, som persedlarna tillverkas av, finnas inslag av färgade trådar. Handdukar m. m. böra förses med invävt namn och årtalsmärke.

För ombesörjandet av de ofta återkommande omstoppningarna av madrasser samt för reparation av linoleummattor, möbler, markiser, remtyg, bandage m. m. torde det vara lönande att liksom å större sjukhus här i landet anställa en sadelmakare och tapetserare.

Desinfektionen av madrasser och andra kläder medelst ånga skadar dem i hög grad och kräver mycket bränsle. Önskvärt vore, att formalindesinfektion, som nu uteslutande användes vid Sahlgrenska sjukhuset samt vid Barnsjukhuset och Källtorps sjukhus, kunde användas vid flera sjukhus i stället för ångdesinfektion, åtminstone efter sjukdomar av mindre smittosam art. Steriliseringen är likaledes synnerligen skadlig för klädernas bestånd. Till sådana handdukar och persedlar, som ofta måste steriliseras, borde icke tjockare, dyrbarare vävnader användas, enär dessa i regel falla lika fort sönder som de tunnare.

Kostnaden för inventarier, utredningspersedlar och instrument har uppgått till 151,987:38 kronor, eller 7,81 % av samtliga utgifter.

Uppvärmning och belysning.

Anskaffningen av bränsle har vållat svårigheter på grund av världskriget och de osedvanligt höga inkösprisen.

Något över 2,000 kbm. props hava erhållits från Skaraborgs län samt större partier props och ved från bränslekommissionen genom Vedbyrån i Göteborg. Genom sistnämnda byrå har även erhållits cirka 1,000 tons briketter. Mindre partier kol och koks hava levererats genom bränslekommissionen och enskilda kolfirmor.

Bränsleförbrukningen inom sjukhusen har under året ägnats oavlätlig uppmärksamhet. För att nedbringa bränsleförbrukningen utfärdade styrelsen i cirkulär av den 13 februari och 12 september föreskrifter bland annat om avstängning av mindre behövliga dagrum och samlingssalar, om mindre uppvärmning av trappuppgångar och korridorer samt av sovsalar nattetid (dock ej under 15 grader), om tätning av fönster och dörrar, inskränkning av fönsterventilationen, belysningen, badningen, varmvatten- och gasförbrukningen m. m. Under den mörkare och kallare årstiden framflyttades patienternas väcknings- och uppstigningstid från klockan 5 till 6 på morgonen. Lyse och bränsle sparades härigenom samt även i någon mån mat.

Temperaturen å sjuksalarne har antecknats å bestämda tider, tvenne gånger under dagen samt även en gång under natten, där nattsköterska funnits. Rapporterna hava följande morgon klockan 9 lämnats till respektive maskinister och tjänat till ledning vid värmeregleringen.

Tvättinrättningarna, köken, desinfektionsugnarne och steriliseringsapparaterna kräva i allmänhet mycket varmvatten och ånga. För att spara bränsle och

tvättmateriel samt för att hindra klädernas slitning i tvättinrättningarne har sparsamhet med tvätt anbefallts och regler för ombyte av kläder utfärdats. Matlagningen i köken har så långt möjligt koncentrerats till vissa tider. Stekspisarnes spjäll och eldstäder hava justerats och regler för bränslebesparing anslagits i köken. Koklådor hava anskaffats och även utdelats till sådana familjer, som åtnjuta fritt bränsle. Centralköken och familjerna hava anmodats att föra anteckningar över förbrukat bränsle samt att härom lämna uppgifter till kontoren Tryckta anvisningar för ekonomisk eldning i kakelugnar och för skötsel av gasspisar hava utdelats. Några bränslebesparande kakelugnsinsatser, benämnda »Hets», äro på försök insatta å Hemmet för lungotsssjuka. Å flera sjukhus hava elektriska strykjärn tagits i bruk för att bland annat spara gas.

Gasförbrukningen har å 3 sjukhus minskats till 42,405 kbm. från att under 1916 hava utgjort 55,820 kbm.

Enligt uppdrag av hälsovårdsnämnden har under början av året en av ångpanneföreningens ingenjörer samt en av dess instruktionseldare undersökt driften vid de olika sjukhusens ångpanneanläggningar samt lämnat råd och anvisningar för bränslebesparing och ekonomisk eldning med olika kolsorter, briketter och ved. Ingenjören föreslog bland annat, att vattenmätare, kolvågar och andra kontrollapparater skulle anskaffas, samt att fullständiga redovisningar över bränsleåtgång, matarvattenförbrukning m. m. skulle föras. Då emellertid varmvattenmätare med flera apparater endast tillverkas i utlandet och för närvarande knappast kunna anskaffas för någorlunda rimligt pris, och enär det nu använda vedbränslet är svårt att kontrollera, har anskaffningen måst anstå tills vidare.

En del rörledningar hava isolerats, men ytterligare isoleringar äro behöfliga.

Ingenjör W. Fagerström undersökte på hösten möjligheten av värmebesparing å Sahlgrenska sjukhuset och lämnade anvisningar för sådant ändamål. Enär det uppvärmningssystem med varmluft utan cirkulation, som nu användes för sjuksalarne, är oekonomiskt, särskilt vid starkare köld, föreslog han att anbringa ett ångrör längs ytterväggarne i salarne, såsom skett i de senast uppförda paviljongerna. På grund av nu gällande höga pris på ångrör m. m., och enär en partiell ombyggnad av sjukhuset varit på tal, har ännu intet åtgjorts i denna sak. Utsugningsventilerna i sjuksalarne hava ej kunnat användas på grund av att sjuksängar måst placeras så nära dem, att patienterna besvärats av drag.

Stadens värmekonsulent har anlitats i åtskilliga värmetekniska frågor.

Kostnaderna för uppvärmning och belysning hava under året uppgått till 875,253:91 kronor eller över 19 % av samtliga utgifter. Att kostnaderna blivit så höga, beror dels på att vintern varit ovanligt kall, dels på att bränsleprisen ställt sig abnormt höga. Den ved, som bränslekommissionen levererat, har ofta varit sur och därför oekonomisk. Maskinisterna anse allmänt, att de vidtagna åtgärderna för bränslebesparing varit effektiva. Personalens villighet att var i

sin stad söka minska värmeförbrukningen har väsentligt bidragit till att bränsleåtgången ej blivit större. Av de anteckningar, som förts angående bränsleåtgången i centralköken, framgår, att en minskning ägt rum i densamma under året i jämförelse med föregående år.

Den jämförelsevis höga kostnaden pr underhållsdag för värme vid barnbördshuset torde mycket bero på att natteldning förekommit där under hela sommaren för att när som helst kunna använda steriliseringsapparater m. m. vid förekommande förlossningar och operationer. Önskligt vore att i bruk billigare anordningar härför kunde anskaffas. Gas finnes för närvarande ej inledd till barnbördshuset.

Statistiken skulle vara till säkrare ledning, därest det uppvärmda kubikutrymmet i de olika sjukhusen, ångåtgången till tvätt, kök, varmvattenberedning m. m. lades till grund för beräkningarne i stället för som nu antalet underhållsdagar.

Värmekonsulenten har benäget åtagit sig att med ledning av byggnadsritningarne verkställa beräkning av det kubikutrymme i ett av sjukhusen, som erfordrar uppvärmning.

Bränslekostnaderna skulle kunna nedbringas, därest möjlighet finnes att å spårvagn transportera kol m. m. direkt från fartyg eller pråm till kolgårdarna vid de sjukhus, som ligga intill spårväg.

Utrymmet i sjukhusens kolförråd är för närvarande i allmänhet så litet, att kolen måste successivt levereras från kolfirmornas upplag. De många omlastningarna och transporterna fördyra varan i avsevärd grad.

Förbandsartiklar.

I cirkulär av den 10 april anbefalldes nämnden sparsamhet med förbandsartiklar och lämnade anvisningar för sådant ändamål.

Cellulosavadd och kasserat linne hava kommit till ökad användning.

Såväl gas och bindor som bomull och fettvadd har, med undantag av det mest förorenade, rengjorts och steriliserats samt ånyo använts.

Tvätt och renhållning.

Kostnaden för tvätt och renhållning m. m. har uppgått till 119,656: 47 kronor. I denna summa ingår icke den för kokning, varmmangling och torkning av tvättkläder erforderliga ångan, drivkraften för maskinerna samt lönerna m. m. till den fast anställda tvättpersonalen.

Tvättmaterielen har varit synnerligen dyr och svåranskafflig.

I cirkulär av den 16 februari har för besparing av ånga, varmvatten, rengöringsmedel m. m. i tvättinrättningarne samt till förebyggande av onödig slit-

ning av kläderna bland annat föreskrivits: att kläderna vid mottagningen skola sorteras efter olika smutsighetsgrad och att de mindre förorenade kläderna ej skola tvättas och kokas så länge i maskinerna som de smutsigare; att alla kläder skola blötläggas under en natt i och för smutsens upplösning, de orenare i den lut, som använts för tvättning av de renare; att kokning i lut i regel ej får ske under längre tid än 15 minuter; att varmt vatten ej får användas i skölmaskinerna; att kläderna ej få torkas så hårt i ångtorkskåpen, att de taga skada härav och ånyo måste fuktas före manglingen, samt att torkning i det fria skall ske i största möjliga utsträckning. Dessutom har föreskrivits, att tiden för användning av värme m. m. i tvättinrättningarne skall koncentreras och maskinernas kapacitet fullt utnyttjas under den tid, de användas.

Aska har i största möjliga utsträckning använts till lut i stället för soda. Under början av året inköptes från statens industrikommission ett större parti såpa för sjukhusen. Den ersättningssåpa och det tvättpulver, som senare stått till buds, har måst användas med största försiktighet, enär de visat sig skarpa och frätande på kläderna.

Enär soda och såpa verka upplösande på linoleummattor, hava flertalet förvaltningsråd förbjudit användningen härav till rengöring av dylika mattor.

På uppdrag av hälsovårdsnämnden har en i maskintvättinrättningar skötsel sakkunnig person under hösten tagit del av driften i tvättinrättningarne, lämnat råd och anvisningar för nedbringande av värme- och rengöringsmaterialförbrukningen samt för ernående av ändamålsenligaste tvättmetod till förhindrande i möjligaste mån av kläders förslitning under tvättproceduren.

Åtgärder till förebyggande av eldfara.

I de av trä uppförda äldre sjukhusen i Majorna och å Stampen hava vissa åtgärder vidtagits till förebyggande av eldfara.

De elektriska ledningarne och rökgångarne samt de i skorstensstockarne indragna ventilationsledningarne hava undersökts och reparerats. Skyddsplåtar framför kakelugnar och eldstäder, gnistgaller och eldskärmar, plåtlådor till fotogenkök och fotogenkaminer samt några »Kustosapparater» hava anskaffats. Fotogenkök av märket »Comet» utmönstrades såsom varande särskilt eldfarliga. Det elektriska belysningsnätet har utvidgats till torkvindar m. m., och fotogenlampor samt spritkök så långt möjligt utbytts mot elektriska lampor och kokapparater. Ett brandallarmskåp uppsattes å Hemmet för lungotssjuka.

De yttre brandposterna å samtliga sjukhus hava undersökts och justerats samt vintertid försetts med skyddshuvar mot snö och is. Brandchefen har utlovat att hädanefter årligen låta prova och undersöka de yttre brandposterna inom sjukhusområdena.

För att hastigt kunna utdraga brandslangarne från de inre brandposterna samt motverka slangarnes hopvridning vid uttryckning, uppsattes under året enligt brandchefens anvisning slangkorgar å Sahlgrenska sjukhusets avdelningar.

Kassa och räkenskapsföring.

I enlighet med hälsovårdsnämndens beslut den 9 januari verkställas likvider till de olika sjukhusens leverantörer och entreprenörer m. fl. månatligen av Göteborgs bank. Avlöningar till personalen och mindre räkningsbelopp utbetalas fortfarande genom respektive kommissarier och sysslomän.

Den vid sjukhusen ineliggande kassabehållningen får enligt nämndens beslut ej överstiga vissa belopp, växlande mellan 1,200 kronor å det största och 200 kronor å det minsta sjukhuset.

Formulär till enhetlig, gemensam bokföring för sjukhusen har uppgjorts och skall enligt nämndens beslut försöksvis tillämpas under år 1918.

Av närslutna tabell n:r 5 framgå de brister eller överskott, som under året uppstått å de olika sjukhusens inkomst- och utgiftsstatser.

Donationer.

Kungl. Maj:t har i nådigt brev den 26 maj 1916 på styrelsens för Sahlgrenska sjukhuset framställning förklarar hinder icke möta, att sjukhuset tillhöriga frälseräntor varda i enlighet med gällande författningar antingen till statsverket inlösta eller ock avlösta, dock under villkor, att av inlösnings- och avlösningssummorna skola bildas en fond, benämnd *Allmänna och Sahlgrenska sjukhusets frälseräntefond*, vilken fond ej får till kapitalet minskas utan årligen skall ökas på så sätt, att en femtedel av den årliga räntan lägges till kapitalet, samt att fonden skall redovisas i obligationer, som utfärdats eller garanterats av svenska staten, eller i allmän hypoteksbanks obligationer eller i räntebärande fordringsbevis, utfärdade av bank, vars reglemente blivit av Kungl. Maj:t fastställt, eller i skuldförbindelser, för vilka sjukhuset äger säkerhet genom inteckning i fast egendom inom hälften av senast fastställda taxeringsvärdet. Vidare har Kungl. Maj:t föreskrivit, att fonden skall förvaltas i enlighet med bestämmelserna i nådiga brevet av den 21 april 1899, samt att fyra femtedelar av fondens ränteavkastning må disponeras enligt de för frälseräntorna i sådant avseende meddelade bestämmelser. Under året har av länsstyrelsen i Hallands län översänts 70,344 kronor 50 öre, utgörande lösen för statsverkens räkning av vissa frälseräntor. Kapitalet har placerats och bokförts i enlighet med ovanberörda bestämmelser.

Grosshandlare Axel H. Ågren har förklarar sig villig att på vissa villkor till Barnsjukhuset skänka ett belopp av 50,000: — kronor, att användas till be-

främjande av fortbeståndet och utvecklingen, såväl i praktiskt som vetenskapligt avseende, av det av honom förut bekostade annexet till Barnsjukhuset. Reglemente har under året fastställts för denna donationsfond.

Framlidne direktören E. W. Flobeck har donerat 5,000: — kronor till Sahlgrenska sjukhuset till frisäng med företråde för arbetare, som arbetat eller arbetar vid Eriksbergs verkstad.

Fabrikör Oscar W. Olsson har överlämnat 1,000: — kronor, varå årliga räntan skall användas till behövande, förbättrade patienter vid utskrivning från Hemmet för lungots sjuka.

Vänner till skådespelaren Viktor Sonnander skänkte ett pianino till Källtorps sjukhus.

Ordningsstadgar m. m.

På grund av tidens framflyttning för patienternas väckning och uppstigning och för att så långt möjligt söka koncentrera personalens och patienternas måltider hava vissa ändringar gjorts beträffande måltidstimmarne. Besökstiden å Sahlgrenska sjukhuset har förlagts till eftermiddagen i stället för förmiddagen.

För sköterskorna vid Epidemisjukhuset hava nya instruktioner uppgjorts.

Personal.

Antalet befattningshavare av olika kategorier framgår av närslutna tabell n:r 6 och personalomsättningen under året av tabell n:r 7.

Kassabokhållarebefattningen i hälsovårdsnämnden har omändrats till en kamrerarebefattning. En assistent har anställts å ekonomidirektörens expedition.

På grund av de ökade göromål, som varit förbundna med införandet av olika livsmedelskort m. m., hava biträden tillfälligtvis anställts å ett par sjukhus.

Köksföreståndarinnan Anna Greta Ericsson, som sedan den 1 april 1888 varit anställd vid Barnbördshuset, och som nu uppnått pensionsålder, har tilldelats Kungl. Sällskapet Pro Patrias stora guldmedalj.

Dyrtidstillägg har under året utgått till personalen i enlighet med av stadsfullmäktige därom utfärdade bestämmelser.

Sjuktransportväsendet.

Sedan den privata automobiltrafiken alltmer avtagit på grund av bristen på bensin och gummiringar, har antalet transporter av sjuka med stadens sjuktransportvagnar ökat.

Driftkostnaderna hava stegrats till följd av höga pris å foder till hästar m. m.

På grund av den ökade trafiken har ytterligare en häst måst anskaffas. En häst har till följd av överansträngning utmönstrats och ersatts med en ny.

En jämförande tablå över sjuktransportväsendets tillväxt under de senaste åren meddelas här nedan.

	År			
	1914	1915	1916	1917
<i>Antal transporter</i>	1,468	1,470	1,533	2,700
därav för obemedlade	643	654	677	1,148
» » betalande	825	816	856	1,552
<i>Erlagda avgifter</i>	2,560: 50	2,608: 50	2,739: —	4,912: 50
<i>Utgifter för sjuktransportväsen-</i> <i>det</i>	4,038: 50	5,019: 50	7,431: 71	14,278: 93
därav till 2 brandkarlar, utfod-				
ring av hästar etc.	3,534: 25	3,998: 81	6,238: 98	11,554: 63 *)
därav till underhåll av vagnar,				
seldon m. m.	504: 28	1,020: 70	1,192: 73	2,724: 30
<i>Antal timmar körda</i>	1,495	1,581	1,648	2,924
<i>Antal kilometer körda</i>	11,304	10,304	11,897	20,632

För att avgiva yttrande över en motion i stadsfullmäktige angående bland annat sjuktransportväsendets modernisering har nämnden under året tillsatt en beredning.

Övriga anmärkningsvärda förhållanden.

Hälsovårdsnämnden har under hösten yttrat sig över ett av särskild beredning avgivet förslag till ifrågasatt sjukhus i Lundby, rymmande 125 å 150 sängar. Göteborg den 14 maj 1918.

G. HÖGBERG

Ekonomidirektör för sjukhusen.

*) Därav för inköp av 2 hästar 4,100 kronor.

TABELLER

Tab. 1. Antal sjukplatser, intagna, döda samt underhållsdagar fördelade efter olika avdelningar vid Göteborgs sjukhus år 1917.

	Ordinarie antal sjukplatser vid årets slut	Antal patienter under året		Antal underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade per dag	Högsta antalet vårdade någon dag under året	Lägst antalet vårdade någon dag under året	Medeltal av sjukhusvårdsdagar
		intagna	döda					
Allmänna och Sahlgrenska sjukhuset	517	5619	341	161,477	442	505	366	28,7
Medicinska avdelningen	186	1923	185	53,967	147	177	118	28,0
Kirurgiska »	204	2650	102	66,398	181	221	145	25,0
Avdelningen för tuberkulos	55	300	36	17,417	47	55	36	58,0
» » ögonsjukdomar	16	308	—	6,351	17	32	5	20,0
» » öronsjukdomar	14	417	9	4,172	11	19	2	10
» » konvalescenter	40	739	9	13,172	36	52	11	17,8
Holtermanska sjukhuset	109	1640	3	26,477	72,5	100	49	16,1
Göteborgs Barnsjukhus	185	1842	134	75,542	207	233	182	41
Göteborgs Barnbördshus.....	95	2298	18	23,600	65	84	48	10
Vårdade kvinnor	—	2298	18	23,600	65	84	48	10
Befintliga barn	—	1979	56	—	—	—	—	—
Majornas sjukhus.....	26	244	21	8,432	23,1	30	15	32,0
Sjukvårdsanstalten å Källtorp	190	337	45	64,553	176,9	190	158	191,5
Hemmet för lungotsstsjuka.....	50	86	35	16,488	45	51	32	125
Göteborgs Epidemisjukhus.....	250	2304	89	53,820	147,5	233	73	23,3

Tab. 2. Antal sjukplatser, intagna samt underhållsdagar fördelade efter olika betalningsklasser vid Göteborgs sjukhus år 1917.

	Dagavgift Kr.	Ordinarie antal sjukplatser vid årets slut	Antal intagna patienter under året	Antal underhållsdagar för samtliga vårdade	Medeltal vårdade per dag	Högsta antal vårdade någon dag under året	Lägst antal vårdade någon dag under året	Medellängd av sjukhusvistelsen, dagar
Sahlgrenska sjukhuset: enskilt rum	6: —	10	56	1,214	9,7	16	3 ¹⁾	20,3
	5: —		118	2,318				
halvenskilt rum	4: —	44	228	3,202	34,4	49	20	19,2
	3: —		426	9,361				
allmänt rum	2: 25	460	1,016	20,246	398,3	457	339	30,3
	1: —		2,274	49,691				
	ingen		1,501	75,445				
Holtermanska sjukhuset: enskilt rum	5: —	1	3	15	0,1	1	0	3,8
	4: —		5	15				
halvenskilt rum	4: —	2	21	259	1,8	5	0	9,7
	3: —		49	423				
allmänt rum	2: —	106	57	260	70,6	2)	2)	16,5
	1: —		159	913				
	ingen		1,346	24,592				
Barnsjukhuset: enskilt rum	3: —	6	104	1,194	3,2	7	0	11,1
allmänt rum	2: —	196	225	5,897	201,2	225	166	50,1
	1: 50		17	785				
	0: 75		634	15,028				
	ingen		590	51,714				
Barnbördshuset: enskilt rum	5: —	11	86	1,276	7,3	11	1	11,0
	4: —		156	1,391				
allmänt rum	2: 50	84	485	5,286	57,4	73	47	10,2
	1: 25		1,211	13,064				
	ingen		360	2,583				
Majornas sjukhus: allmänt rum	2: —	26	15	611	23,1	30	15	34,6
	0: 65		63	1,970				
	ingen		166	5,851				
Sjukvårdsanstalten å Källtorp: halvenskilt rum...	3: —	12	62	4,420	12,1	17	6	71,3
allmänt rum	1: —	178	44	9,778	164,7	173	152	218,7
	0: 50		4	348				
	ingen		227	50,007				
Remmet för lungotssjuka: allmänt rum	2: —	50	4	150	45,2	51	32	191,7
	0: 75		9	1,257				
	ingen		73	15,081				
Epidemisjukhuset: enskilt rum	5: —	12	7	86	0,6	2)	2)	14,6
	4: —		8	133				
halvenskilt rum	4: —	2	28	524	13,7	21	1	22,4
	3: —		175	3,957				
allmänt rum	1: —	236	20	516	136,6	211	71	24,1
	3: —		380	7,178				
	ingen		1,686	42,664				

¹⁾ Under privatpaviljongens utrymning.

²⁾ Kan ej uppgivas.

Tab. 3. Utgifter vid Göteborgs

	Sahlgrenska sjukhuset		Holtermanska sjukhuset		Barnsjukhuset	
	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %
1. Avlöningar (i stat upptagna), vikariatsersättningar, pensioner och pensionsavgifter	164,975: 14	20,68	18,048: 47	16,27	50,172: 69	23,81
2. Läkemiddel (för inre och yttre behandling)	37,438: 94	4,65	4,019: 22	3,62	5,343: 46	2,41
3. Förbandsartiklar (samtl. för sårbehandling använda förbrukningsartiklar), bandage	15,860: 41	1,76	769: 09	0,69	6,076: 45	2,71
4. Mineralvatten, vin, is, näringspreparat o. d. ...	8,135: —	1,01	247: 50	0,22	600: —	0,25
5. Instrument och apparater jämte hithörande förbrukningsartiklar	11,708: 14	1,46	1,086: 78	0,97	2,138: 16	0,84
6. Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial	56,122: 51	6,98	4,534: 91	4,09	7,354: 35	2,88
7. Patienters utspisning	132,652: 93	16,52	24,283: 01	21,89	46,264: 80	17,88
8. Personalens kosthåll	100,355: 45	12,49	8,391: 20	7,56	31,821: 47	12,35
9. Värme och lyse jämte hithörande förbrukningsartiklar	127,285: 12	15,84	37,188: 12	33,53	44,455: 40	17,28
10. Tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	57,900: 70	7,21	5,886: 41	5,32	10,358: 38	4,05
11. Förbrukningsartiklar inom ekonomien, ej å andra titlar förda	19,107: 26	2,39	451: 61	0,42	5,272: 96	2,05
12. Fastigheters (incl. gårds, parks och vägars), underhåll, reparationer	34,515: 43	4,29	5,139: 78	4,63	4,061: 31	1,57
13. Ny-, till- och ombyggnader, ävensom utgifter å särskilt anslag	—	—	—	—	—	—
14. Hyror och räntor	—	—	—	—	—	—
15. Diverse utgifter ¹⁾	13,163: 03	1,63	877: 18	0,79	5,516: 76	2,15
Röntgenavdelning och laboratorium	24,971: 06	3,06	—	—	—	—
Summa utgifter	804,191: 12		110,923: 28		217,936: 19	

¹⁾ Skriv- och tryckningskostnader, telefon, onera, särskilt biträde, handräckning, sjuktransport och begravningskostnader räntor m. m.

nds sjukhus år 1917.

Arnbördshuset		Majornas sjukhus		Sjukvårdsanstalten å Källtorp		Hemmet för lungotsssjuka		Epidemisjukhuset		S u m m a	
Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %	Kronor	i %
7,854: 30	19,80	11,263: 70	27,78	43,019: 72	14,99	9,665: 08	15,46	51,081: 37	18,11	376,080: 47	19,33
3,655: 31	2,49	1,816: 64	4,48	2,705: 52	0,94	2,295: 97	3,67	7,043: 91	2,50	64,318: 97	3,31
4,704: 70	3,21	961: 53	2,36	1,277: 59	0,46	934: 20	1,49	1,146: 05	0,41	31,730: 02	1,63
203: 68	0,14	132: 23	0,33	2,863: 08	1,00	977: 37	1,56	615: 98	0,22	13,774: 84	0,71
2,310: 82	1,64	229: 02	0,56	—	—	44: 10	0,07	377: 29	0,12	17,894: 31	0,92
7,852: 13	5,58	2,246: 40	5,54	22,299: 51	7,77	3,811: 29	6,1	29,871: 97	10,58	134,093: 07	6,89
5,873: 04	18,40	7,386: 47	18,21	85,844: 07	29,92	17,923: 97	28,67	51,559: 48	18,27	391,787: 77	21,14
2,401: 70	8,83	4,935: 02	12,17	27,742: 48	9,67	5,519: 63	8,83	33,546: 50	11,90	224,713: 45	10,55
7,254: 69	26,49	4,208: 46	10,38	50,626: 73	17,64	8,374: 03	13,39	65,861: 36	23,36	375,253: 91	19,29
3,241: 30	4,45	3,514: 42	8,67	15,390: 22	5,36	6,190: 17	9,70	14,174: 87	5,03	119,656: 47	6,15
1,200: 10	0,86	198: 53	0,49	2,616: 97	0,91	277: 36	0,44	11,364: 78	4,02	40,489: 57	2,08
7,269: 05	5,18	2,304: 23	5,68	29,876: 99	10,41	5,734: 77	9,37	14,404: 78	5,11	103,306: 34	5,32
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	950: —	0,37	950: —	0,01
3,834: 74	2,13	1,358: 73	3,35	2,665: 55	0,93	779: 21	1,25	—	—	26,695: 20	1,38
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24,971: 06	1,29
0,655: 56		40,555: 38		286,928: 43		62,527: 15		281,998: 34		1,945,715: 45	

Tab. 4. Medelkostnad per underhållsdag.

	Allm. & Sahlgrenska sjukhuset	Holtermanska sjukhuset	Barnsjukhuset	Barnbördshuset	Majornas sjukhus	Sjukvårdsanstalten å Källtorp	Hemmet för lungotsotssjuka	Epidemisjukhuset	Samtliga sjukhus
	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre	öre
1. Avlöningar (i stat upptagna), vikariatsättningar, pensioner och pensionsavgifter.....	102,2	68,2	66,4	118,0	133,6	66,6	58,6	94,9	88,5
2. Läkemedel (för inre och yttre behandling).....	23,2	15,2	7,0	15,5	21,6	4,2	13,9	13,1	14,2
3. Förbandsartiklar (samtliga för sårbehandling använda förbrukningsartiklar), bandage.....	9,8	2,9	8,0	19,9	11,4	2,0	5,7	2,1	7,7
4. Mineralvatten, vin, is, näringspreparat o. d.	5,0	0,9	0,8	0,9	1,6	4,4	5,9	1,1	2,6
5. Instrument och apparater jämte hithörande förbrukningsartiklar ...	7,3	4,1	2,8	9,8	2,7	—	0,3	0,7	3,5
6. Kläder, sängkläder och andra inventarier samt arbetsmaterial.....	34,8	17,1	9,9	33,3	26,6	34,5	23,1	55,5	29,4
7. Patientens utspisning	82,1	91,7	61,2	109,6	87,6	133,0	108,7	95,8	96,2
8. Personalens kosthåll.....	62,1	31,7	42,1	52,6	58,5	43,0	33,5	62,3	48,2
9. Värme och lyse jämte hithörande förbrukningsartiklar	78,8	140,0	58,9	157,9	49,4	78,4	50,8	122,4	42,1
10. Tvätt, renhållning (inre och å gård), vatten samt hithörande förbrukningsartiklar	35,9	22,2	13,7	26,5	41,7	23,8	37,5	26,3	28,5
11. Förbrukningsartiklar inom ekonomin ej å andra tillar förda	11,8	1,7	7,0	5,1	2,4	4,1	1,7	21,1	12,6
12. Fastigheters (incl. gårds, parks och vägars) underhåll, reparationer	21,4	19,4	5,4	30,8	27,3	46,3	34,8	26,8	26,5
13. Ny, till- och ombyggnader, ävensom utgifter å särskilt anslag.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14. Hyror och räntor	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15. Diverse utgifter)	23,6	3,3	3,3	16,3	16,6	4,1	4,7	1,8	0,2
Summa utgifter per underhållsdag	498,0	418,4	286,5	596,2	432,0	444,4	379,2	523,9	409,3

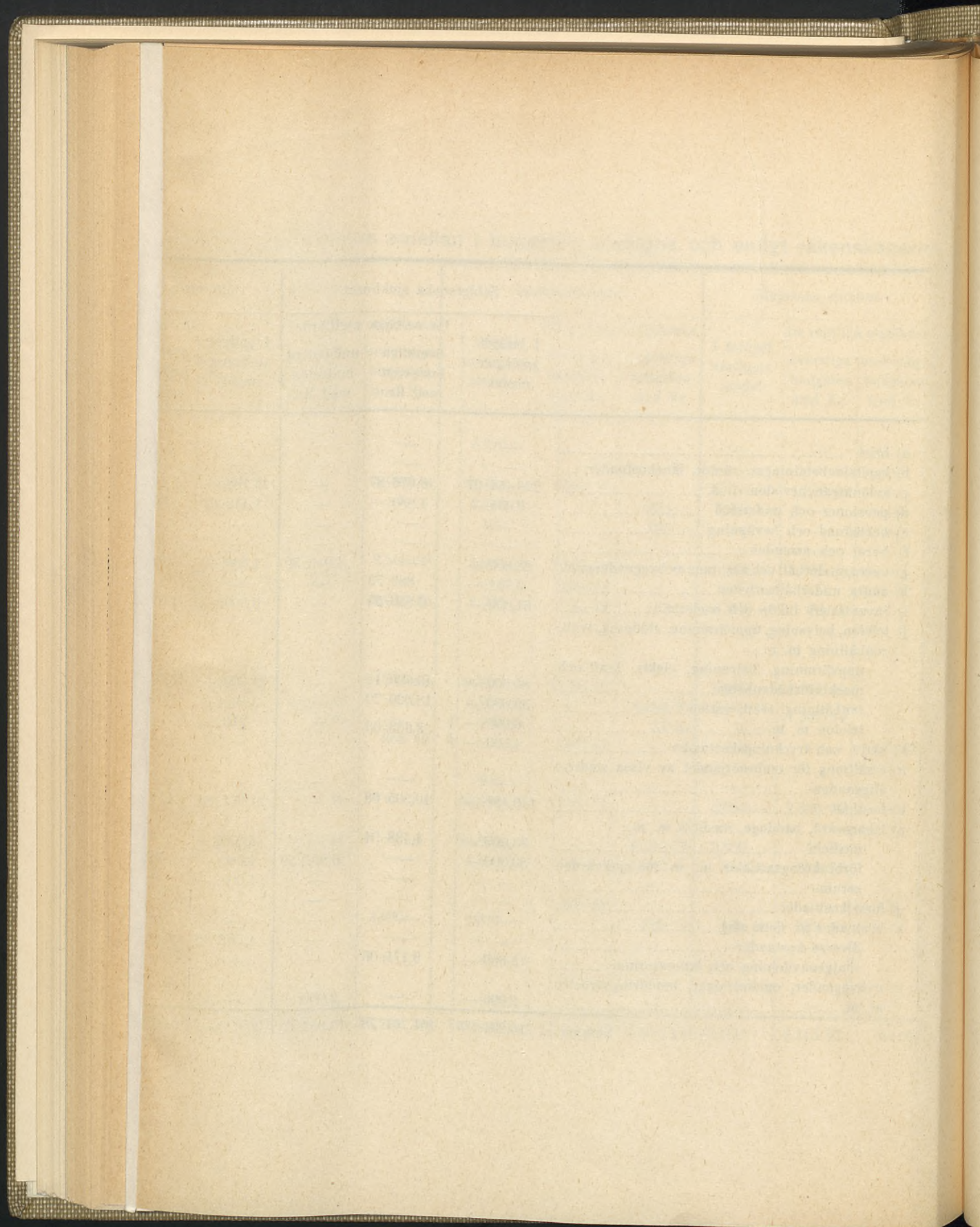
) Skriv- och tryckningskostnader, telefon m. m., onera (avgifter), särskilt biträde, handräckning, sjuktransport- och begravningskostnader, avskrivna patientavgifter, utgifter för röntgen, laboratoriets drift, livräntor.

utgivna medel.

Sjukvårdsanstalten å Kålltorp			Hemm
I budget anslagna medel	De verkliga utgifterna		I budget anslagna medel
	överstiga budgeten med Kr.	understiga budgeten med Kr.	
2,198: 35	—	—	—
—	—	—	—
69,817: 70	944: 50	—	16,159: —
—	—	—	—
600: —	—	117: 83	180: —
—	—	—	—
12,000: —	8,980: 55	—	2,000: —
4,000: —	—	2,098: 06	150: —
28,420: —	—	6,602: 66	3,050. —
—	—	—	—
47,500: —	3,126: 73	—	8,800: —
16,900: —	—	1,509: 78	6,600: —
700: —	17: 52	—	120: —
2,500: —	—	1,062: 98	400: —
—	—	—	—
95,435: —	—	8,598: 31	21,430: —
—	—	—	—
5,000: —	—	2,456: 98	—
3,000: —	1,303: 17	—	3,500: —
—	—	—	—
700: —	854: 17	—	200: —
500: —	—	281: —	100: —
—	—	—	—
—	—	—	—
8,000: —	—	1,005: 50	—
297,271: 05	15,226: 64	23,454: 91	62,689: —

Tab. 5. Jämförelse emellan i budgeten anslagna och enligt räkenskaperna utgivna medel.

	Sahlgrenska sjukhuset			Holtermanska s:t		Barnsjukhuset			Barnbördshuset			Majornas sjukhus			Sjukvårdsanstalten å Källtorp			Hemmet för lungots sjuka			Epidemisjukhuset			S u m m a			
	I budget anslagna medel	De verkliga utgifterna överstiga budgeten med Kr.	understiga budgeten med Kr.	I budget anslagna medel	De verkliga utgifterna överstiga budgeten med Kr.	I budget anslagna medel	överstiga budgeten med Kr.	understiga budgeten med Kr.	I budget anslagna medel	överstiga budgeten med Kr.	understiga budgeten med Kr.	I budget anslagna medel	överstiga budgeten med Kr.	understiga budgeten med Kr.	I budget anslagna medel	överstiga budgeten med Kr.	understiga budgeten med Kr.	I budget anslagna medel	överstiga budgeten med Kr.	understiga budgeten med Kr.	I budget anslagna medel	överstiga budgeten med Kr.	understiga budgeten med Kr.	I budget anslagna medel	överstiga budgeten med Kr.	understiga budgeten med Kr.	
a) brist	—	—	—	—	—	—	—	—	8,000:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
b) kapitalavbetalningar, räntor, lånekostnader ...	—	—	—	—	—	1,500:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
c) avlöningar, arvoden o. d.	220,454: 97	6,676: 87	—	15,198:—	1,137: 8	86,080: 60	—	4,086: 44	18,480:—	8,009: 30	—	13,538: 50	1,262: 22	—	69,817: 70	944: 50	—	16,159:—	—	974: 29	49,328:—	1,228: 37	—	489,056: 77	19,259: 11	5,060: 73	
d) pensioner och understöd	9,035:—	1,880:—	—	1,412: 62	300:—	—	—	—	1,590:—	—	225:—	1,365:—	—	—	—	—	—	—	—	—	300:—	225:—	—	13,702: 62	2,405:—	225:—	
e) beklädnad och bevapning	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	600:—	—	117: 83	180:—	101: 35	—	—	—	—	—	—	—	
f) hyror och arrenden.....	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
g) onera, underhåll och assurans av byggnader m.m.	28,800:—	—	4,955: 30	4,500:—	639: 7	6,000:—	—	2,506: 88	5,000:—	1,665: 19	—	800:—	1,505: 48	—	12,000:—	8,980: 55	—	2,000:—	3,570: 32	—	8,000:—	6,459: 78	—	67,100:—	22,821: 10	7,462: 18	
h) andra underhållsarbeten.....	9,781:—	889: 73	—	—	—	500:—	68: 19	—	—	603: 86	—	—	—	—	4,000:—	—	2,098: 06	150:—	14: 45	—	—	—	—	14,431:—	1,576: 23	2,098: 06	
i) inventariers inköp och underhåll.....	61,000:—	6,830: 65	—	3,500:—	1,034: 8	11,000:—	—	3,645: 65	8,000:—	85: 48	—	2,400:—	76: 42	—	28,420:—	—	6,602: 66	3,050:—	524: 04	—	24,000:—	5,871: 97	—	141,370:—	14,423: 47	10,248: 31	
j) telefon, belysning, uppvärmning, städning, tvätt, renhållning m. m.:																											
uppvärmning, belysning, elektr. kraft och maskinförnödenheter	86,600:—	40,685: 12	—	21,600:—	15,578: 7	32,700:—	—	244: 60	34,700:—	2,554: 69	—	3,000:—	1,207: 46	—	47,500:—	3,126: 73	—	8,800:—	—	425: 97	57,500:—	8,361: 36	—	292,400:—	71,513: 48	670: 57	
renhållning, tvätt, vatten	39,880:—	18,020: 70	—	3,835:—	—	6,800:—	3,558: 38	—	9,800:—	—	3,558: 70	2,150:—	—	—	16,900:—	—	1,509: 78	6,600:—	—	409: 83	12,500:—	1,674: 87	—	98,465:—	24,581: 79	6,128: 06	
telefon m. m.	6,000:—	—	—	210:—	—	1,200:—	4: 95	—	200:—	—	27: 95	75:—	—	—	700:—	17: 52	—	120:—	—	10: 90	1,000:—	—	7: 60	9,505:—	22: 47	46: 45	
k) skriv- och tryckningskostnader.....	4,500:—	2,663: 03	—	—	—	1,600:—	—	288: 19	—	967: 53	—	250:—	—	92: 89	2,500:—	—	1,062: 98	400:—	—	215: 58	900:—	—	52: 13	10,150:—	3,630: 56	1,711: 77	
m) ersättning för ombesörjandet av vissa stadens åligganden	—	—	—	—	—	—	—	—	500:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	500:—	—	—
n) kosthåll	149,431:—	10,505: 68	—	27,961: 80	4,712: 4	38,398:—	7,866: 80	—	35,000:—	3,274: 74	—	5,000:—	2,386: 51	—	95,435:—	—	8,598: 31	21,430:—	—	3,405: 57	80,000:—	5,105: 98	—	452,655: 80	33,852: 12	12,003: 88	
p) läkarevård, bandage, medicin m. m.:																											
medicin	33,000:—	4,438: 94	—	5,000:—	—	4,000:—	1,343: 46	—	16,000:—	—	4,158: 74	1,800:—	16: 64	—	5,000:—	—	2,456: 98	—	—	—	3,000:—	—	1,090: 57	71,300:—	6,506: 58	9,687: 07	
förbrukningsartiklar m. m. för sjukvården	50,000:—	—	6,897: 33	4,000:—	627: 4	12,300:—	1,787: 57	—	1,300:—	—	1,300:—	700:—	393: 72	—	3,000:—	1,303: 17	—	3,500:—	707: 54	—	7,500:—	—	2,918: 62	78,800:—	4,111: 91	11,115: 95	
serum	—	—	—	1,000:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12,000:—	—	6,865: 52	13,000:—	—	6,865: 52	
q) forselkostnader	—	—	—	—	—	—	—	—	—	190: 90	—	—	—	—	700:—	854: 17	—	200:—	285: 69	—	5,000:—	1,132: 45	—	5,900:—	2,463: 21	—	
x) kostnader av flera slag	—	—	—	—	—	2,680:—	—	2,680:—	2,930:—	—	925: 74	421: 50	938: 98	—	500:—	—	281:—	100:—	76: 90	—	—	—	—	—	6,631: 50	1,015: 88	3,608: 55
diverse kostnader	—	—	—	1,782: 58	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1,782: 58	2,463: 21	266: 71
röntgenavdelning och laboratorium	15,800:—	9,171: 06	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15,800:—	9,171: 06	—
v) nybyggnader, omändringar, muddringsarbeten m. m.	2,000:—	—	2,000:—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	8,000:—	—	1,005: 50	—	—	—	1,500:—	—	605:—	11,500:—	—	3,610: 50	
Summa	716,281: 97	101,761: 78	13,852: 63	90,000:—	24,030: 77	204,758: 60	14,629: 35	13,451: 76	141,600:—	17,351: 69	10,296: 13	31,500:—	9,115: 27	92: 89	297,271: 05	15,226: 64	23,454: 91	62,689:—	5,280: 29	5,442: 14	264,428:—	30,059: 78	12,489: 44	1,808,528: 62	119,908: 53	81,977: 14	

Tab. 6. Uppgift å antalet befattningshavare vid Göteborgs stads sjukhus år 1917.

	Sahlgrenska sjukhuset	Hollernauska sjukhuset	Barnsjukhuset	Barnbörds- huset	Majornas sjukhus	Sjukvårdsanstalten å Källtorp	Hemmet för lungsjuktuka	Epidemi- sjukhuset
Överläkare	2	—	2	1	—	1	—	1
Läkare och amanuenser	9	1	2	1	1	1	1	1
Prosektor	1	—	—	—	—	—	—	—
Biträde åt prosektor	1	—	—	—	—	—	—	—
Föreståndarinnor och översköterskor	1	—	1	1	1	—	1	1
Biträdande föreståndarinnor	—	—	—	1	—	—	—	—
Husmödrar	1	—	—	1	—	1	—	—
Husmodersbiträden	—	—	1	—	—	—	—	—
Operationssköterskor	4	—	1	—	—	—	—	—
Sköterskor	22	3	7	4	2	7	—	7
Undersköterskor och sköterskebiträden	25	5	20	1	—	—	3	30
Fotografbiträden	1	—	—	—	—	—	—	—
Barnmorskor	—	—	—	2	—	—	—	—
Sjukgymnaster	2	—	1	—	1	—	—	—
Narkotisörer	1	—	—	—	—	—	—	—
Ammor	—	—	1	—	—	—	—	—
Laboratoriebiträden	—	—	—	—	—	1	—	—
Kommissarier och sysslomän	1	1	—	—	1	1	—	1
Skrivbiträden	2	—	—	—	—	1	1	1
Predikanter	1	1	—	1	1	1	1	—
Köksföreståndarinnor	1	1	1	1	—	1	—	1
Kokerskor	4	—	2	1	1	2	1	1
Köksbiträden och servererskor	11	2	4	4	1	10	2	4
Tvättföreståndarinnor	1	—	1	1	—	1	—	1
Tvättbiträden	6	—	5	3	—	5	—	5
Strykerskor	2	—	1	—	—	1	—	1
Föreståndarinnor för syavdelning	1	—	—	—	—	—	—	—
Sömmerskor	2	—	2	1	—	1	—	2
Baderskor	3	1	—	—	—	2	—	—
Städerskor	26	—	10	5	2	16	3	3
Maskinister	2	1	1	1	—	1	—	1
Eldare	5	1	2	3	—	2	—	1
Vaktmästare och gårdskarlar	7	1	3	1	1	2	1	4
Trädgårdsmästare	1	—	—	—	—	1	—	—
Portvakter	1	1	1	1	1	1	—	1
Telefonister	1	—	—	1	—	1	—	—
Snickare	1	—	1	—	—	—	—	—

Tab. 7. Uppgift å antalet avgångna befattningshavare vid Göteborgs stads sjukhus år 1917.

	Sahlgrenska sjukhuset	Hollermanska sjukhuset	Barnsjukhuset	Barnvårdshuset	Majornas sjukhus	Sjukvårdsanstalten å Källtorp	Hemmet för lungsjuka	Epidemi- sjukhuset
Läkare	4	—	1	—	—	4	—	1
Sjuksköterskor	2	—	—	—	2	2	4	3
Sköterskebiträden och städerskor.....	7	—	4	3	2	11	4	25
Ammor	—	—	1	—	—	—	—	—
Kokerskor	—	—	—	—	—	—	1	2
Köksbiträden	5	1	4	2	—	6	2	1
Tvättbiträden.....	1	—	—	—	—	—	—	3
Eldare.....	—	—	3 ¹⁾	—	—	1	—	—
Vaktmästare	—	—	2 ¹⁾	—	—	—	—	—

¹⁾ Härav 1 anställd endast en tid av året.

Bil. C.

Uppgift från Allmänna och Sahlgrenska Sjukhusets Medicinska avdelning för år 1917 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	<i>1. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.</i>				
	Vit. org. congenit.	—	1	—	—
	Megacolon (Hirschsprung)	—	1	—	—
	<i>2. Ålderdomssjukdomar.</i>				
	Gangraena senilis.	1	—	—	—
	<i>3. Håvandeskaps- och förlossningssjukdomar.</i>				
8	Abortus.	—	1	—	—
11	Hyperemesis gravidarum	—	4	—	—
	<i>4. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar.</i>				
21	Septicaemia	2	4	1	—
	Pyæmia	1	—	—	—
	Abscessus	7	6	—	—
	» subphrenicus	1	1	—	—
22	Erysipelas faciei	14	16	3	1
	» extremitatum	3	5	—	2
	» ambulans	1	2	—	—
	Rubeola	—	1	—	—
25	Morbilli	—	3	—	—
	Diphtheritis	—	2	—	—
	Paralysis postdiphtheritica	1	1	—	—
27	Parotitis epidemica	—	1	—	—
33	Febris typhoides	11	11	4	1
34	» paratyphoides	12	8	—	—
	Poliomyelitis ant. acuta	1	—	—	—
	Meningitis cerebrospin. epid.	2	1	—	—
42	Tuberculosis	67	57	10	13
	» pulmonum	49	49	2	4
	Meningitis tuberculosa	6	5	5	5
	Lymphadenitis »	—	1	—	—
	Polyserositis »	1	—	1	1
	Spondylitis »	3	2	—	—
	Tuberculosis articulationum	—	1	—	—
	» laryngis	—	1	—	—
	» intestinalis	1	5	—	—
	» peritonei	4	5	—	—
	» renum	11	6	1	1
	» urogenitalis	7	1	—	—
	» miliaris acuta	5	3	1	2
44	Syphilis acquisita	5	—	—	—
	» cerebri	4	2	—	1
	» spinalis	4	1	—	—
	Aortitis luetica	5	4	—	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	Syphilis laryngis	—	1	—	1
	» hepatitis	2	2	—	—
46	Gonorrhoea acuta	7	12	—	—
	Cystitis gonorrhoeica	1	1	—	—
	Bartholinitis »	—	2	—	—
	Perimetritis »	—	1	—	—
	Rheumatismus gonorrhoeicus	3	9	—	—
51	Malaria	1	—	—	—
55	Helminthiasis	10	10	—	—
57	Febricula	9	7	—	—
<i>5. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>					
58	Anaemia	5	15	—	—
	Chlorosis	—	1	—	—
59	Anaemia perniciosa progressiva	4	5	4	1
60	Leuchaemia	4	3	—	—
	Lymphocythaemia	—	3	—	—
	Pseudoleuchaemia	2	—	—	—
63	Polycythaemia	—	2	—	—
64	Haemophilia	2	—	—	—
66	Morbus maculosus Werlhofii	3	—	1	—
	» Banti	4	—	—	—
	Splenomegalia	—	1	—	—
	Infarctus lienis	—	2	—	—
	Abscessus »	—	1	—	—
	Haemoglobinuria paroxysmalis	1	—	—	—
<i>6. Ämnesomsättningssjukdomar.</i>					
67	Arthritis urica	5	—	—	—
68	Diabetes mellitus	19	13	2	—
<i>7. Kroniska förgiftningssjukdomar.</i>					
71	Alcoholismus chronicus	14	1	—	—
	Epilepsia potatorum	1	—	—	—
	Neuritis alcoholica	3	1	—	—
	Delirium tremens	2	1	—	—
	Dipsomania	1	—	—	—
	Plumbismus chronicus	1	—	—	—
	Morphinismus »	2	1	—	—
	Opiismus »	1	—	—	—
<i>8. Nervsystemets sjukdomar.</i>					
79	Haematoma subdurale	—	1	—	1
	Haemorrhagia meningialis	1	1	—	—
80	Meningitis acuta	2	1	—	1
	» serosa	2	—	—	—
	Meningismus	2	1	—	—
82	Haemorrhagia cerebri	4	8	1	3
	Thrombosis »	16	21	3	4
	Embolia »	—	1	—	—
83	Encephalitis haemorrhagica	—	2	—	—
	Hydrocephalus	1	—	—	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	Vitium cerebri	2	3	—	—
	Anaemia »	1	—	—	—
	Aphasia	6	—	—	—
	Cephalalgia	4	3	—	—
	Hemicrania	1	—	—	—
	Thrombosis sinus cavernosus	1	—	—	—
	Opthalmoplegia	1	—	—	—
	Paralysis nervi abducentis	1	—	—	—
89	Tabes dorsalis	2	1	—	—
90	Sclerosis disseminata	2	7	—	1
91	Syringomyelia	—	1	—	—
92	Sclerosis lateralis amyotrophica	1	1	—	—
	Paralysis spinalis spastica	2	2	—	—
93	Atrophia muscularis progressiva	4	—	—	—
	Haematomyelia	1	—	—	—
	Ataxia paraplegica	1	—	—	—
94	Neuritis nervi ulnaris	1	—	—	—
	» » ischiadici	1	—	—	—
	» » anticururis	3	—	—	—
	Neuralgia brachialis	—	1	—	—
	» ischiadica	27	9	—	—
	» anticururis	1	—	—	—
	Calcanealgia	1	—	—	—
	Hemiatrophia facialis	1	—	—	—
95	Paralysis nervi facialis	1	1	—	—
	» » recurrens	1	1	—	—
96	Chorea	1	3	—	—
	» hereditaria	—	1	—	—
	Tic convulsif	1	1	—	—
98	Epilepsia	14	8	—	1
99	Hysteria	2	15	—	—
	Astasia-abasia	1	—	—	—
100	Neurasthenia	33	34	—	—
9. Sinnessjukdomar.					
105	Paranoia	—	1	—	—
	Dementia paralytica	1	—	—	—
	Psychosis	—	3	—	—
	Helminthophobia	1	—	—	—
10. Cirkulationsorganens sjukdomar.					
111	Pericarditis	7	11	—	—
	Synechia pericardii	9	5	2	—
112	Endocarditis ulcerosa	3	3	3	2
	» acuta verrucosa	7	12	—	—
	Myocarditis acuta	1	—	—	—
	Dilatatio cordis acuta	1	—	—	—
113	Vit. org. cordis	46	69	6	11
	Arteriosclerosis	19	6	—	—
	Cardiosclerosis	6	5	2	1
	Stokes-Adams sjukdom	—	1	—	—
	Degeneratio cordis	13	10	—	2
114	Angina pectoris	2	1	—	—

S j u k d o m		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
116	Phlebitis	—	1	—	—
117	Aneurysma cordis	2	—	—	—
	» aortae	7	4	1	—
118	Varices	—	3	—	—
	Haemorrhoides	4	1	—	—
119	Thrombosis cordis	1	3	—	—
	» venae anticurris	—	2	—	—
	» » cavae	1	1	—	—
	» » femoralis	1	11	—	—
	» art. pulmonalis	1	—	—	—
	Embolia » »	—	1	—	—
	Infarctus myocardii	2	—	—	—
	Lymphangitis	1	—	—	—
	Tachycardia	2	—	—	—
<i>11. Andningsorganens sjukdomar.</i>					
123	Sinusitis frontalis	—	1	—	—
	» maxillaris	1	—	—	—
	» ethmoidalis	—	3	—	—
128	Bronchitis acuta	29	19	—	—
129	» chronica	18	13	—	—
	» putrida	4	—	—	—
130	Bronchiectasiae	10	1	—	—
131	Asthma pulmonale	2	—	—	—
132	Haemoptysis	3	2	—	—
	Infarctus pulmonum	6	3	—	—
133	Oedema »	1	2	—	—
134	Pneumonia acuta	103	44	13	6
	Bronchopneumonia	43	36	4	—
135	Pneumonia chron. interst.	1	—	—	—
136	Abscessus pulmonum	6	4	1	1
137	Gangraena »	1	—	—	—
138	Empysema »	10	2	—	1
140	Pleuritis exsudativa	62	44	—	—
	» sicca	15	7	—	—
	» haemorrhagica	3	—	—	—
	Empyema	12	8	—	—
	Hydrothorax	1	10	—	—
141	Pneumothorax	4	—	—	—
	Mediastinitis	2	1	—	—
<i>12. Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
143	Stomatitis	1	1	—	—
144	Angina tonsillaris	8	9	—	—
150	Stenosis oesophagi	2	—	—	—
153	Catarrhus ventriculi acut.	2	1	—	—
	» gastro-intestin. acut.	1	3	—	—
	Enterocolitis acuta	12	17	—	—
	Colitis ulcerativa	6	5	1	2
154	Catarrhus ventriculi chron.	1	4	—	—
	» gastro-intestin. chron.	2	—	—	—
155	Ulcus ventriculi	52	86	4	6
	Perigastritis	—	2	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
	Ventriculus bisaccatus	1	1	—	—
	Ulcus duodeni	6	7	1	—
	Haematemesis	5	33	—	—
156	Gastroptosis	—	1	—	—
157	Dyspepsia	9	20	—	—
	Gastralgia	1	7	—	—
	Achylia gastrica	6	15	—	—
	Hyperaciditas ventriculi	7	5	—	—
	Supersecretio »	1	—	—	—
	Hyperemesis	—	1	—	—
158	Entero-colitis chron.	15	12	—	—
159	Appendicitis	4	3	1	—
160	Ileus	1	3	—	—
	Stenosis intestinalis	1	1	—	—
161	Hernia diaphragmatica	1	—	—	—
162	Colica	1	2	—	—
	Obstipatio	1	2	—	—
	Haemorrhagia intestinalis	3	—	—	—
	Prolapsus ani	1	1	—	—
	Proctitis	2	—	—	—
	Degen. amyloidea intestin.	1	1	—	—
165	Cirrhosis hepatis	6	1	1	—
166	Cholecystitis	3	2	—	—
167	Cholelithiasis	6	18	—	—
168	Icterus catarrhalis	15	9	—	—
	» chronicus	—	1	—	—
	Degen. amyloidea hepatis	1	—	—	—
	Pylephlebitis	1	—	—	—
	Pylethrombosis	1	—	—	—
	Gangraena hepatis	1	—	—	—
169	Pancreatitis	—	1	—	—
171	Peritonitis acuta	3	5	—	—
	Adhaesiones peritoneales	2	2	—	—
	Ascites	6	13	—	—
<i>13. Njurarnes och urintägarnes sjukdomar.</i>					
173	Nephritis acuta	34	32	—	1
174	» chronica	69	64	14	11
175	Pyelitis	5	22	—	—
	Pyelonephritis	2	4	1	2
176	Pyonephrosis	1	3	—	—
	Perinephritis	—	1	—	—
177	Nephrolithiasis	5	4	—	1
178	Hydronephrosis	1	1	—	—
	Degen. amyloidea renum	6	5	—	—
180	Cystitis acuta	1	12	—	—
	» chronica	1	2	—	—
	Uraemia	3	7	—	—
	Albuminuria cyclica	5	4	—	—
	Haematuria	3	—	—	—
	Infarctus renis	5	1	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>14. Könnsorganens sjukdomar.</i>					
185	Hypertrophia prostatae	4	—	1	—
186	Abscessus »	2	—	—	—
	Enuresis	—	1	—	—
	Stricture urethrae	1	—	—	—
190	Prolapsus uteri	—	1	—	—
193	Endometritis	—	2	—	—
194	Salpingo-oophoritis	—	4	—	—
	Perimetritis	—	1	—	—
196	Menorrhagia	—	1	—	—
<i>15. Muskelnas, ledgångarnes samt bensystemets sjukdomar.</i>					
202	Rheumatismus muscularis acutus	14	9	—	—
	» » chron.	4	2	—	—
	Myositis acuta	1	—	—	—
205	Hydarthrosis genus	2	1	—	—
206	Rheumatismus articul. acutus	46	33	—	—
207	» » chron.	9	10	—	—
	Spondylarthritis	3	1	—	—
208	Arthritis deformans	2	4	1	—
	Malum coxae senile	2	—	—	—
212	Coxa valga	1	—	—	—
	Pes planus	1	—	—	—
213	Osteitis ossis sacri	—	1	—	—
	Periostitis tibiae	—	1	—	—
	Tendovaginitis	1	—	—	—
<i>16. Hudens sjukdomar.</i>					
	Erythema	2	2	—	—
217	» nodosum	2	9	—	—
	» multifforme	1	—	—	—
218	Urticaria	1	1	—	—
221	Herpes zoster	—	2	—	—
222	Eczema	3	3	—	—
223	Psoriasis	1	—	—	—
227	Ulcus anticruris	—	2	—	—
233	Gangraena	2	—	—	—
236	Scabies	—	1	—	—
	Unguis incarnatus	1	—	—	—
	Emphysema subcutaneum	1	—	—	—
	Haematoma	1	—	—	—
	Cellulitis	—	4	—	—
<i>17. Öronsjukdomar.</i>					
243	Otitis media	4	3	—	—
247	Morbus Menièri	2	1	—	—
<i>18. Ögonsjukdomar.</i>					
258	Conjunctivitis	2	—	—	—
285	Retinitis albuminurica	8	3	—	—

Sjukdom		Intagna		Döda	
		m.	kv.	m.	kv.
<i>19. Sculster.</i>					
307	Myoma uteri	—	3	—	—
314	Kystoma ovarii	—	1	—	—
	Adenoma mammae	—	1	—	—
311	Myeloma	—	1	—	—
315	Sarcoma pleurae	2	—	1	—
	» mediastinale	2	1	2	—
	» ventriculi et intestinalis	1	—	1	—
	Melanosarcoma hepatis	1	—	1	—
	Sarcoma peritonei	1	—	—	—
	» extremitatum	1	—	—	—
	» periostale	1	—	—	—
316	Cancer pleurae	—	1	—	—
	» pulmonum	—	3	—	3
	» oesophagi	2	2	—	—
	» ventriculi	9	12	2	1
	» coli	3	—	—	—
	» recti	—	1	—	—
	» hepatis	3	7	—	—
	» vesicae felleae	—	2	1	1
	» pancreatis	—	—	—	1
	» peritonei	1	1	—	1
	» renis	2	—	—	—
	» vesicae	1	—	—	—
	» prostatae	1	—	—	—
	» ovarii	—	1	—	1
	» mammae	—	2	—	3
	» col. vertebralis	1	3	—	1
	» pelvis	—	1	—	—
320	Struma	—	2	—	—
	Tumor cerebri	10	8	2	—
	» medullae spinalis	2	—	—	—
	» pulmonalis	—	1	—	—
	» lienis	1	1	—	—
	» abdominis	—	2	—	—
<i>20. Andra sjukdomar.</i>					
322	Hypothyreosis	—	5	—	—
323	Morbus Basedowii	—	4	—	1
	Hyperthyreosis	—	8	—	—
325	Paralysis agitans	1	1	—	—
326	Diabetes insipidus	1	1	—	—

Översikt av Huvuddödsorsakerna å Medicinska avelningen.

A. Patienter, döde inom 3 dagar efter inkomsten.

	m.	kv.
Erysipelas faciei 1)	2	—
Meningitis tuberculosa 2)	2	1
Syphilis laryngis 3)	—	1
» cerebri 4)	—	1
Haematoma subdurale 5)	—	1
Meningitis acuta 6)	—	1
Haemorrhagia cerebri 7)	1	1
Thrombosis cerebri 8)	2	—
Synechia pericardii 9)	1	—
Vit. org. cordis 10)	—	1
Cardiosclerosis 11)	—	1
Degeneratio cordis 12)	—	1
Pneumonia acuta 13)	5	3
Bronchopneumonia 14)	4	—
Emphysema pulmonum 15)	—	1
Ulcus ventriculi	—	1
Nephritis chronica 16)	2	2
Pyelonephritis chron.	1	—
Hypertrophia prostatae 17)	1	—
Arthritis deformans 18)	1	—
Cancer pulmonum 19)	—	1
Summa	22	17
<i>B. Öriga patienter.</i>		
<i>a) Obotliga sjukdomar.</i>		
Tuberculosis pulmonum 20)	2	4
Meningitis tuberculosa 21)	3	4
Polyserositis tuberculosa 22)	1	1
Tuberculosis renis 23)	1	1
» miliaris 24)	1	2
Endocarditis ulcerosa 25)	3	2
Sarcoma pleurae 26)	1	—
Lymphosarcoma mediastinale 27)	2	—
Sarcoma ventriculi 28)	1	—
» hepatis 29)	1	—
Cancer pulmonum 30)	—	2
» ventriculi 31)	2	1
» vesicae felleae 32)	1	1
» pancreatis 33)	—	1
» peritonei 34)	—	1
» ovarii 35)	—	1
» mammae 36)	—	3
» columnae vertebralis 37)	—	1
Tumor cerebri 38)	2	—
Summa	21	25

	m.	kv.
b) Övriga sjukdomar.		
Septichaemia 39)	1	—
Erysipelas faciei 40)	1	1
» extremitatum 41)	—	2
Febris typhoides 42)	4	1
Anaemia perniciosa 43)	4	1
Morbus maculosus Werlhofii 44)	1	—
Diabetes mellitus 45)	2	—
Haemorrhagia cerebri 46)	—	2
Thrombosis cerebri 47)	1	4
Sclerosis disseminata 48)	—	1
Épilepsia 49)	—	1
Synechia pericardii 50)	1	—
Vit. org. cordis 51)	6	10
Cardiosclerosis 52)	2	—
Degeneratio cordis 53)	—	1
Aneurysma aortae 54)	1	—
Pneumonia acuta 55)	8	3
Abscessus pulmonum 56)	1	1
Ulcus ventriculi 57)	4	5
» duodeni 58)	1	—
Colitis ulcerativa 59)	1	2
Appendicitis 60)	1	—
Cirrhosis hepatis	1	—
Nephritis acuta 61)	—	1
» chronica 62)	12	9
Pyelonephritis 63)	—	2
Nephrolithiasis 64)	—	1
Morbus Basedowii 65)	—	1
Intoxicatio e phenoli 66)	—	1
Summa	53	50

- 1) 1 fall: Erysipelas faciei + Sinusitis ethmoidalis e. osteitide + Sepsis + Bronchopneumoniae + Nephritis chron. interst. — acuta.
- 1 » » » + Infarctus sept. pulm. + Vit. org. cord. (Sten. ost. mitralis).
- 2) 1 » Meningitis tuberculosa + Tuberc. pulm. + Fibroneuroma cav. cranii ad pontem.
- 1 » » » + Tub. pulm., lymphogland., peritonei et tubar.
- 1 » » » + Tub. pulm., intestin., peritonei, lienis et renum.
- 3) 1 » Syphilis laryngis + Bronchitis purulenta + Bronchopneumoniae.
- 4) 1 » Gumma cerebri + Aortitis luetica + Tuberculosis pulmonum.
- 5) 1 » Haematoma subdurale + Laceratio cerebri per contusionem + Lipomatosis hepatis.
- 6) 1 » Meningitis purulenta + Endocarditis ulcerosa valv. aortae + Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis).
- 7) 2 » Haemorrhagia cerebri + Nephritis chron. + (1 fall Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis).
- 8) 2 » Thrombosis cerebri + Bronchopneumonia + (1 fall Bronchitis subacuta, 1 fall Arteriosclerosis + Nephritis chron.)
- 9) 1 » Synechia pericardii + Bronchitis chron. c. bronchiectas. + Bronchopneumonia.
- 10) 1 » Vit. org. cord. (Ins. et sten. ostii mitralis) + Myocarditis chron. fibr. + Thrombosis cordis + Embolia ram. pulm. + Bronchitis chron. + Ascites.
- 11) 1 » Cardio-arteriosclerosis + Bronchitis purulenta.

- 12) 1 fall: Myocarditis chron. fibrosa + Infarctus pulm. + Hydrothorax.
- 13) 2 » Pneumonia acuta + Degen. cordis + (1 fall Cirrhosis hepatis).
 1 » » » + Nephritis acuta.
 1 » » » + Synechia pericardii totalis + Infarctus myocardii vetus c. aneurysm. cordis + Myocarditis chron. fibrosa.
- 14) 2 » Bronchopneumonia + Mediastinitis acuta purulenta + Empyema + (1 fall Abscessus pulm. + Hepar lobarum + Cirrhosis hepatis + Nephritis acuta, 1 fall Cirrhosis hepatis + Nephritis chron. interstitialis).
 1 » » » + Pneumonia acuta + Nephritis chron. interst.
- 15) 1 » Emphysema pulmonum + Bronchitis chron. c. bronchiectas. + Degen. cordis + Ascites + Hydrothorax.
- 16) 1 » Nephritis chron. + Pericarditis purulenta.
 1 » » » + Degen. amyloidea + Aortitis luetica + Pleuritis dextr.
- 17) 1 » Hypertrophia prostatae + Hydronephrosis + Enteritis diphtheritica + Peritonitis acuta + Emphysema pulmonum.
- 18) 1 » Arthritis deformans + Nephritis chron. interst. + Degen. amyloidea renum, lienis, caps. suprarenalis, intestinalis et hepatis excess.
- 19) 1 » Cancer pulmonum + Bronchopneumonia + Myocarditis chron. fibrosa.
- 20) 1 » Tuberculosis pulm. + Pleuritis dextr. + Nephritis chron. acuta d. c. pyonephros.
 1 » » » + et renum + Nephritis chron. interst.
 1 » » » + et lienis + Cysta dermoides ovarii dextr.
 1 » » » (pneumonia caseosa dextr.) + Tub. intestin. c. perfor. et peritonitide acuta + Nephritis subacuta.
 1 » » » , pleurae et peritonei + Dilatatio aortae + Nephritis chron. interst. et acuta.
- 21) 1 » Meningitis tuberculosa + Tuberc. miliaris + Tub. renis sin.
 1 » » » + Tuberc. peritonei et pulm. chron.
 1 » » » + Tub. mil. lienis et hepatis + Bronchopneumonia.
 1 » » » + Tub. pulmonum, peritonei et intestinalis.
 1 » » » + Tuberc. mil. pulm., lienis et renum.
- 22) 1 » Polyserositis tuberc. (peritonei, pericardii c. synechia et pleurae) + Tuberc. salping. et renum + Mediastinitis ant.
 1 » » » (peritonei, pleurae et meningum) + Tuberc. gland. lymphat. et pulmonum + Tuberculoma cerebri.
- 23) 1 » Tuberc. renis d. et epididymidis et pleurae + Nephritis chron. par. + Myocarditis chron.
 1 » » » (kittnjure) + Nephritis chron. par. sin. + Enteritis dipht. + Peritonitis acuta + Degeneratio amyloidea renis
- 24) 2 » » miliaris + Tuberc. pulm. + Tuberc. meningum + (1 fall Tuberc. renis (kittnjure) + Kyphoscoliosis).
- 25) 2 » Endocarditis ulcerosa valv. aortae + (1 fall Infarctus renis, 1 fall Bronchopneumonia + Salpingitis sin).
 2 » » » valv. aortae et mitralis + (1 fall Bronchopneumonia + Nephritis chron. interst., 1 fall Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis) + Abscessus lienis + Pyelonephritis chron. + Infarctus renis).
 1 » » » valv. mitralis c. abscessu + Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis) + Infarctus pulm. et renum.
- 26) 1 » Sarcoma pleurae + Pleuritis haemorrhagica + Thrombosis venae femoralis.
- 27) 1 » Sarcoma mediastini c. metastas. pulmonum et hepatis.
 1 » Lymphosarcoma mediastini ant. et pericardii, pleurae, renum et lienis.
- 28) 1 » Sarcoma ventriculi, intestini tenuis, hepatis, peritonei, pleurae + Cangraena hepatis.
- 29) 1 » Melanosarcoma hepatis metastat. (oculi prim.) + Nephritis chron. int. lev.
- 30) 2 » Cancer bronchiale pulmonum c. metast. pleurae + (1 fall Cancer cerebri, 1 fall Cancer hepatis + Colitis ulcerosa diphtherit. c. peritonitide diffusa)
- 31) 1 » » ventriculi et peritonei + Abscessus intraperitonealis + Aortitis luetica.
 1 » » » , hepatis et gland. lymphat. + Thrombosis venae caevae.
 1 » » » cardiae in oesophag. continuens, perforans in ven. cav. + Cancer hepatis et renis dext.

- 32) 1 fall: Cancer vesicae felleae, duct. cystic. et choledoch. + Cholelithiasis + Cancer hepatis.
 1 » » » et ventriculi sec. et hepatis.
- 33) 1 » » pancreatis ad ventricul penetr. c. metastas. pulmonum.
- 34) 1 » » peritonei c. compressione ureter.
- 35) 1 » » ovarii c. metastas. abdominis + Ileus e perforatione col. transvers. e diverticulo.
- 36) 1 » » mammae et col. vertebralis et hepatis.
 1 » » » , pleurae et peritonei.
 1 » » » , pulmonum, hepatis et pontis + Bronchopneumonia.
- 37) 1 » » col. vertebralis et hepatis + Bronchopneumonia + Hydrothorax.
- 38) 1 » Glioma cysticum cerebri.
 1 » Tuberculoma cerebelli + Hydrocephalus + Tub. pulmon. + Bronchiectasiae.
- 39) 1 » Septichaemia + Pericarditis acuta fibrinopurulenta.
- 40) 1 » Erysipelas faciei + Emollitio vetus cerebri.
 1 » » » + Nephrosis acuta + Bronchopneumonia.
- 41) 1 » » extremitatum + Bronchopneumonia + Colitis acuta.
 1 » » » gangraenosa + Nephritis chron. interstitialis.
- 42) 1 » Febris typhoides + Nephritis chron. + Vit. org. cordis (Stenosis ost. aort.).
 1 » » » + Pneumonia acuta.
 1 » » » + Bronchopneumonia abscedens.
 1 » » » + Pneumonia typhosa.
- 43) 2 » Anaemia pernicioosa progressiva + Nephritis chron. + (1 fall Bronchopneumonia + Degen cordis, 1 fall Gastroenteritis chron. atroph.)
- 44) 1 » Morbus maculosus Werlhofii + Enteritis dysenterica c. perforatione et peritonitide acuta + Nephritis subacuta.
- 45) 2 » Diabetes mellitus (Atrophia pancreatis) + Bronchopneumonia + Degen. cordis + (1 fall Bronchitis purulenta + Empyema, 1 fall Cancer caudae pancreatis).
- 46) 2 » Haemorrhagia cerebri + Bronchopneumonia + (1 fall Nephrosclerosis, 1 fall Synechia pericardii).
- 47) 1 » Emollitio lob. occipitalis + Vit. org. cordis (Insuff. valv. aortae) + Endocarditis acuta + Thrombosis ven. anticur. et pelvis.
 1 » Cystae parvae nonnullae hemispheri + Bronchitis et Bronchopneumonia + Nephritis chron. interstitialis.
 1 » Emollitio cerebri nonnullae parvae + Nephrit. chron. interst. + Arteriosclerosis.
 1 » Thrombosis nuclei central. + Vit. org. cord. (Ins. et sten. ost. mitral.) + Nephritis chron. interstitialis.
 1 » » medullae oblongate (art. vert. sin.) + Bronchopneumonia + Nephritis chron. interst.
- 48) 1 » Sclerosis disseminata + Septichaemia + Cholelithiasis.
- 49) 1 » Epilepsia + Bronchopneumonia.
- 50) 1 » Pericarditis fibrinosa c. obliteratione + Infarctus pulm. c. et renum.
- 51) 3 » Vit. org. cordis (Insuff. et sten. ostii aortae) + (1 fall Aortitis luetica + Degen. amyloidea renum + Hepar lobatum, 1 fall Aortitis luetica + Hepar lobatum + Bronchopneumonia, 1 fall Aneurysma aortae + Leptomeningitis (luet.) basilaris sanata).
 1 » » » » (Insuff. et sten. ostii. mitralis) + Endocarditis chron. valv. tricuspidalis + Bronchopneumonia.
 5 » » » » (Insuff. et sten. ostii aortae et mitralis) + (1 fall Nephritis chron. + Infarctus lienis, 1 fall Nephritis chron. interst., 1 fall Endocarditis verrucosa + Anasarca + Thrombosis ven. anticur. et pelvis, 1 fall Dilatatio aortae + Aortitis luetica + Hydrops).
 1 » » » » (Insuff. valv. aortae) + Aortitis luetica + Aneurysma arcus aortae + Pleuritis incipiens + Bronchopneumonia.
 1 » » » » (Stenosis et insuff. valv. aortae + Sten. ostii tricuspidalis) + Emollitio cerebri dext. + Nephrolithiasis + Bronchopneumonia.
 1 » » » » (Insuff. et sten. ostii. mitralis + Sten. ostii. tricuspidalis) + Endocarditis verrucosa mitralis + Thrombosis auriculi sin. + Hydrothorax.
 1 » » » » (Stenosis ostii. mitralis) + Enteritis ulcerosa + Sepsis.
 1 » » » » (Stenosis ostii. mitralis et tricuspidalis) + Carnificatio fusca pulm. sin.
 1 » » » » (Insuff. valv. mitralis + Sten. levis ostii. tricuspidalis).

- 1 fall: Vit. org. cordis. (Insuff et sten. ostii aortae, mitralis et tricuspidalis) + Endocarditis valv. aortae et mitralis + Tuberc. renis.
- 52) 1 » Arteriocardiosclerosis + Infarctus pulm. et renum + Colitis ulcerativa c. peritonitide diffusa.
- 53) 1 » Degeneratio cordis post kyphos. + Emphysema pulmonum.
- 54) 1 » Aneurysma aortae ascendens + Aortitis luetica + Bronchopneumonia + Infarctus pulmonum + Ulcus ventriculi recens.
- 55) 2 » Pneumonia acuta + Nephritis acuta.
- 1 » » » + Myocarditis + Pericarditis fibrinopurulenta.
- 1 » » » + Empyema saccatum + Tuberc. obsoleta pulmonum.
- 1 » » » + Meningitis acuta.
- 1 » » » + Pleuritis seropurulenta.
- 1 » » » + Synechia pericardii + Cholelithiasis + Nephritis chron. interst.
- 1 » » » + Enterocolitis chronica.
- 1 » » » + Degeneratio cordis.
- 56) 1 » Abscessus pulmonum c. gangraena.
- 1 » » » + Empyema
- 57) 1 » Ulcus ventriculi + Nephritis chron. interstitialis.
- 1 » » » + Endocarditis valv. aortae et mitralis + Bronchopneumonia.
- 1 » » » + Oedema pulmonum.
- 1 » » » + Struma colloides.
- 1 » » » + Enteritis acuta ulcerosa.
- 1 » » » ad pancreatem perforans.
- 1 » » » + Cancer vesicae felleae c. metastas. gland. lymphat. et hepatis.
- 58) 1 » » duodeni ad pancreatem perforans.
- 59) 1 » Enterocolitis ulcerativa + Pylethrombosis septica + Abscessus hepatis et subphrenicus + Atrophia partialis hypophyseos.
- 1 » » » + Encephalithis haemorrhagica lob. parietalis dext. + Nephritis chronica.
- 1 » » » + Anaemia gravis + Thrombophlebitis ven. iliaca sin. et cavae inf. + Embolia auriculae dext. cordis.
- 60) 1 » Appendicitis chronica c. pylephlebitid. apostemat.
- 61) 1 » Nephritis acuta + Pyonephrosis dext.
- 62) 1 » » chron. + Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis et aortae) + Infarctus sanat. myocardii.
- 1 » » » + Vit. org. cordis (Insuff. et sten. ostii mitralis) + Infarctus pulmonum + Thrombosis cordis.
- 1 » » » + Cirrhosis hepatis + Degen. amyloidea renum + Bronchopneumonia.
- 2 » » » + Pneumonia acuta + (1 fall Degen. amyloidea renum).
- 1 » » » + Pericarditis acuta + Bronchitis chron. + Bronchiectasiae.
- 1 » » » + Pericarditis acuta + Retinitis albuminurica + Emollitio cerebri (caps. intern.)
- 1 » » » + Pericarditis subchron. c. synechia + Cholecystitis acuta + Degen. amyloidea lienis + Infarctus lienis.
- 1 » » » + Bronchitis et Bronchopneumonia.
- 1 » » » + Haemorrhagia meningum.
- 1 » » » + Infarctus vetus myocardii + Thrombosis cordis et art. pulmonalis.
- 1 » » » + Nephrolithiasis + Cystitis acuta + Hypertrophia cordis + Bronchitis acuta.
- 1 » » » renis sin. + Tuberc. renis dext. + Tuberc. pulmonum + Degeneratio amyloidea renum.
- 1 » » » + Cancer ventriculi c. metastas.
- 1 » » » + Haemorrhagia cerebri corp. striati + Ramollitio vet. cerebri.
- 1 » » » + Thrombosis cerebri vetus.
- 63) 1 » Pylonephritis c. degen. amyloidea renum, lienis et intestinalis + Sarcoma mediastini ant.
- 1 » » » + Bronchopneumonia + Abscessus perirenalis.

- 64) 1 fall: Nephrolithiasis dext. + Pyonephrosis + Nephritis chron. c. indurat. sin. + Bronchitis et Bronchopneumonia.
65) 1 » Morbus Basedowii (Struma + Hypertrophia cordis + Myocarditis chron. fibrosa) + Hydrothorax + Enteritis acuta c. peritonitide.
66) 1 » Intoxicatio e phenoli + Vit. org. cordis (Stenosis ostii mitralis) + Nephritis chron. interstitialis.

Döde, innan de hunnit inskrivas:

- 1) 69-årig kv.: Thrombosis nucl. centr. sin. + Cholelithiasis + Nephrit chron. int.
2) 26- » kv.: Hypoplasia pancreatis (Diabetes) + Degen. cordis.
3) 53- » kv.: Vit. org. cord. (Sten. ost. mitr.) + Synechia pericardii + Tub. pulm. + Bronchopneumonia + Nephrit. chron. int.
4) 18- » kv.: Empyema pleurae.
5) 60- » m.: Tub. pulm. et miliaris + Aneurysma cordis c. thrombosi.
6) 49- » kv.: Pneumonia ac + Nephrit. chron. par.
7) 60- » m.: Pneumonia ac.
8) 59- » m.: Endocardit. ulcerosa valv. mitr. et aortae + Sepsis (Bronchopneumonia + Abscessus lienis) + Hypertrophia prostatae + Cysto-pyelo-nephritis aposth.
9) 53- » m.: Carbunculus + Septico-pyaemia (Bronchopneumonia + Abscessus lienis + Nephritis ac)
10) 32- » kv.: Haemorrh. cerebri + Aortitis luetica + Neph. chron. int.
11) 70- » kv.: Haemorrh. cerebri ad ventr. IV penetrans + Neph. chron. int. sec.
12) 57- » kv.: Vit. org. cord. (Ins. et sten. ost. aortae, mitral. et tricuspidalis) + Bronchitis ac. + Oedema pulm. + Neph. chron. int.
13) 70- » m.: Ulcus ventriculi + Nephrit. chron. int.
14) ? m.: Haemorrh. cerebri + Bronchopneum. + Splenitis ac.
15) 50- » kv.: Enteritis ac. + Peritonitis ac. haemorrh.
16) 49- » kv.: Pneumonia ac. bil. + Synechia pericardii.
17) 75- » m.: Pneumonia ac. + Neph. chron. int.
18) 67- » kv.: Bronchopneum. + Cancer parotidis d. c. metast.
19) 57- » m.: Neph. chron.-ac. + Hypertrophia cordis.
20) 52- » m.: Fractura baseos cranii. + Contusio cerebri c. haemorrh. + Cirrhosis hepatis + Bronchopneumonia.
21) 80- » m.: Haemorrh. cerebri subdural. + Arteriosclerosis + Fractura cranii + Bronchopneumonia.
22) 40- » kv.: Tub. pulm. + Appendic chron. + Thromb. v. iliaca sin.
23) 35- » m.: Tub. pulm. + Tub. mil. pulm. et lienis + Meningit. tub.
24) 54- » m.: Hypertrophia prostatae + Cysto-pyelo-nephritis.
25) 50- » kv.: Haemorrh. cerebri + Nephrosclerosis.
26) 53- » kv.: Inf. vetus myocardii + Pneum. ac. sin. + Neph. chron. int. c. deg. amyl. renis et lienis.
27) 31- » kv.: Sepsis puerperalis c. peritonitide ac. purul. + Bronchopneum. + Pleuritis fibrino-purul. bil.
28) 68- » m.: Pneum. ac.
29) ? kv.: Septicaemia + Bronchopneumonia.
30) 26- » m.: Vit. org. cordis c. ascitide + Infarct. pulm.
31) 73- » kv.: Vit. org. cord. (Ins. v. aortae) + Cardio-arteriosclerosis.
32) 62- » kv.: Pneum. ac.
33) 26- » kv.: Vit. org. cord. (Ins. et sten. ost. mitr.) + Endocard. verrucosa v. mitral. et tricuspid. + Infarctus et abscessus pulm. + Ascites + Anasarca.

Bil. H.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets med. avdelning för år 1917 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna			Skadans påföljd		
	m.	kv.	S:ma	döden	kvarstående men	övergående men
Kontusion (<i>Contusio</i>)	1	—	1	—	—	1
Hjärnskakning (<i>Commotio cerebri</i>)	2	—	2	—	—	2
Brott å hjärnskälens botten (<i>Fractura baseos cranii</i>)	1	—	1	1	—	—
Direkt skada å hjärna eller ryggmärg	—	1	1	1	—	—
Förgiftning med syror eller alkalier	2	—	2	—	1	1
» » sublimat	—	1	1	—	—	1
» » karbolsyra	—	1	1	1	—	—
» » alkohol	2	2	4	—	—	4
» » kolos	2	1	3	—	—	3
» » lysgas	1	—	1	—	—	1
» » kött	2	—	2	—	—	2
Andra skador. Ictus solis	1	—	1	—	—	1
Summa	14	6	20	3	1	16

Bil. I.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets med. avdelning för år 1917 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	m.	kv.	döden	kvarstående men	övergående
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>					
Vid arbetsmaskiner inom andra industrier	1	—	—	—	1
Genom fall från stege, afsats, ställning; genom halkning, nedstörtande föremål, ras inom andra industrier	1	—	—	—	1
Genom förgiftning med lysgas	1	—	—	—	1
» » » kolos	2	—	—	—	2
» » » phenol	—	1	1	—	—
» » » sublimat	—	1	—	—	1
» » » mat (<i>Botulismus</i>)	2	—	—	—	2
» » » lut	1	—	—	—	1
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid slagsmål och överfall	1	—	—	—	1
Under rusets inflytande	3	2	1	—	4
I följd av sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	—	1	1	—	—
Övriga. Solstyggn	1	—	—	—	1
<i>C. Själemordsförsök.</i>					
Med förgiftning med kolos	—	1	—	—	1
Summa	13	6	3	—	16

H. Köster.

Bil. C.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets kirurg. avdelning för år 1917 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
I. Bildningsfel. Sjukdomar hos nyfödda. ¹⁾					
1	Spina bifida ²⁾	1	—	—	—
	Diverticulum Mackelii	—	1	—	—
	Retentio testis	4	—	—	—
	Hypospadiä	1	—	—	—
	Phimosi	1	—	—	—
	Syndactylia	—	1	—	—
II. Ålderdomssjukdomar.					
7	Gangräna senilis	5	5	1	—
III. Havandeskaps- och förlossningssjukdomar.					
8	Abortus	—	6	—	—
10	Graviditas extrauterina	—	7	—	—
19	Septichæmia et pyoseptichæmia puerperalis	—	3	—	1
20	Pyelitis gravidarum	—	1	—	—
	Retentio ovi	—	1	—	—
	Hæmatocele retrouterina	—	3	—	1
IV. Infektionssjukdomar och andra parasitära sjukdomar. ³⁾					
21	Septichæmia. Pyoseptichæmia. Abscessus. Phlegmone ...	55	28	3	1
22	Erysipelas	7	4	—	—
23	Scarlatina	—	1	—	—
24	Diphtheria	—	1	—	—
29	Influenza epidemica	1	—	—	—
33	Typhus abdominalis	2	—	—	—
34	Paratyphus	1	1	—	—
36	Dysenteria	1	—	—	—
42	Tuberculosis ⁴⁾	127	111	2	6
	» pulmonum. Tuberculosis laryngis	13	12	1	1
	» cerebri. Meningitis tuberculosa	1	1	1	1
	» ossium et articularum	45	40	—	—
	» lymphoglandularum	12	27	—	—
	» renum	14	3	—	—
	» urogenitalis	30	12	—	1
	» cutis	4	2	—	—
	» organorum aliorum	8	14	—	3
	Lymphomata Sternbergii	—	1	—	—
44	Syphilis hereditaria	—	1	—	—
	» acquisita	5	10	—	—
46	Gonorrhœa ⁴⁾	31	94	—	—
	Urethritis gonorrhœica acuta	7	—	—	—

¹⁾ Här avses sjukdomar, som uppträda inom första levnadsveckan, med undantag av syfilis.

²⁾ Missbildningar i kvinnliga könsorganen föras till XIV, B.

³⁾ Utom barnsängsfeber.

⁴⁾ Här anges summa fall av ifrågakvarande sjukdom.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
	Epididymitis gonorrhoeica	1	—	—	—
	Cowperitis »	2	—	—	—
	Prostatitis »	2	—	—	—
	Strictura urethræ gonorrhoeica	16	—	—	—
	Kolpitis, Vulvitis, Bartholinitis gonorrhoeica	—	8	—	—
	Endometritis, Salpingitis, Peritonitis gonorrhoeica.....	—	81	—	—
	Rheumatismus »	3	2	—	—
	Tendovaginitis »	—	3	—	—
47	Actinomycosis	2	—	1	—
55	Tenia (Cysticercus). Bothriocephalus.....	—	1	—	—
57a	Febris. Febricula	—	1	—	—
57b	Oxyuris	1	2	—	—
	<i>V. Blodbildande organens samt blodets sjukdomar.</i>				
58	Anæmia	—	1	—	—
59	Anæmia perniciosa progressiva	1	—	—	—
63	Plethora vera. Polycythæmia	1	—	—	—
66	Lymphadenitis chronica	4	2	—	—
	Splenomegalia och Morbus Banti.....	1	1	—	—
	Icterus hæmolyticus.....	2	1	—	—
	<i>VI. Ännesomsättningssjukdomar.</i>				
68	Diabetes mellitus	3	5	—	2
	<i>VIII. Nervsystemets sjukdomar</i>				
82	Hæmorrhagia, thrombosis, embolia cerebri. Emollitio cerebri	1	1	1	—
85	Paraplegia	2	—	—	—
88	Myelitis	1	—	1	—
90	Sclerosis cerebro-spinalis disseminata.....	1	—	—	—
94	Neuritis nervi ischiadici.....	1	—	—	—
95	Paralysis nervi facialis ¹⁾	—	1	—	—
98	Epilepsia	—	3	—	—
99	Hysteria	—	3	—	—
100	Neurasthenia	1	2	—	—
	<i>IX. Sinnessjukdomar.</i>				
108	Dementia senilis	2	—	—	—
	<i>X. Cirkulationsorganens sjukdomar.</i>				
112	Endocarditis acuta	—	1	—	—
113	» chronica. Vitium organicum cordis	4	5	—	—
	Myocarditis chronica. Cardiosclerosis. Cor adiposum.....	3	1	—	—
116	Phlebitis	6	18	—	—
118	Varicocele	13	—	—	—
	Varix	69	44	—	—
	Hæmorrhoides	53	19	—	—
119	Thrombosis. Embolia	1	6	—	1

¹⁾ På alkoholism eller syfilis beroende fall upptagas ej här.

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
XI. <i>Andningsorganens sjukdomar.</i>					
126	Oedema glottidis	1	—	—	—
128	Tracheitis acuta. Bronchitis acuta	3	3	—	—
129	Tracheitis chronica. Bronchitis chronica	2	1	—	—
130	Bronchiectasia	1	—	—	—
134	Pneumonia crouposa acuta	4	2	—	—
	Bronchopneumonia acuta	7	3	—	—
135	Pneumonia fibroplastica chronica.....	1	—	—	—
136	Abscessus pulmonum	1	2	1	—
137	Gangræna »	—	2	—	—
140	Pleuritis. Empyema pleuræ	16	18	4	—
141	Pneumothorax	—	1	—	—
XII. <i>Matsmältningsorganens sjukdomar.</i>					
144	Tonsillitis acuta. Angina tonsillaris. Pharyngitis acuta ...	2	1	—	—
148	Glossitis	—	1	—	—
149	Sialoadenitis	1	—	—	—
	Sialolithiasis	1	—	—	—
150	Stenosis oesophagi	1	—	—	—
151	Ectasia oesophagi. Diverticulum oesophagi	—	2	—	—
152	Oesophagospasmus	1	2	—	—
153	Enterocolitis acuta. Proctitis acuta	6	6	1	2
155	Ulcus ventriculi. Ulcus duodeni	42	33	4	5
156	Dilatatio ventriculi. Gastropstosis	1	2	—	—
158	Entero-colitis chronica	6	2	1	—
	Proctitis chronica	1	2	—	—
159	Appendicitis	165	165	2	2
160	Ileus. Volvulus. Invaginatio	12	8	3	2
161	Hernia	184	86	—	1
162	Abscessus vel fistula vel fissura ani	42	14	1	—
	Prolapsus recti	4	—	—	—
	Obstipatio	3	3	—	—
	Diverticulitis	1	—	—	—
	Fistula intestini	—	1	—	—
163	Hepatitis acuta. Abscessus hepatis	1	—	—	—
165	Hepatitis chronica. Cirrhosis hepatis	4	—	2	—
166	Cholecystitis acuta. Cholangitis	6	26	—	1
167	Cholelithiasis	4	30	—	—
168	Icterus. Icterus catarrhalis	1	1	—	—
169	Pancreatitis acuta	2	1	—	1
171	Peritonitis acuta (okänd orsak).....	—	3	—	—
	Peritonitis chronica. Adhæsiones	7	12	1	2
172	Ascites	3	1	—	—
XIII. <i>Njurarnas och urinvägarnas sjukdomar.</i>					
173	Nephritis degenerativa et inflammatoria acuta	1	2	—	1
174	Nephritis degenerativa et inflammatoria chronica. Morbus Brighti	13	7	—	—
175	Pyelitis. Cystopyelonephritis	9	28	—	—
176	Pyonephrosis	—	2	—	1
177	Nephrolithiasis	8	6	1	—
178	Hydronephrosis	3	3	—	1

Sjukdom		Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
	Diverticulum vesicæ	1	—	—	—
180	Cystitis	16	14	—	—
181	Lithiasis vesicæ	1	—	—	—
183	Strictura urethræ traumatica	1	—	—	—
184	Ren cysticus	—	1	—	—
	Hæmaturia	5	1	—	—
	Enuresis nocturna	1	—	—	—
<i>XIV. Könsorganens sjukdomar.</i>					
<i>A. Manliga könsorganen.</i>					
185	Hypertrophia prostatae	36	—	6	—
187	Orchitis. Epididymitis	6	—	—	—
188	Phimosis. Paraphimosis	4	—	—	—
189	Balanitis	1	—	—	—
	Paraurethritis	3	—	—	—
	Hydrocele	19	—	—	—
<i>B. Kvinnliga könsorganen.</i>					
190	Prolapsus vaginæ et uteri	—	6	—	—
192	Vulvitis. Vaginitis	—	1	—	—
193	Endometritis	—	40	—	—
	Polypus uteri	—	5	—	—
194	Salpingo oophoritis. Pelveoperitonitis	—	2	—	—
196	Amenorrhœa. Dysmenorrhœa. Menorrhagia	—	1	—	—
197	Fistula urogenitalis	—	2	—	—
199	Mastitis	—	15	—	—
201	Cysta ligamenti rotundi	—	3	—	—
<i>XV. Muskelnas, ledgångarnas samt bensystemets sjukdomar.</i>					
203	Tendovaginitis	3	7	—	—
204	Bursitis. Hygroma	17	16	—	—
205	Synovitis. Arthritis	20	6	—	—
206	Polyarthritis rheumatica acuta	—	1	—	—
208	Arthritis deformans	4	1	—	—
209	Anchylosis	1	—	—	—
210	Pseudarthrosis	1	—	—	—
211	Corpus liberum in articulo	4	—	—	—
212a	Scoliosis	1	—	—	—
212c	Pes planus	—	1	—	—
	Hallux valgus	3	2	—	—
	Digitus malleus	—	1	—	—
	Dislocatio digiti	1	—	—	—
213	Osteomyelitis. Osteitis. Periostitis	32	9	1	1
216	Luxatio habitualis	—	1	—	—
	Myositis ossificans	1	—	—	—
	Ganglion	—	4	—	—
	Contractura	2	—	—	—
	Defectus tendinis	1	—	—	—
	Deformatio digiti	—	1	—	—
	Corpus alienum post fracturam operatam	1	—	—	—

	Sjukdom	Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
XVI. <i>Hudens sjukdomar.</i>					
217	Erythema multiforme et nodosum	1	1	—	—
222	Eczema	2	—	—	—
227	Ulcus varicosum cruris	13	26	—	—
232	Carbunculus	5	2	—	—
233	Gangræna	2	—	—	—
236	Scabies	—	1	—	—
240	Pediculosis	—	2	—	—
	Dermatitis	1	—	—	—
	Unguis incarnatus	8	5	—	—
	Clavus	5	1	—	—
	Paronychium	1	—	—	—
	Cicatrix	1	—	—	—
	Defectus cutis	1	1	—	—
	Atheroma	2	1	—	—
	Hæmatoma in organisatione	1	—	—	—
	Hideroadenitis	3	3	—	—
	Omphalitis	—	1	—	—
	Fistula post operationem	4	4	—	—
XVII. <i>Öronsjukdomar.</i>					
243	Otitis media catarrhalis	—	1	—	—
XVIII. <i>Ögonsjukdomar.</i>					
273	Iritis, iridocyclitis.....	1	—	—	—
284	Chorioiditis suppurativa. Panophthalmitis	2	—	—	—
XIX. <i>Sculster.</i>					
301	Fibroma	1	2	—	—
302	Lipoma	2	3	—	—
	Fibrolipoma	1	—	—	—
503	Chondroma	2	—	—	—
306	Angioma	1	2	—	—
307	Myoma	—	35	—	—
	Amputationsneurom.....	1	—	—	—
309	Glioma	—	1	—	1
313	Papilloma	1	3	—	—
314	Adenoma. Kystadenoma	1	26	—	—
	Hypernephroma	4	—	—	—
315	Sarcoma	12	8	1	1
316	Carcinoma ¹⁾	55	75	6	7
	» labii.....	2	—	—	—
	» maxillæ	2	1	—	—
	» linguæ	3	—	—	—
	» oesophagi	2	2	—	—
	» ventriculi.....	21	12	4	4
	» coli	7	2	—	—
	» recti	8	4	—	1

¹⁾ Här angives summan fall av Carcinoma.

Sjukdom		Intagna		Döda	
		män	kv.	män	kv.
	Carcinoma hepatis et ductus biliferi	1	1	1	—
	» peritonei	—	1	—	—
	» vesicæ urinariæ	2	1	1	—
	» prostatae	1	—	—	—
	» testis	1	—	—	—
	» vaginæ	—	1	—	—
	» uteri	—	13	—	—
	» ovarii	—	7	—	1
	» mammae	—	25	—	1
	» lymphoglandularum	4	2	—	—
	» cutis	1	3	—	—
317	Endothelioma	—	2	—	—
318	Blastoma teratoides	—	3	—	—
319	Cysta sacralis	2	1	—	—
	» dentis	1	—	—	—
320	Struma	—	11	—	—
	Tumores	3	4	—	—
<i>XX. Andra sjukdomar.</i>					
323	Morbus Basedowii. Hyperthyreosis	—	19	—	—
326	Diabetes insipidus	2	—	—	—
	Thyreoiditis	—	1	—	—

lit. D.

Jppgift från Allm. och Sahlgrenska Sjukhusets kirurg. avdelning för år 1917
angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer
å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	död	
1. Hjärnan och hudskålen:					
Epilepsia genuin.	1	Ventil-trepanation enl. Krause	1	—	1138.
Corp. alien. oss. front.	1	Extraktion	1	—	1012.
Suspicio hæmatom. extradural.	2	Osteoplastisk trepanation	—	—	2 f 623, dödsfall 93.
Tumor reg. frontal. cerebri ...	1	D:o Exstirpation	1	—	1832, dödsfall 92.
Tumor cerebri non localisat...	3	Dekompressionstrepanation ...	2	—	107.
				1	444. 1035, dödsfall 71. 1521.
2. Ögonen och orbitalhålorna:					
Phlegmone retrobulbar.	1	Incision och dränage av orbita	1	—	1121.
5. Ansiktet, munhålan och svalget:					
Cicatrix faciei c. ectrop. palp. p. injection. paraffin.	1	Exstirpation. Plastik å ögonlock	1	—	928.
Paralysis nerv. facialis.	1	Plastisk operation å munvinkel genom fritt transplanterad fascia-latastrimma enligt Kirschner	—	1	413.
Periostit. alv. supp.	8	Incision från utsidan.	8	—	488. 531. 727. 815. 1714. 1968. 2271.
D:o	1	» » mun	1	—	2319.
Fistula faciei p. periostit. alv.	1	Tandextraktion. Utskrapning...	1	—	646.
Osteit. oss. zygomat.	2	Sekvestrotomi	2	—	75.
Phlegmone i munbotten	1	Incision	—	1	296. 689.
Glossit. ac.	1	»	1	—	2163, dödsfall 26.
Parotit. supp.	1	»	1	—	273.
Sialoadenit. supp. chr.	1	Exstirpation av spottkörtel ...	1	—	1907.
Sialolithiasis	1	Extraktion av sten.	1	—	1269.
Lymphadenit. chr. p. carcinom. labii operat.	2	Exstirpation	2	—	1638.
Osteit. tbc. mandib.	1	Revision. Sekvestrotomi	1	—	836. 2 gånger; opererad för misstanke på cancer.
Fract. mandib.	1	Osteosyntes med metalltråd...	1	—	572.
Cyst. dent. maxillæ	1	Gingival exstirpation. Rot- spetsresektion	1	—	1638.
Suspicio aneurysmat. arterio- venos. reg. temporal.	1	Ligatur av arteria carotis externa	1	—	1741.
Ulcus labii	1	Exstirpation	1	—	230.
Blandsvulst i parotis	1	»	1	—	1153.
Carcinoma maxillæ sup.	1	Resektion av överkäke. Ut- rymning å halsen	1	—	1551.
» labii inf.	1	Kilexcision	1	—	607.
					836.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	död	
Carcinoma labii inf.	1	Kilexcision. Utrymning å hal- sen.....	1	—	220.
» linguae	1	Exstirpation av 1/2 tungan samt utrymning av körtlar å hal- sen i en séance	1	—	225.
» »	1	D:o i två séancer	1	—	1060.
» »	1	Provexcision	1	—	225, senare radikalopererad.
<i>6. Halsen, larynx, trachea och oesophagus:</i>					
Stricture oesophagi	1	Gastrostomi. »Sondierung ohne Ende»	1	—	160.
Diverticulum oesophagi.....	1	Exstirpation	1	—	2325.
Lymphomata the colli	16	»	16	—	2458. 70. 151. 199. 205. 327. 634. 662. 683. 740. 960. 1096. 1210. 1302. 1669. 1700.
D:o supp. ..	7	Incision. Utskrapning	7	—	245. 615. 767. 1485. 2196. 2460. 2634.
Actinomyces colli supp. ...	1	»	1	—	1579.
Oedema glottidis	1	Trakeotomi	1	—	Å med. avd.
Sarcoma colli	2	Exstirpation. Röntgen	2	—	196. 1214.
Cylindroma colli.....	1	»	1	—	1647.
Carcinoma oesophagi	3	Gastrostomi	1	—	2
» colli	1	Partiell exstirpation. Radium	1	—	175. 1306, dödsfall 74. 2001, dödsfall 75. 1855.
Suspicio sarcom. recidiv. reg. colli	1	Exstirpation	1	—	2440, visade sig vara kroniskt förändrad spottkörtel.
<i>7. Sköldkörteln, parathyreoidea och thymus:</i>					
Struma colloidis.....	3	Ensidig thyreoidektomi	3	—	218. 539. 2060.
» » cystica.....	6	Enukleation	6	—	323. 495. 983. 1045. 1455. 2118. 2697. 2744. 181. 195. 1721. 1929.
» Basedowii	9	Ensidig thyreoidektomi	9	—	2285. 2393. 2510.
» »	2	D:o. Exstirpation av isthmus.	2	—	955. 1611.
» »	1	D:o. Underbindning av andra sidans vasa superiora	1	—	827.
» »	1	Underbindning av vasa thyre- oidea superiora å båda sidor	1	—	1235.
» adenomat. malign. c. metastas. lymphogland.....	1	Provexstirpation av körtel för P. A. D.	—	1	1044.
<i>8. Thoraxväggen och thorax:</i>					
Chondrit. the costæ	2	Resektion	2	—	102. 1085.
» »	2	Incision. Utskrapning	2	—	102. 1136.
» » » c. abscess. the. mammæ	1	Ablatio mammæ. Revbensre- sektion. Utskrapning	1	—	1136.
Empyema pleuræ invet. c. fistula	1	Partiell extrapleuraltorako- plastik	1	—	2542.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Empyema pleuræ	24	Revbensresektion. Pleurotomi. Dränage	19	—	4 (1)†	112. 127, dödsfall 24. 438, dödsfall 58. 676. 839. 907. 996. 998. 1183. 1218. 1266. 1395. 1580. 1901. 1980. 2000 (se dödsfall 34). 2176 död 1918. 2233. 2292. 2297. 2358. 2386. 2402, dödsfall 25. 2419.
» »	5	Torakocentes	5	—	—	839, (2 ggr). 996. 998. 1266; i alla fallen senare <i>revbensresektion</i> .
» » necessitat. re- cidiv.	1	Incision. Dränage	1	—	—	609.
Abscess. pulmon.	1	Revbensresektion. Pleuropneumotomi. Dränage	—	—	1	2241, dödsfall 23.
Actinomycos. pulmon.	1	Revbensresektion. Provexcision ur pleura	—	—	1	1064, dödsfall 16.
Tbc. pulmon.	3	Extrapleurals torakoplastik ..	—	1	2	2004, dödsfall 6. (2202 senare död å tuberkulosavd). 2289, dödsfall 7.
Corp. alien. pleuræ p. empyemat. operat.	1	Revbensresektion. Extraktion ..	1	—	—	2297 (gummidrännrör).
Mediastinit. supp. e perfor. oesophag. et empyemat. pleur. secundar.	1	Revbensresektion. Pleurotomi. Dränage	—	—	1	2127, dödsfall 99.
D:o	1	Gastrostomi enl. <i>Witzel</i>	—	—	(1)†	2127 (se dödsfall 99).
<i>9. Bröstkörteln:</i>						
Mastit. ac. supp.	8	Incisioner. Dränage	8	—	—	249. 612. 613. 892. 1371. 2326. 2466. 2544.
» chron.	5	Exstirpation	5	—	—	2442. 135. 592. 1853. 2208.
» »	1	Ablatio mammæ	1	—	—	1575.
Adenofibroma mammæ	8	Exstirpation	8	—	—	307. 380. 913. 1000. 1417. 1619. 1969. 2462.
Adenoma cystic. mammæ	1	»	1	—	—	307.
» » »	1	Radikaloperation enl. <i>Halsted</i> ..	1	—	—	1066.
Adenofibromyxoma mammæ	1	Exstirpation	1	—	—	875.
Carcinoma mammæ	17	Radikaloperation enl. <i>Halsted</i> ..	16	—	1	284. 295. 635, dödsfall 86. 965. 1000. 1070. 1200. 1209. 1255. 1335. 1493. 1574. 1716. 1969. 2021. 2310. 2537.
» »	2	Exstirpation	2	—	—	263. 1509. Radikaloperation ej gjord på grund av hög ålder.
» »	5	Provexcstirpation för P. A. D. .	4	—	1	1847, radikaloperation otänkbar, dödsfall 87. 231. 1335. 1969 och 2021, dessa senare <i>radikalopererade</i> .
» lymphogland. axill. sive cutis p. carcinom. mammæ radic. operat.	4	Exstirpation	4	—	—	146. 232. 412. 620.
Adenofibrosarcoma mammæ. .	1	»	1	—	—	705, (fullt cirkumskript tumör).
<i>10. Rygggraden och ryggmärgen:</i>						
Tbc. arc. vertebr.	1	Utskrapning av granulationer och sekvestrar.	—	—	—	1282, <i>kvarligger</i> .
Spondylit. tbc. c. abscess. ...	9	Incision. Tömning. Jodoformglycerin. Suture	7	1	1	2194/15, dödsfall 8. 476. 69. 271. 396. 755. 1065. 2098. 2157.
Spondylit. tbc. c. abscess. et c. paraplegia	1	Laminektomi å 2 kotor Tömning av abscess. Jodoformglycerin. Suture	1	—	—	2353.

†) Siffrorna i denna kolumn inom parentes avse, att pat. är avförd död å annat ställe, så att vid sammanräkningen av antalet dödsfall dessa siffror icke skola medtagas.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	
Suspicio tumor. medull. spinal.	1	Explorativ laminektomi	—	—	1 1202, dödsfall 22.
Fract. vert. lumb. c. parapares.	1	Laminektomi	1	—	2582
Sarcoma duræ matr. medull. spinal. inexistirpab.....	1	Laminektomi. Partiell exstirpation av tumör. Radium ...	1	—	548.
<i>11. Levern och galleägarne:</i>					
Cirrhos. hepat. c. ascitide ...	2	Laparocentes (upprepad flera gånger)	—	—	(2)†
» » » » ...	2	Henschen's fiskblådränage av peritoneum	—	—	(2)†
» » » » ...	1	Ruotte's vena safena-dränage av peritoneum	—	—	(1)†
» » » » ...	2	Dränage av peritoneum med kalvartär	—	—	2
Abscess. hepat. et subphren. e dysenteria amoeb.	1	Incision. Dränage	1	—	1182.
Gummata hepat.	1	Provlaparotomi	1	—	1900.
Cholelithiasis c. cholecystit. ac. vel chron.	1	Cholecystektomi. Suture	1	—	2179.
D:o	17	Cholecystektomi. Dränage.....	16	—	1 2724. 2754. 553. 577. 594. 633. 774. 834. 1010. 1098. 1318, dödsfall 5% 1459. 1468. 1668. 1956. 2164. 2223
D:o	3	Cholecystektomi. Choledochotomi. Hepaticusdränage.....	3	—	— 36. 986. 2415.
Cholecystit. ac.	1	Cholecystostomi	1	—	— 833.
Suspicio cholecystit.	1	Provlaparotomi	1	—	— 573, (samtidigt appendektomi).
Ruptura hepat. traumat.	2	Hepatorafi. Dränage.....	1	—	— 1 1907. 2478, dödsfall 102.
Carcinoma duct. choledoch. c. cholecystit. et c. ictero. ...	1	Cholecystektomi. Choledochusdränage.....	—	—	— 1 148, dödsfall 84.
Tumor inexistirpab. vesic. felleæ	1	Provlaparotomi	—	—	— 1 1034.
<i>12. Pankreas:</i>					
Pancreatit. suppur. c. necrose strat. lipomat. subperit. dissemin.	1	Dränage av pankreas	—	—	— 1 52, dödsfall 56.
Pancreatit. acut. c. hæmorrhag.	1	Dränage mot pankreas	1	—	— 2010 (se följande).
Pseudocysta i pankreas	1	Tömning. Dränage	1	—	— 2010.
<i>13. Mjälten:</i>					
Ruptura lienis traumat. c. hæmorrhag. lib. intraperiton. .	1	Splenektomi	—	—	— 1 1693, dödsfall 103.
Morbus Banti	1	Provlaparotomi	—	—	— 1 2395, splenektomi ej gjord på grund av uttalad levercirrhos.
Anæmia pernicios. progress. (Biermer)	1	Splenektomi	1	—	— 2016.
Icterus hæmolyt.	2	»	2	—	— 421. 819.
<i>14. Magsäcken och duodenum:</i>					
Ulcus ventriculi	1	Excision	—	—	— 1 1047, dödsfall 36.

†) Se not å sid. 47.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	
Ulcus ventriculi	1	Excision. G.-e.*) Exclutio pylori enl. <i>Girard</i>	1	—	587.
» »	3	Cirkulär ventrikelresektion ...	3	—	314. 1828. 1926.
» »	9	Gastro-pyloro-resektion. G.-e.*) (<i>Billroth II</i> , modif. <i>Krönlein-Miculicz</i>)	7	2	341. 1358. 1426. 1940. 1994. dödsfall 38. 2002, dödsfall 39. 2144. 2314. 2397.
» »	5	G.-e.*)	5	—	443. 590. 778. 1321. 2055.
» »	2	G.-e.*) Blocage av pylorus genom invikning.....	2	—	1081. 2422.
» »	1	G.-e.*) Exclutio pylori enligt <i>Girard</i>	1	—	2413.
» »	1	Främre antekolisk G.-e. och E. A.	1	—	1328.
» »	1	Gastro-plastik (förtimglas mage)	1	—	721.
Ulcus pylori + Cystæ inflamm. multipl. intestin. jejuni	1	G.-e.*) Tunntarmsresektion ...	1	—	2443.
Insuffic. G.-e. p. ulcer. ventric. operat.	1	Gastropylororesektion. Resektion av tunnlarm och två G.-e. Bakre retrokolisk G.-e. och E. A. enl. <i>Roux</i>	1	—	768. Bakre retrokolisk och främre antekolisk G.-e. med E. A. gjorda förut å annat lasarett.
Dolor. abdom. p. G.-e.	1	Gastropylororesektion	1	—	164.
Ulcus duodeni.....	1	Gastropylororesektion (G.-e.*) (<i>Billroth II</i> , modif. <i>Krönlein-Miculicz</i>)	1	—	2390.
» »	1	G.-e.*)	1	—	2171.
» »	1	G.-e.*) Blocage av pylorus genom invikning.....	1	—	1724.
» »	3	G.-e.*) Exclutio pylori enl. <i>Girard</i>	3	—	687. 891. 2532.
» »	1	G.-e.*) Exclutio pylori enl. <i>Bogoljuboff-Wilms-Key</i>	1	—	1820.
» »	1	Unilateral exclutio pylori enl. <i>v. Eiselsberg</i>	1	—	896 (G.-e. och exclutio pylori enl. <i>Girard</i> gjorda 1915).
Adhæsiön. region. pylor. post. ulcer. ventric.	1	Adhärenslösning	1	—	2355.
Ulcus ventric. vel duodeni perf.	11	Gastro-vel duodenorafi	7	4	126, dödsfall 40. 253. 862. 1077. 1524. 2229. 2348. 2360. 2506, dödsfall 42. 2536, dödsfall 43. 2645, dödsfall 51.
D:o	2	» » G.-e.*)	2	—	1441. 1910.
Ulcus ventric. perf. + Hernia in burs. omental.....	1	Gastrorafi. Reposition av tarmar. Mesocolorafi	—	1	1697, dödsfall 41.
Suspicio ulcer. ventric. vel duodeni.....	2	Provlaparotomi	2	—	1209. 2368. I båda fallen appendektomi.
Carcinoma ventriculi	6	Gastro-pyloro-resektion. G.-e.*) (<i>Billroth II</i> , modif. <i>Krönlein-Miculicz</i>)	5	1	278. 489. 691, dödsfall 77. 1264. 2218. 2471.

*) = Bakre retrokolisk gastroenterostomi.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Carcinoma ventriculi	1	Gastro-pyloro-resektion enligt <i>Billroth I</i>	—	—	1	1252, dödsfall 79.
» » inextirpab.	1	Främre antekolisk G.e.	—	—	1	1396, dödsfall 80.
» » »	3	G.e.*)	2	—	1	81. 422. 1914, dödsfall 81.
» » »	2	Gastrostomi	1	—	1	336, dödsfall 76. 1758.
» » »	1	Jejunos omi	—	—	1	1046, dödsfall 78.
» » »	5	Provlaparotomi	—	4	1	779. 1281. 1792. 2049. 2380, dödsfall 82.
Carcinoma ventric. inextirpab. c. carcinose peritonei et c. peritonit.	1	Laparocentes	1	—	—	1359.
Suspicio carcinom. ventric.	2	Provlaparotomi	—	2	—	113. 785.
» » » ...	1	Provlaparotomi. Explorativ gastrostomi	—	1	—	2272.
<i>15. Jejunum, ileum och colon:</i>						
Enterit. ac. c. peritonit.	1	Provlaparotomi	1	—	—	608.
» » »	1	Witzelfistel å cæcum	—	—	1	537, dödsfall 27.
Enterit. ulcer. perfor. c. peritonit.	1	Enterorafi. Uttorkning. Dränage	—	—	1	1933, dödsfall 28.
Colit. ulcer. c. peritonit.	1	Appendektomi. Dränage	—	—	1	906, dödsfall 29.
Diverticulit. ilei (Mæchelij) gangr. perf. c. abscess.	1	Exstirpation av divertikel. Dränage	1	—	—	287.
Diverticulit. flex. sigmoid. c. peritonit. et c. ileo.....	1	Provlaparotomi. Witzelfistel å cæcum	—	—	1	693, dödsfall 35.
Thrombosis art. mesenter. super. c. ileo.	1	Provlaparotomi. Witzelfistel å tunntarm	—	—	1	1319, dödsfall 55.
Tbc. intestini ilei et peritonei	1	Enteroanastomos. Ileo-transversostomi	—	—	1	186, dödsfall 9.
Actinomyces. flexur. sigmoid. c. pelveoperitonit.	1	Dubbelsidig salping-ooforektomi. Utlösning av variga svålar. Sigmoideorafi. Kolpotomi. Dränage	—	—	1	2760, dödsfall 15.
Typhus abdominal. (Suspicio perforat.)	1	Provlaparotomi	1	—	—	1463.
Volvulus cæci	1	Enteropunktion. Ileo-transversostomi	—	—	1	2605, dödsfall 50.
Invaginatio ileocæcal.	1	Desinvagination. Tunntarmresektion. Ileo-colostomi.....	1	—	—	1752.
» »	1	Desinvagination	—	—	1	} 1290, dödsfall 49.
Gangræna intestin. ilei post. invaginat.	1	Tunntarmsresektion	—	—	(1)†	
Ileus strangulation.	4	Lösning av strangulation	1	—	3	561. 758, dödsfall 11. 1484, dödsfall 45. 2282, dödsfall 47.
» »	1	D:o. Witzelfistel å cæcum ...	1	—	—	244.
» »	1	D:o. Ileo-colostomi	—	—	1	2291, dödsfall 48.
Ileus obturation. e tumore ...	1	Witzelfistel å cæcum	1	—	—	6 (sedermåra resekt. av colontumör)

*) Se not å sid. 49. †) Se not å sid. 47.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Ileus paralyt. e peritonit.	2	Witzelfistel å tunntarm	—	—	(2)†	} 2506 (se dödsfall 42). } 537 (se dödsfall 27). } 906 (se dödsfall 29).
» » » » »	1	» » » och colon	—	—	(1)†	
Ileus paralyt. p. herniam operat.	2	» » »	2	—	—	
Suspicio ilei	2	Provlaparotomi	2	—	—	1841. 2091.
Ruptur. intestin. ten. traum.	2	Tarmsutur	2	—	—	1385. 2439.
Vuln. sclopet. perf. hepat., in-	1	Hepato-, jejuno- och sigmoideo-	1	—	—	1683.
testin. jejun. et sigmoid. ...						
Carcinoma flexur. sigmoid. ...	2	Tarmresektion	2	—	—	6. 47.
» caeci inextirpab.	2	Ileo-transversostomi	2	—	—	1862. 1986.
» coli	1	Transverso-sigmoideostomi ...	1	—	—	703.
» »	1	Provlaparotomi	—	1	—	2337.
Suspicio tumor. coli	1	»	1	—	—	754.
Dolor. abdom. p. appendektomi-	1	»	1	—	—	124.
Fistula intestin. p. salpingit.	1	Excision av fistel. Adherens-	—	1	—	2585.
operat.						
<i>16. Appendix vermiformis:</i>						
Appendicit. ac. vel subac. vel	80	Appendektomi. Sutur	80	—	—	1. 9. 59. (samtidigt enukleation av myom). 61. 212. 252. 279. 384. 431. 450. 487. 525. 530. 569. 580. 584. 601. 603. 651. 653. 671. 719. 764. 798. 830. 853. 895. 897. 910. 915. 953. 1104. 1124. 1186. 1192. 1201. 1219. 1247. 1308. 1325. 1347. 1381. 1399. 1450. 1505. 1559. 1589. 1636. 1656. 1681. 1710. 1722. 1770. 1800. 1819. 1842. 1851. 1904. 1947. 1974. 1975. 1979. 1988. 2011. 2068. 2085. 2156. 2181. 2207. 2309. 2334. 2432. 2442. 2446. 2473. 2552. 2564. 2598. 2621.
chron. et ac.						
D:o	2	» Dränage	2	—	—	735. 2449.
Appendicit. ac. gangr.	78	» Sutur	78	—	—	40. 60. 66. 95. 207. 214. 311. 360. 361. 378. 381. 389. 440. 446. 480. 493. 640. 678. 707. 760. 792. 1054. 1127. 1170. 1190. 1201. 1213. 1253. 1263. 1277. 1289. 1299. 1333. 1354. 1401. 1487. 1489. 1497. 1498. 1529. 1532. 1540. 1569. 1612. 1632 (sedermera lömning av Dougläs-abscess.). 1691. 1778. 1780. 1784. 1802. 1806. 1813. 1823. 1839. 1849. 1916. 1917. 1941. 1962. 1971. 2020. 2038. 2072. 2119. 2124. 2154. 2194. 2350. 2351. 2362. 2387. 2389. 2498. 2516. 2526. 2547. 2554. 2627.
D:o	4	» Dränage	4	—	—	223. 825. 2268. 2525.
Appendicit. ac. gangr. perf. ...	10	»	10	—	—	56. 682. 1173. 1272. 1334. 1878. 1935. 2108. 2368. 2450.
D:o	1	» Sutur	1	—	—	1845.

†) Se not å sid. 47.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Appendicit. ac. gangr. perf. c. abscess.	33	Appendektomi. Dränage	32	—	1	15. 25. 156. 159. 206 (sedermera dränage av <i>subfrenisk abscess.</i>), 356. 357. 655. 722, dödsfall 31. 752. 793. 794. 821. 1011. 1265. 1342. 1352. 1355. 1384. 1415. 1424. 1486. 1542 (sedermera tömning av <i>Douglas-abscess.</i>), 1618. 1640. 1777. 1884. 1894. 2237. 2302. 2371. 2476. 2587.
D:o	9	Tömning och dränage	9	—	—	2773 (2 ggr). 316. 563. 766. 865. 991. 2170. 2236.
Appendicit. ac. gangr. perf. c. abscess. foss. Douglas.	2	Kolpo- eller proktotomi. Dränage	2	—	—	706. 1749.
Appendicit. ac. gangr. perf. c. peritonit. lib. diff. purul. ...	12	Appendektomi. Dränage	11	—	1	313. 516. 1188, (sedermera tömning av <i>Douglas-abscess.</i>), 1388. 1689. 2000, dödsfall 34. 2107. 2152. 2357. 2444. 2485. 2579.
D:o	1	D:o. Witzelfistel å cæcum ...	1	—	—	1287.
D:o	2	Uttorkning. Dränage.....	2	—	—	1172. 2278.
Appendicit. tbc. perf. c. abscess.	1	Ofullst. appendektomi. Dränage	1	—	—	968.
Appendicit. chron.	30	Appendektomi. Sutur	30	—	—	134. 174. 213. 397. 434. 573. 809. 831. 846. 929. 941. 1100. 1151. 1438. 1468. 1570. 1584. 1659. 1872. 1889. 1899. 1920. 2026. 2031. 2183. 2367. 2384. 2394. 2425. 2445.
Vid laparotomier för andra åkommor	38	Okkasionell appendektomi ...	38	—	—	38. 42. 87. 157. 274. 599. 670. 673. 732. 738. 786. 797. 841. 931. 1007. 1008. 1013. 1014. 1039. 1467. 1517. 1601. 1748. 1812. 2074. 2111. 2120. 2153. 2213. 2529. Genom bräck säck: 239. 598. 602. 944. 1041. 1805. 2073. 2076.
Suspicio appendicit. ac.	3	Provlaparotomi. Appendektomi	3	—	—	371. 846. 1543.
<i>17. Bråck:</i>						
Hernia inguinal. (hos män) ...	85	Radikaloperation enl. <i>Bassini</i>	85	—	—	74. 89. 121. 141. 147. 182. 222. 265. 297. 313. 318. 320. 344. 369. 372. 442. 455. 457. 463. 471. 556. 579. 716. 777. 870. 944. 956. 994. 995. 1015. 1028. 1041. 1105. 1137. 1146. 1147. 1154. 1229. 1245. 1246. 1428. 1462. 1617. 1676. 1701. 1736. 1785. 1793. 1803. 1808. 1879. 1937. 1992. 2109. 2132. 2160. 2177. 2259. 2273. 2277. 2341. 2370. 2377. 2405. 2484. Dubbelsidigt: 73. 143. 191. 203. 534. 602. 1075. 1624. 1745. 2201.
» » » » ...	41	Radikaloperation enl. <i>Schultén</i> eller <i>Schultén-Girard</i>	41	—	—	103. 391. 457. 956. 1123. 1160. 1205. 1229. 1284. 1312. 1313. 1356. 1407. 1428. 1462. 1479. 1488. 1549. 1557. 1699. 1830. 1857. 1957. 2030. 2088. 2224. 2305. 2306. 2390. 2451. 2508. 2583. 2614. Dubbelsidigt: 399. 1377. 1893. 2283.
» » congen. c. hydrocele testis	3	Radikaloperation. <i>Winckelmann</i>	3	—	—	96 (<i>Bassini</i>). 1711 och 2429 (<i>Schultén-Girard</i>).

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriften			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Hernia inguinal. (hos kvinnor)	15	Radikaloperation.....	15	—	—	292. 301. 376. 598. 654. 685. 1082. 1083. 1187. 1295. 1419. 1912. 1983. 2379. 2464.
Svaghet i bräckkanal.....	1	Bassini-suturer	1	—	—	674.
Hernia inguinal. recidiv. (hos män).....	4	Radikaloperation enl. <i>Bassini</i>	4	—	—	197. 297. 1805. 1924.
D:o	1	» » <i>Schultén</i>	1	—	—	2452.
Hernia inguinal. incarc. (hos män).....	5	Herniotomi. Reposition. Radikaloperation enl. <i>Bassini</i> ...	5	—	—	1009. 1344. 1473. 1730. 2073.
D:o	6	Herniotomi. Reposition. Radikaloperation enl. <i>Schultén</i>	6	—	—	724. 1320. 1400. 2013. 2076. 2186.
Hernia inguinal. incarc. (hos kvinnor).....	2	Herniotomi. Reposition. Radikaloperation.....	2	—	—	118 (senare Witzelfistel för <i>ileus</i>). 904.
Hernia inguinal. incarc. c. gangræna ilei.....	2	Herniotomi. Resektion av tunntarm. Reposition. Radikaloperation enl. <i>Schultén</i>	2	—	—	398. 2294.
Hernia crural.....	14	Radikaloperation enl. <i>Fabricius—v. Frey</i>	14	—	—	203. 526. 529. 564. 1140. 1339. 1449. 1586. 1587. 1609. 2125. 2187. 2244. 2501.
» » permagna.....	1	Radikaloperation med muskel-lambå från pectinæus	1	—	—	2222.
» » recidiv.	2	Radikaloperation enl. <i>Fabricius—v. Frey</i>	2	—	—	111. 501.
» » incarc.	33	Herniotomi. Reposition. Radikaloperation enl. <i>Fabricius—v. Frey</i>	33	—	—	88 (sedermera Witzelfistel för <i>ileus</i>). 282. 521. 589. 745. 813. 917. 932. 933. 964. 1030. 1049. 1055. 1057. 1073. 1110. 1403. 1482. 1834. 1949. 1965. 1967. 2009. 2065. 2084. 2093. 2169. 2222. 2312. 2328. 2607. 2626. 2646.
Hernia crural. incarc. c. gangræna partial. ilei.....	2	Herniotomi. Invikning av gangrænös fåra. Reposition. Radikaloperation enl. <i>Fabricius—v. Frey</i>	2	—	—	1774. 2596.
Hernia crural. incarc. c. gangræna ilei.....	4	Herniotomi. Tunntarmsresektion. Radikaloperation enl. <i>Fabricius—v. Frey</i>	4	—	—	585. 681. 939. 2477.
Hernia crural. incarc. c. gangræna et perforation. ilei...	1	Herniotomi. Ileorafi. Witzelfistel å tunntarm	—	—	1	187, dödsfall 51,
D:o	1	Herniotomi. Dränage	1	—	—	2342.
Hernia crural. incarc. c. gangræna ilei et c. appendicit. ac. gangr. perf. c. abscess. in sacc. hernial.....	1	Hernio-laparotomi. Appendektomi. Tunntarmsresektion. Dränage	1	—	—	453.
Hernia crural. incarc. c. appendicit. in sacc. hernial.	1	Herniotomi. Appendektomi. Reposition. Radikaloperation enl. <i>Fabricius—v. Frey</i> ...	1	—	—	364

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Hernia umbilical.	2	Radikaloperation.....	2	—	—	502. 2406.
» lineæ albæ recidiv. ...	1	»	1	—	—	557.
» ventral. in cicatrice....	11	»	11	—	—	402. 458. 465. 481. 561. 880. 1676. 2080. 2213. 2227. 2296.
» burs. omental.	1	Mesocolorafi.....	—	—	(1)†	1697 (se dödsfall 41).
<i>18. Rektum och anus:</i>						
Prolapsus recti	1	Rektopexi enl. <i>Ekehorn</i>	—	1	—	} 847.
» »	1	Sigmoideopexi enl. <i>Rotter-Lenormant</i>	1	—	—	
» »	1	Termokauterisation av rektalslemhinna.....	1	—	—	
» »	1	Radikaloperation enl. <i>Rehn-Delorme</i>	1	—	—	
Fissura et contractura ani ...	8	Dilatation forcée.....	8	—	—	1977. 137. 1157. 1454. 1533. 1550. 1729. 2086. 2276.
Abscess. ad anum	12	Incision. Dränage.....	11	—	1	122. 771. 832. 1161. 1258. 1324. 1350. 1578. dödsfall 30. 1582. 1739. 2540. 2602.
» » »	21	Dilatation forcée. Klyvning in i rektum	21	—	—	128. 258. 330. 354. 726. 766. 860. 951. 982. 1130. 1544. 1652. 1671. 1773. 1833. 1996. 1999. 2045. 2140. 2168. 2190.
Fistula ani	11	D:o	11	—	—	86 (2 gr). 227. 403. 989. 1145. 1303. 1548. 1829. 1963. 2094.
» »	1	Excision. Sutur.....	1	—	—	2274.
Tumor. hæmorrhoid.	69	Dilatation forcée. Exstirpation	69	—	—	22. 65. 110. 143. 172. 179. 190. 217. 319. 346. 347. 406. 423. 454. 501. 558. 562. 606. 617. 692. 810. 811. 824. 829. 900. 905. 912. 914. 927. 958. 979. 1043. 1129. 1166. 1187. 1206. 1230. 1248. 1357. 1456. 1481. 1516. 1556. 1572. 1592. 1650. 1815. 1843. 1856. 1870. 1881. 1892. 1923. 2019. 2040. 2100. 2103. 2143. 2195. 2205. 2258. 2260. 2322. 2361 (2 gr). 2423. 2480. 2492. 2616.
Polyp. recti	1	» » »	1	—	—	288.
» carcinomat. ani	1	» » »	1	—	—	1373.
Carcinoma recti	1	Abdomino-vaginal resektion av rektum	1	—	—	243.
» »	1	Abdomino-sakral resektion av rektum i två séancer.....	—	—	1	2364, dödsfall 83.
» » inextirpabil.	4	Sigmoideostomi	4	—	—	58. 985. 1237. 2581.
<i>19. Bukväggen och peritoneum:</i>						
Fistula in cicatric. p. laparotomiam.....	2	Excision	2	—	—	407. 2114.
Peritonit. fibrinopurul. ex ? ...	1	Appendektomi. Sutur	1	—	—	2434
Suspicio peritonit.	1	Provlaparotomi	1	—	—	2323.

†) Se not å sid. 47.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Tbc. peritonei	4	Laparotomi. Jodoformglycerin-Sutur.....	4	—	—	2776. 183. 256. 2251.
» »	1	Laparotomi	1	—	—	490.
Abscess. subphren. p. abscess. operat. ex appendicit.	2	Revbensresektion. Tömning. Dränage	1	—	(1)†	206. 2000 (se dödsfall 34).
Suspicio abscess. subphren. .	1	Laparotomi	1	—	—	2485.
Abscess. foss. Douglas. p. ulcer. ventr. perf. operat.	1	Kolpotomi. Dränage.	—	—	(1)†	2506 (se dödsfall 42).
Abscess. foss. Douglas. p. ruptur. jejun. operat.	1	Dilatation forcée. Proktotomi. Dränage	—	—	1	2764, dödsfall 100.
Abscess. foss. Douglas. p. abscess. operat. ex append. ...	4	D:o	4	—	—	1188. 1542. 1632. 2485.
D:o	1	Kolpotomi. Dränage	1	—	—	2357.
Abscess. intraperitoneal.	2	Tömning. Dränage	1	—	(1)†	2764 (se dödsfall 100) 116.
Adhæsiones intraperitoneal. ...	7	Adherenslösning. Event. matolja eller svinister	7	—	—	561. 673. 686. 911. 1118. 1211. 2232.
Phlegmone retroperitoneal. e periproctit.	1	Retroperitoneal dränage	—	—	(1)†	1578 (se dödsfall 30).
Hæmorrhagia intraperitoneal. traumat.	1	Laparotomi. Uttorkning	1	—	—	23.
Carcinosis peritonei c. ascit. .	2	Provlaparotomi	—	2	—	2253. 2298.
» » » »	1	Laparocentes	—	1	—	2215.
Ascites ex?	1	»	1	—	—	1621.
Lymphom. tbc. retroperitoneal.	1	Provlaparotomi	1	—	—	1093.
Myxom. retroperitoneal.	1	»	—	1	—	1143.
20. Njurar och ureterer:						
Nephrit. chron. interstit. arteriosclerot. c. hæmaturia ...	1	Dekapsulation	—	1	—	} 1273.
D:o	1	Nefrektomi	1	—	—	
Nephrit. chron. acutisat. c. uræmia	1	Dekapsulation	—	—	1	1102, dödsfall 57.
Hydronephrosis	1	Nefrektomi	1	—	—	1571.
Pyelit. et ureterit. supp. chron.	1	Nefrektomi efter explorativ incision över andra njuren ...	1	—	—	1756.
Suspicio pyelonephrit.	1	Provincision	1	—	—	2180. Cystit hos hysterica.
Tbc. renis	8	Nefrektomi	8	—	—	229. 943. 947. 1239. 1314. 1518. 1562 1960.
» »	3	Nefrektomi efter explorativ incision över andra njuren ...	3	—	—	1119. 1439. 1514.
Fistula tbc. p. nefrektomiam .	3	Revision	3	—	—	8 (2 ggr). 1239.
Nephropyelolithiasis	2	Nefrektomi	2	—	—	426. 644.
»	2	Nefro-pyelo-lithotomi	2	—	—	101. 2122.
Pyelo-uretero-lithiasis	1	Pyelo uretero-lithotomi	1	—	—	228.
Uretero-lithiasis	1	Uretero-lithotomi	1	—	—	2728.
Hypernephroma ren.	1	Nefrektomi	1	—	—	1765.
Hypernephroma ren. inextirpabil.	2	Provincision	—	2	—	283. 361.

†) Se not å sid. 47.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Hæmorrhag. ren. (caus?)	1	Explorativ friläggning. Dekapsulation	1	—	—	2484.
Hæmaturia	2	Sectio alta. Explorativ ureterkateterisering	2	—	—	785 och 943. (I båda fallen cystoskopering omöjlig. I senare fallet blev diagnos ensidig njur-tbc. och nefrektomi gjordes; i förra blev diagnosen oviss; hæmaturien försvann).
<i>21. Urinblåsan:</i>						
Lithiasis vesic. urinar	1	Sectio alta. Extraktion	1	—	—	1375.
Papilloma vesic. urinar.	1	» » Exstirpation	1	—	—	202.
» » »	1	» » Partiell exstirpation. Radium	1	—	—	890.
Carcinoma vesic. urinar.	1	D:o	—	—	1	82, dödsfall 85.
<i>22. Prostata:</i>						
Tbc. prostatæ c. abscess. perineal.	1	Incision	1	—	—	1076.
Tbc. prostatæ c. fistula perinei et strictura urethræ	1	Sectio alta. Retrograd sondering. Suprapubisk blåsdränage	—	1	—	1933. (Uretrorafi gjord 1916 utan resultat).
Hypertrophia prostatæ	3	Transvesikal prostatektomi ...	1	—	2	2767, dödsfall 60. 1152. 2075, dödsfall 66.
» »	2	Epicystostomi	1	—	1	417, dödsfall 62. 1207.
» » c. retentionicn. urin. total.	1	Blåspunktion. Suprapubisk blåsdränage med ureterkateter	—	—	1	753, dödsfall 64.
<i>23. Urinröret och penis:</i>						
Stenos. orific. urethræ extern.	1	Uppklyvning	1	—	—	202.
Phimosis	3	Dorsalsnitt	3	—	—	761. 1106. 1740.
Hypospadiæ gland. penis	1	Plastisk operation enl. Beck ..	—	1	—	765.
Phimosis c. ulcer. gangrænos. penis ..	1	Dorsalsnitt	1	—	—	1627.
Strictura urethræ	1	Perineal uretrotomi. Excision. Cateter à demeure	1	—	—	855
» »	1	Perineal uretrotomi. Sectio alta med retrograd sondering Excision av striktur. Cateter à demeure	1	—	—	337.
Strictura urethræ c. retention. urin. total.	3	Blåspunktion. Suprapubisk blåsdränage med ureterkateter	3	—	—	1858. 2323. 2382.
Abscess. paraurethral.	5	Incision	4	—	1	26 (3 ggr). 675, dödsfall 59. 1902.
Cowperit. supp.	2	»	2	—	—	1751. 2033.
Ruptur. urethræ traumat.	1	Perinealsnitt. Sutur	1	—	—	115.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskriven			Anmärkingar
			risk eller förbättrad	oförbättrad	död	
<i>24. Testikel, bitestikel, sädessträng, sädesblåsor, skrotum:</i>						
Retentio testis.....	3	Ablatio testis. Bassinisuturer.	3	—	—	239. 2166. 2200.
» »	2	Orchidopexi	2	—	—	1229 (dubbelsidigt).
Epididymit. purul.	2	Ablatio testis. Bassinisuturer.	2	—	—	818. 887.
Orchit.luet.	1	» »	1	—	—	1922
Epididymit. tbc.	8	Epididymektomi. Resektion å vas.....	8	—	—	506. 625. 1221. 1562. 1735. 1808. 1818. 2062.
» »	12	Ablatio testis	12	—	—	254. 260. 881. 947. 1137. 1156. 1274. 1294. 1336. 1562. 2256. 2412.
Epididymit. tbc. c. abscess. scroti.....	1	Incision.....	1	—	—	882.
Tbc. vas. deferent.	1	Resektion å vas	1	—	—	2206 (epididymektomi gjord förut).
Varicocele	13	Exstirpation av vener	13	—	—	84. 463. 776. 870. 949. 1015. 1027. 1105. 1163. 1469. 1591. 1642. 1937.
Hydrocele testis	15	Radikaloperation	15	—	—	108. 368. 610. 616. 1069. 1107. 1155. 1360. 1754 (dubbelsidigt). 1804. 2114. 2139. 2299. 2467.
» »	1	Punktion	1	—	—	192.
Sarcoma »	1	Ablatio testis	1	—	—	1052.
Carcinoma »	1	» »	1	—	—	1409.
Fibroma scroti	1	Exstirpation.....	1	—	—	1624.
Orchit. traumat.	1	Ablatio testis	1	—	—	1993.
Hæmatoma scroti	1	Punktion	1	—	—	1515.
<i>25. Keinnliga genitalorganen:</i>						
Cysto- et proctocoele vaginalis.	4	Fremre kolporafi. Kolpoperineorafi	4	—	—	2022 (senare Alexander—Adams op.). 2290. 2378. 2379.
» » »	1	Alexander—Adams operation.	1	—	—	2022.
Condylomata acumin. vulvæ...	1	Exstirpation	1	—	—	2039.
Bartholinit. supp.	5	Incision.....	5	—	—	2775. 1368. 1560. 2064. 2381.
Salpingo-oophorit. ac. vel subac. vel chron.	5	Ensidig salpingektomi eller salpingo-ooforektomi	5	—	—	38. 184. 841. 1601. 1748.
D:o	2	Dubbelsidig salpingektomi	2	—	—	1747. 1946.
D:o	3	Dubbelsidig salpingektomi. Ensidig ooforektomi	3	—	—	42. 1014. 2036.
D:o	2	Ensidig salpingo-ooforektomi. Ensidig salpingo-resektion och salpingostomi	2	—	—	842. 2330.
D:o	1	Dubbelsidig salpingo resektion och salpingostomi	1	—	—	732 (sedermera dubbelsidig salpingektomi).
Salpingit. ac. c. peritonit. diff.	5	Provlaparotomi. Sutur.....	5	—	—	931. 1008. 1812. 1984. 2120. Alla fallen opererade på misstanke på appendicit. Appendix togs.
Salpingit. ac. c. peritonit. diff. purul.	1	Laparotomi. Enterotomi och mjölkning. Witzelfistel å cæcum	1	—	—	1228.
Salpingo-pyosalpinx rupta c. peritonit. diff. purul.	1	Ensidig salpingektomi. Dränage	1	—	—	1260.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Abscess. foss. Dougl. e salpingit.	3	Bakre kolpotomi. Dränage ...	3	—	—	259. 486. 1165.
Suspicio salpingit. chron.	1	Provlaparotomi ...	1	—	—	2153 (appendix togs).
Salpingo-oophorit. the.	1	Dubbelsidig salpingo-ooforektomi. Dränage	1	—	—	1013.
» » »	1	Dubbelsidig salpingektomi. Ensidig ooforektomi	—	—	1	1517, dödsfall 44.
Endometrit. vel metropathia hæmorrhag.	30	Skrapning, med eller utan föregående dilatation av cervix.	30	—	—	76. 132. 388. 467. 511. 717. 718. 820. 826. 929. 963. 1026. 1091. 1191. 1215. 1534. 1553. 1629. 1645. 1701. 1874. 1925. 2037. 2054. 2129. 2155. 2227. 2385. 2489. 2500.
Myometrit. chron.	1	Total uterus-exstirpation	1	—	—	1534.
» »	1	Supravaginal uterus-amputation	1	—	—	1039.
Graviditas tubar.	2	Salpingo-ooforektomi	2	—	—	274. 551.
» » rupt c. hæmorrhag. intraperitoneal. lib.	3	Salpingektomi	3	—	—	1637. 1799. 2054.
Graviditas tubar. c. hæmatocele retrouterin.	1	»	1	—	—	2185.
Hæmatocele retrouterina	1	Bakre kolpotomi. Dränage ...	1	—	—	1932.
Abort.	3	Instrumental utrymning	3	—	—	1223. 1995. 2519
Endometrit. p. abort.	1	Skrapning	1	—	—	908.
Retentio placente	1	Manuell placentalösning	1	—	—	2579.
Polyp. mucos. urethræ	1	Exstirpation	1	—	—	79.
Myoma uteri	3	Provskrapning	3	—	—	325. 1390. 1614.
» »	9	Laparotomi. Supravaginal uterus-amputation	9	—	—	53. 83. 275. 285. 670. 738. 1492. 2112. 2151.
» »	3	Enukleation (i samband med laparotomi för annan åkomma)	3	—	—	59. 1007. 2074.
Myoma uteri pendul. tort.	1	Laparotomi. Exstirpation	1	—	—	1970.
Polyp. cervic. uteri	4	Exstirpation. Skrapning	4	—	—	576. 1036. 1148. 2279.
Carcinoma cervic. uteri	3	Provskrapning	3	—	—	550. 1097. 1660. Därefter radiumbehandling.
Carcinoma uteri et lymphogland. pelvis	1	Sigmoideostomi	1	—	—	2265.
Abscess. pelv. minor. p. carcinom. uteri.	1	Kolpotomi. Dränage	1	—	—	} 176.
D:o	1	Laparotomi. »	1	—	—	
Suspicio carcinom. portion. cervic. uteri	2	Provexcision	2	—	—	247. 1382. Båda radiumbehandlade
Hypertrophia cervic.	1	Amputation	1	—	—	812.
Cysta lig. teret. uteri	4	Exstirpation	4	—	—	298. 976. 1276. 1912.
Kystoma ovarii	7	»	7	—	—	87. 614. 929. 990. 1505. 2159. 2409
» » dermoid.	2	»	2	—	—	599. 2426.
» » tort.	8	»	8	—	—	416. 641. 786. 797. 852. 2074. 2529. 2544
» » pseudomyxom.	1	»	1	—	—	1835
» » c. pseudomyxom. peritonei	1	Provlaparotomi	—	—	(1)†	722 (se dödsfall 31).
Kystoma ovarii papillomatod.	1	Exstirpation	1	—	—	1007.

†) Se not å sid. 47.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen		Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	död	
Fibromata ovarii.....	1	Dubbelsidig salping-ooforektomi	1	—	1737.
Carcinoma ovarii	2	Exstirpation	2	—	2204. 1861.
» » inextirpab.	3	Provlaparotomi	—	3	558. 2012. 2463.
Carcinoma ovarii inextirpab. c. ascitide	2	Laparocentes	2	—	1822. 1861.
Sarcom. tub. et ovarii	1	Salping-ooforektomi	1	—	} 157.
» » » » recidiv. c. ascitide.....	1	Laparocentes	—	1	
Papilloma ovarii c. papillomatos. peritonei	1	Provlaparotomi	—	1	1023.
26. Pelvis:					
Osteomyelit. oss. pelv. c. abscess.	3	Incisioner. Dränage	—	2 (1)†	741, dödsfall 69. 1731, död 1918. 2555, död 1918.
Osteit. tbc. oss. pub.	1	Sekvestrotomi. Utskrapning...	1	—	168.
» » » sacri.	1	Utskrapning. Suture	1	—	1317.
Corp. alien. oss. pelv. p. fractur. operat.	1	Extraktion av metalltråd	1	—	433.
Cysta sacral.	4	Exstirpation.....	4	—	347. 1444, 1819. 2576.
27. Extremiteterna:					
Syndactylia	1	Blodig mobilisering; dorsallambå. Thierschning.....	1	—	14.
Adhæsiön. et. defect. tend. flex. dig. p. tendovaginit.	1	Tenolys. Plastisk operation med fritt transplanterad fascia lata	1	—	2106.
Deformatio dig. p. laceration... » » » »	1	Plastisk operation	1	—	1950.
» » » »	1	Exartikulation	1	—	1268.
Digit. malleus	2	»	2	—	622 (2 år).
Hallux valgus	2	Kilexcision å caput oss. metatars.	2	—	434. 1675.
Anchylos. cubit.	1	Exstirpation av capitulum radii. Forcerad mobilisation. Injektion av vaselin	1	—	1936.
Contractura Dupuytren.	1	Klyvning av fascia palmaris. Transplantationenl. Thiersch (2 gånger).....	1	—	861.
Osteomyelit. ac. vel chron.	9	Uppmäjlsing. Utskrapning.....	8	1	277. 462, dödsfall 68. 1465 (2 ggr) 2059 (2 ggr). 2257 (2 ggr). 2580.
Osteomyelit. sive osteit. c. abscess.	8	Incision. Dränage	7	(1)†	1465. 1731, död 1918. 1757. 2059. 2063. 2182. 2556 (2 ggr).
Osteit.	10	Utskrapning. Sekvestrotomi ...	10	—	254/1915. 451. 541. 1465 (2 ggr). 1719. 1737. 1771. 2063. 2597.
» pedis.	1	Exartikulation i Lisfranc's led	1	—	967.

†) Se not å sid. 47.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Lymphomata tbc. axill. vel inguin.	8	Exstirpation	8	—	—	167. 759. 980. 1251. 1423. 1560. 2079. 2096.
Erysipelas phlegmon.	5	Incisioner	5	—	—	2639. 552. 1369. 2396. 2486.
Paresis nerv. peronei post-traumat.	2	Neurolys	2	—	—	879 2345.
Varices	96	Underbindning och exstirpation enl. <i>Madelung—Trendelenburg</i>	96	—	—	2769. 19. 32. 98. 99. 109. 125. 161. 189. 216. 387. 399. 476. 733. 902. 924. 1075. 1082. 1117. 1599. 1602. 1651. 1717. 1852. 1863. 1939. 2027. 2029. 2034. 2052. 2087. 2141. 2166. 2210. 2410. 2427. 2549. 2615. Dubbelsidigt: 68. 139. 215. 333. 393. 394. 565. 566. 596. 597. 665. 668. 1191. 1443. 1453. 1547. 1605. 1648. 1654. 1661. 1705. 2105. 2212. 2236. 2369. 2388. 2407. 2411. 2550.
Ulcus varicos anticur.	3	Transplantation enl. <i>Thiersch</i>	3	—	—	2750. 329. 2206.
Thrombophlebit.	2	Exstirpation	2	—	—	1061. 1623.
» » suppur.	3	Incision	3	—	—	1144. 1605. 1732.
Gangræna senil. ped.	1	Exartikulation av tå	1	—	—	78.
» » »	2	Aperiostal underbensamputation	2	—	—	775. 1707.
» » »	3	Aperiostal lårbensamputation	3	—	—	2301. 2417. 2431.
» » diabet. »	1	Amputation å metatarsalben... ..	1	—	—	257.
» » »	4	Aperiostal lårbensamputation	4	—	—	257. 653. 1490. 2028.
Gangræna anticur. p. abscession. art. et ven. femoral.	1	Aperiostal lårbensamputation	1	—	—	1241 (senare <i>reamputation</i>).
Laceratio antibrachii	1	Aperiostal underarmsamputation	1	—	—	999.
» brachii	1	Aperiostal överarmsamputation	1	—	—	2024.
» anticur.	4	Aperiostal underbensamputation	4	—	—	658. 1280. 2578 (dubbelsidigt).
» dig.	3	Amputation eller exartikulation	3	—	—	637. 1590. 1787.
» »	1	Plastisk täckning med hud i 2 séancer	1	—	—	1787.
Defect. cutis et subcutis dig. traumat.	1	Lambåplastik från bukhud	1	—	—	1522 (exartikulation för <i>osteit</i> senare nödvändig).
Luxatio femor.	2	Reposition i narkos	2	—	—	414. 1840.
» pedis	2	Reposition. Gipsning	2	—	—	936. 1433.
Ruptur. lig. caps. genu.	1	Kapselsutur	1	—	—	600.
Læsio traumat. menisc. genu.	1	Reposition av knäled i narkos	1	—	—	1038.
» » »	1	Exstirpation av del av menisk	1	—	—	1887.
Hemarthrosis genu	4	Artropunktion. Tappning	4	—	—	1316. 1349. 1690. 2147.
Hematoma	1	Punktion	1	—	—	1738.
» in organis.	1	Exstirpation	1	—	—	1725.
Synovit. traumat.	1	Artropunktion. Tappning	1	—	—	781.
Abscessio art. et ven. femoral.	1	Kärlsutur enl. <i>Carrel—Stich</i>	1	—	—	1241 (senare <i>amputation</i>).
Neuroschisis	1	Nervsutur	1	—	—	299.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Tenoschisis	7	Sensutur	7	—	—	294. 331. 554. 830. 874. 1760. 1811.
Corp. alien. p. fract. operat....	1	Extraktion av fixationsmaterial	1	—	—	1528.
Fract. clavic.	1	Osteosyntes med silke	1	—	—	188.
» tuberc. min. humeri ...	1	Blodig fixation	1	—	—	2175.
» humeri	1	» reposition	1	—	—	339.
» olecrani	1	Osteosyntes	1	—	—	286.
» radii	1	Blodig reposition	1	—	—	2209.
» complic. artic. carp. ...	1	Reposition. Exstirpation av luxerad lunatum. Sulur. Gips	—	—	1	1731 död 1918.
» coll. femor.	12	Ingipsning i narkos eller lumbalanästesi enl. <i>Löfberg</i> ...	12	—	—	353. 400. 1111. 1216. 1298. 1341. 1590. 1597. 1684. 1787. 2146. 2610.
» femor.....	3	Spikextension enl. <i>Steinmann</i>	3	—	—	791. 2091. 2242.
» » male sanat.	1	Förnyad reposition. Gips i narkos	1	—	—	2300 (sedermåra opererad för <i>pseudartros</i>).
» anticurur.	9	Reposition och gips i narkos	9	—	—	185. 532. 723. 1257. 1367. 1998. 2008. 2122. 2589.
» complic. anticurur. amb.	1	Spikextension enl. <i>Steinmann</i>	—	—	1	2221, dödsfall 98.
» » dig.	1	Amputation	1	—	—	1418.
Dålig amputationsstump.	3	Reamputation å femor.....	3	—	—	1241. 1763. 2199.
Pseudarthrosis clavic.	1	Resektion. Osteosyntes. Plastik	1	—	—	2340.
» femor.....	1	Revision. Inläggning av fritt transplanterat från revben ...	1	—	—	2300 (förnyad liknande operation 1918).
Ganglion	3	Exstirpation	3	—	—	94. 549. 871.
Neuroma p. amputation.	1	»	1	—	—	508.
Exostos. halluc.	1	Avmäjsling	1	—	—	1003.
Osteochondroma femor.....	1	»	1	—	—	2524.
Sarcoma humeri.....	1	Aperiostal överarmsamputation	1	—	—	507.
» femor.	1	Exstirpation	1	—	—	1447.
» anticurur.	1	Provexstirpation för P. A. D.	1	—	—	} 29.
» »	1	Aperiostal lärbensamputation	1	—	—	
» plant. ped.	1	Exstirpation	1	—	—	957.
» hallucis	1	Exartikulation	1	—	—	1461.
Ulcus canceros. anticurur.	1	Exstirpation	1	—	—	597.
Carcinom. cut. femor. c metastas. lymphogland. iliac. ...	1	Exstirpation. Utrymning längs kärlen i pelvis	1	—	—	165.
Carcinom. lymphogland. axill. p. carcinom. mamm. operat.	1	Utrymning	1	—	—	503.
28. <i>Småoperationer o. s. v.:</i>						
Phlegmone, abscess., lymphadenit., lymphangit., panaritium., furunculus etc.	80	Incision.....	78	—	(1)† 1	48, dödsfall 70. 2221 (se dödsfall 98)
Lymphadenit. chron.	1	Exstirpation	1	—	—	1568.
Furunculosis	1	Termokauter.....	1	—	—	974.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn			Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad	död	
Abscess. et fistul. tbc.	13	Incision. Utskräpning	12	—	—	2261. 33. 470. 491. 530. 863. 1174. 1282 (flera gånger, <i>koarligger</i>). 1329. 1581. 1603. 2245. 2352.
Meus tbc.....	1	Exstirpation	1	—	—	1768.
Atheroma	2	»	2	—	—	1206. 1969.
Lipoma	4	»	4	—	—	1644. 1723. 2137. 2286.
Fibrolipoma	2	»	2	—	—	824. 1255.
Lipo-lymphangioma	1	»	1	—	—	532.
Angioma cutis	1	»	1	—	—	1518.
Papilloma cutis	1	»	1	—	—	1882.
Fibrosarcoma cutis	1	»	1	—	—	1148.
Tumor inflammator.	1	»	1	—	—	2300.
Corp. alien.	6	Extraktion	6	—	—	744. 1430. 1615. 1683. 2022. 2628.
Vulnura.....	1	Sutur i narkos	1	—	—	1132.
Defect. cutis.....	5	Transplantation enl. <i>Thiersch</i>	5	—	—	2719. 1383. 1641. 2383.
9. Övriga operationer, som ej kunna hänföras till ovanstående grupper:						
Lymphomata Sternbergii colli, axill. et mediastin.....	1	Provexcision å hals	1	—	—	} 5.
Do	1	Utskräpning av smältande härd i främre mediastinum	1	—	—	
Do	2	Utrymning i axill.	2	—	—	

Bil. E.

Uppgift från Allm. Sahlgrenska Sjukhusets kirurg. avdelning för år 1917 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
II.			
Corp. alien. corneæ.....	12	Exæresis	
V.			
Lithiasis duct. Wharton.	1	Extraktion.....	
Angina phlegmonos.	7	Incision	
Abscess i munbotten	1	D:o	
Periostit. alveolar. supp.	51	Incision. Event. tandextraktion	
D:o	14	Tandextraktion.....	
Caries vel atrophia dent.	5	D:o	
Ulcus linguae	1	Exstirpation	
Actinomycosis gingivæ	1	D:o Utskrapning	
Neuralgia nerv. supraorbital. ...	2	Injektion av absolut alkohol genom foramen supraorbitale ...	
Luxatio mandibulae.....	2	Reposition.....	
Angioma labii	2	Exstirpation	
Carcinoma labii inf.	1	Kilexcision	
Epulis	1	Resektion å process. alveol.....	
VI.			
Lymphomata tbc. colli	7	Exstirpation	
» » » supp. ...	55	Incision. Utskrapning	
Actinomycosis colli	2	D:o	Upprepat flera gånger
IX.			
Mastit. ac. supp.	13	Incision	
Adenofibroma mammae	5	Exstirpation	
XVIII.			
Tumor. hæmorrhoidal.	1	Exstirpation	
Abscess. ad anum	3	Incision	
XIX.			
Granuloma umbilic.	1	Exstirpation	
XXIII.			
Phimosi s	2	Dorsalsnitt.....	
Paraphimosi s	1	» Reposition	
XXV.			
Ruptur. lab. maj. et perinei.....	1	Sutur	
Cysta gland. Bartholin.	1	Exstirpation	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
XXVII.			
Doigt à ressort	1	Excision å förtjockad sena. Svin- ister	
Defect. tend. flex. dig. p. tendo- vaginit.	1	Artrodes i flexionsställning	
Osteit. dig.	22	Incision eller utskrapning	
D:o	2	Amputation	
Osteoarthritis. dig.	1	Resektion	
Tendovaginit. dig.	13	Incision	
Tendovaginit. burs. commun. flex. man.	1	Operation enl. <i>Forsell</i>	
Bursit. ac. purul.	5	Incision	
Hygroma bursæ	4	Exstirpation	
Hidroadenit.	8	Incision	
Lymphadenit. chr.	1	Exstirpation	
Clavus infect.	1	Incision	
Unguis incarnat.	5	Radikaloperation enligt <i>König</i> ...	
Tbc. articular.	8	Jodoformglycerin	
Laceratio sive amputatio trau- mat. dig.	72	Amputation eller exartikulation.	
Luxatio humeri	19	Reposition med eller utan narkos.	
» cubiti	11	Reposition	
» carpi-metacarp	1	»	
» pollic.	2	»	
Fract claviculæ	3	« Fixationsförband	
» humeri	1	»	
» antibrachii	16	» Gips	
»	12	» Spjåla	
» ulnæ	1	» Dorsalgips	
» radii	39	»	
»	29	» Spjåla	
» dig.	1	Extensionsförband med mastisol enl. <i>Oppenheim</i>	
» dig. complic.	5	Sutur. Reposition. Spjålförband.	
» malleol. tibie et fibulæ ...	4	Reposition. Gips	
»	5	»	
»	2	<i>Lexers</i> häftförband	
» calcanei	1	Fixationsförband	
Hæmarthrosis genu traumat.	1	Artropunkt. Spolning	
Tenoschisis dig.	34	Tenoraf.	
Hæmatoma subung.	9	Trepanation av nageln	
Panaritium	15	Evulsio vel trepanatio ung.	
Ganglion	6	Exstirpation	
XXVIII.			
Abscess., lymphadenit., lymphan- git., panaritium, furunculus, car- bunculus, vulnura infect. etc.	655	Incision	
Vulnura	622	Suturer	
Corp. alien.	79	Extraktion	
Abscess. vel fistulæ tbc.	6	Incision. Utskrapning	
Tbc. cutis	1	Exstirpation	
Defect. cutis	4	Transplantation enl. <i>Thiersch</i> ...	
Diverse mindre tumörer.	131	Exstirpation	

Under år 1917 hava å *intagna* patienter utförts 1,902 operationer; av dessa ha 30 utskrivits oförbättrade och 74 döda, varjämte 2 kvarligga vid redogörelsens tryckning. Av dödsfallen återfinnas 71 i redogörelsen för dödsorsakerna avdelning A; 3 patienter hava avlidit under år 1918 och upptagas icke i årets redogörelse.

Å patienter, vilka dött *utan att hava blivit inskrivna*, hava utförts 6 operativa ingrepp; dessa återfinnas i redogörelsen över dödsorsakerna avdelning B.

Å polikliniska patienter hava utförts 2,053 registrerade ingrepp.

De använda *anästeserings-* och *desinfektionsmetoderna* äro desamma som år 1916. Uppgifter härom finnas i årsberättelsen för nämnda år.

Antalet besök å kirurgiska polikliniken har under året uppgått till 24,200. På icke-poliklinisk tid hava inkommit och behandlats 1,756 personer. Antalet patienter å polikliniken har varit 4,229. Beräknas antalet besök per patient fås siffran 5.72.

Vad angår antalet å kirurgiska avdelningen vårdade sjuke, döde, utförda operationer å *intagna* och *icke intagna* patienter samt polikliniska besök, återfinnas sammanställningar av dessa siffror för tiden före år 1899 i årsberättelsen för år 1898, för tiden 1899—1914 i årsberättelsen för sistnämnda år. Här meddelas siffrorna för 1914—1917:

År	Vårdade sjuke	Döde	Mortalitetsproc.	Poliklin. besök	Utförda operationer		Döde av de opererade	Operationsmortalitetsproc.
					å poliklin. patienter	å intagna patienter		
1914	2,934	86	2.93	25,323	1,704	1,732	70	4.04
1915	2,888	117	4.05	27,708	2,145	1,935	86	4.44
1916	2,957	107	3.62	29,315	2,266	1,862	77	4.14
1917	2,827	105	3.71	25,956	2,053	1,902	74	3.99

Bil. F.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets kirurg. avdelning för år 1917 angående de för nedanstående veneriska sjukdomar intagna, med hänsyn till den ort, inom vilken smittan ådragits.

L ä n	Syfilis recens			Gonorrhoea acuta			Ulcus molle		
	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.	män	ej prost. kvinnor	prost. kv.
Göteborgs stad	1	1	—	7	6	—	—	—	—
Andra länder	—	—	—	1	—	—	—	—	—

Bil. G.

Ålder, kön, civilstånd samt sättet för smittans överförande.

Sjuk- dom	S:a	Den smittades										Smittan har över- forts på annat sätt än genom konsumgångne			
		civilstånd		ålder											
		ogift	gift	under 10 år	10—15 år	15—20 år	20—25 år	25—30 år	30—40 år	40—50 år	50—60 år		över 60 år	okänd	
Syfilis recens	män	1	1	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—
	ej prost. kvinnor	1	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—
Gonor- rhoea acuta	män	8	7	1	—	—	—	2	2	3	—	1	—	—	—
	ej prost. kvinnor	8	6	2	—	—	1	2	4	1	—	—	—	—	—

Bil. H.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets kirurg. avdelning för år 1917 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna			Skadans påföljd		
	män	kv.	Summa	döden	kvarstående men	övergående men
Sår utan komplikationer (<i>Vulnus</i>).....	32	6	38	—	—	38
Kontusion (<i>Contusio</i>)	33	5	38	—	—	38
Inträngd främmande kropp.....	4	1	5	—	1	4
Varbildning i följd av inträngd främmande kropp eller av skada å huden eller subkutana bindväven (<i>Sepsis</i>)	41	13	54	1	13	40
Ledvrickning (<i>Distorsio, Luxatio</i>)	15	2	17	—	3	14
Utgjutning i led (<i>Synovitis traumatica, Hæmarthrosis</i>)	17	—	17	—	—	17
Öppnande av någon av de större lederna (<i>Vulnus perforans</i>)	1	—	1	—	—	1
Benbrott, enkelt (<i>Fractura simplex</i>).....	117	54	171	3	78	90
» komplicerat (<i>Fractura complicata</i>)	12	1	13	1	7	5
Avskärning eller avslitning av muskel, sena, nerv	9	1	10	—	4	6
Skada å större kärl	2	—	2	1	1	—
Krossning, avhuggning, avslitning (<i>Amputatio traumatica, Laceratio</i>)	1—2 fingrar	4	—	4	—	4
	3—5 fingrar, hand	—	1	1	—	1
	Arm	2	—	2	—	2
	Tår eller fot	1	—	1	—	1
	Ben.....	4	—	4	1	3
Andra kroppsdelar	—	—	—	—	—	
Förbränning (<i>Combustio</i>)	Fingrar, hand.....	1	2	3	—	1
	Ansikte	1	1	2	—	2
	Andra kroppsdelar	6	—	6	—	1
Skada å magsäck eller tarm (<i>Vulnus perforans, Ruptura</i>).....	1	1	2	1	—	1
Skada å lever, mjälte, njure, urinblåsa	2	1	3	2	—	1
» å könsorgan	3	—	3	—	1	2
Hjärnskakning (<i>Commotio cerebri</i>)	13	2	15	—	—	15
Brott å hjärnskålens botten (<i>Fractura baseos cranii</i>)	10	1	11	2	3	6
Direkt skada å hjärna eller ryggmärg	1	1	2	2	—	—
Skada å matstrupe	2	—	2	1	1	—
» å knäledsmenisk	3	—	3	—	—	3
Skottskada	2	—	2	—	—	2
Förgiftning med syror eller alkalier.....	1	—	1	1	—	—
» » vickermjöl.....	—	1	1	1	—	—
Ormbett	—	1	1	—	—	1
Summa	340	95	435	17	125	293

Bil. I.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets kirurg. avdelning för
år 1917 angående för skador och förgiftningar intagna
med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kv.	döden	kvarstående men	övergående
<i>A. Olycksfall i yrkesarbete.</i>					
Vid hanterandet av yxa	7	—	—	—	7
» » » andra verktyg	1	—	—	—	1
» elektriska motorer och ledningar	5	—	1	2	2
» arbetsmaskiner inom metallindustrin	2	—	—	—	2
» » » varv och skeppsbyggeri	5	—	—	3	2
» » » träindustrin {	1	—	—	1	—
	3	—	—	2	1
» » » textilindustrin	1	1	—	1	1
» » » kemisk-tekniska industrien	—	1	—	1	—
» » » andra industrier	3	2	—	4	1
Genom fall från stege, avsats, ställning; genom halkning, nedstörtande föremål, ras {	1	—	—	—	1
	20	1	4	5	12
	3	—	—	1	2
» » » andra industrier	49	1	2	12	36
Genom inträngande föremål, såsom träflisor, spikar, glas-skärvor	21	2	—	6	17
Vid körning	12	—	—	2	10
Genom slag, stöt eller bett av djur	4	—	—	2	2
» beröring med hett vatten, ånga	4	1	—	—	5
» » » smält eller het metall, glas m. m.	2	—	—	—	2
» » » syror eller alkalier	1	—	—	1	—
» förgiftning med lut	1	—	1	—	—
» sprängskott	1	—	—	—	1
Vid hanterandet av dynamit eller andra explosiva ämnen	1	—	—	—	1
» järnvägstrafiken	12	—	—	4	8
» spårvägstrafiken	1	—	—	—	1
» sjöfarten	59	—	1	12	46
» sjukvård	—	1	—	—	1
» militärtjänst	7	—	—	1	6
» hästskötsel; fall från skulle	1	—	—	—	1
» lyftning (i ej förut specificerade yrken)	2	—	—	—	2
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål	4	20	—	7	17
Under resa: på järnväg	2	3	1	2	2
» spårvagn	4	3	1	3	3
» åkning	4	2	—	5	1
Vid sport och gymnastik: jakt (skottskada)	2	—	—	1	1
» velocipedåkning	7	—	—	—	7
» fri idrott	1	—	—	—	1
Transport	254	38	11	78	203

Skadans tillkomstsätt	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kv.	döden	kvar- stående men	över- gående
Transport	254	38	11	78	203
Vid sport och gymnastik: skridsko, skidåkning o. d.	2	2	—	2	2
fotboll	1	—	—	—	1
lek	5	2	—	3	4
Vid slagsmål och överfall	8	2	—	—	10
Under rusets inflytande	5	1	1	—	5
I följd av sjukdom (epilepsi, svimning m. m.)	1	4	—	3	2
I » » skadliga födoämnen	1	1	2	—	—
Skoskav	7	5	—	—	12
Halkat eller snavat och fallit	35	36	2	32	37
Påkörd av åkdon, bil, spårvagn, velociped eller tåg	14	2	—	4	12
Under flyktförsök	2	—	—	1	1
Vid livsmedelskravaller	1	—	—	—	1
» operation (av pat. själv)	—	1	—	1	—
» tillfälligt besök å fabrik	1	—	1	—	—
» sprängskott	1	1	—	1	1
<i>C. Självmordsförsök.</i>					
Med skjutvapen	2	—	—	—	2
Summa	340	95	17	125	293

Redogörelse för dödsorsakerna

hos

patienter, vårdade å kirurg. avdelningen under år 1917.

Under år 1917 vårdades å kirurgiska avdelningen 2,827 patienter (177 kvarliggande från föregående år, 2,650 nyinkomna). 105 personer avledo. Mortalitetsprocent: 3,71. Å 22 av de avlidna hade intet operativt ingrepp företagits. De äro i redogörelsen angivna med en asterisk (*) efter löpande nummer. 23 personer avledo kort efter inkomsten och blevo därför ej inskrivna.

A. Inskrivna patienter.

II. Ålderssjukdomar:

1.* 74-års man (237/17) med gangrän. Branden spred sig snabbt å planta pedis; tillståndet tillät ej operation.

Sektion: Gangraena senil. ped. sin. + Arterio-cardio-scleros. + Stenosis. valv. mitral.

III. Havandeskaps- och förlossningssjukdomar:

2.* 28-årig hustru (1,074/17), som förlösts i hemmet med dödfött foster en vecka tidigare, inkom med påverkat allmäntillstånd, temperatur mellan 39° och 40° och varigt-blodigt avslag, däri rikligt med Gramfasta diplokokker påvisades. Under kontinuerlig feber utan påvisbara lokala symptom försämrades tillståndet trots serumbehandling, kollargol-lavemang, metylenblått-kalomelinsprutningar och stimulantia. Mors inträdde efter 14 dagar.

Sektion: Sepsis puerperalis.

IV. Infektions- och andra parasitära sjukdomar:

3. 26-årig man (2,362/16), opererad i maj 1916 i Brooklyn för empyema pleurae. Efter op. en kvarstående total radialisförlamning. Å vänstra toraxhalvans baksida ett med rör dränerat op.-sår med riklig varig sekretion. Som

ingen förbättring erhöles genom dränagen, beslöts utökad revbensresektion. Resektion (*Dahlgren*) av två revben ovanför såret samt av bakre delen av det ursprungligen avtagna revbenet; stor sårhåla med tjocka fasta väggar. Fyra dagar senare stigande temperatur, huvudvärk, tilltagande slöhet och nackstyvhet. Hela tiden riklig sekretion från såret. Mors 14 dagar efter operationen.

Sektion: Empyema pleuræ sin. operat. + Synechia pericard. + Meningit. tbc.

4. 26-årig kvinna (1,727/17) inkom å kirurg. avdeln. den $22/6$ 17 för tuberkulösa halslymfom, som pat. märkt sedan jan. 1916. Pat. utskrevs den $12/7$ för poliklin. röntgenbehandling. Intogs åter den $16/8$ för smärtor i ryggen samt sväljningsbesvär. Speciastalundersökning av svalget visade, att pat. hade tbc. laryngit. Ureterkateterisering visade urin suspekt för tbc. Den $26/9$ konstaterades högersidig abducenspare. Allmäntillståndet i ständigt avtagande; dålig aptit och stark avmagring. Lymfomen oförändrade. Efter långsamt kraftavfall mors den $13/12$ 1917.

Sektion: Visade bronchopneumonier i högra lungans nedre lob, tuberkulom mellan clivus och medulla oblong. å vänstra sidan samt hydrocephalus.

5.* 67-årig kvinna (1,550/17) inkom till kirurg. avd. med stora varikösa sår å bägge underbenen. Uselt allmäntillstånd; blek, dyspné, radialispuls ej palpabel. Ymniga, variga, illaluktande upphostningar. Senare upprepade diarréer och hastig försämring. Mors en vecka efter inkomsten.

Sektion: Tbc. chron. et recens pulm. amb. + Endocardit. verrucos. valv. mitral. + Ulcera tbc. ilei et valv. ileocaecal. + Thrombos. aortæ abdom. c. atheromatos. + Thrombos. ven. iliac. comm. et ven. cav. inf.

6. 33-årig glasblåsare (2,004/17), hos vilken diagnosticerats lungtuberkulos för 1 år sedan. Då patienten hade ett gott allmäntillstånd, under lång tid febrat och haft riklig upphostning och ingen förbättring förmärkts, då processen i höger lunga var av sönderfallande natur, då på grund av utbredda pleuraadherenser pneumothorax ej gick att anlägga, samt då processen i vänster lunga syntes vara av stationär natur (indikationerna satta av specialist), gjordes i lokalnästesi extrapleural torakoplastik (*von Stapelmohr*). I en séance borttogs 188 cm. av XI.—II. revbenen. Efter detta steg temperaturen och höll sig svängande omkring ett medelläge på 38,6 till mors 1 $1/2$ månad senare.

Sektion: Tbc. pulm. dx. c. cavern. + Pleurit. adhaesiv. dx. + Pneumonia tbc. sin. + Peritonit. tbc. + Tbc. miliar. hepat. et lien. + Nephrit. chron. parench. interstitial. — »Högra lungan förminskad till omkring tredjedelen av sin storlek och nästan överallt lufttom.»

7. 47-årig hustru (2,289/17) med 8 år gammal lungtuberkulos. Sista året hade hon av och till plågats av periodvis uppträdande feber och samtidigt härmed upphostningar av stinkande expektorat. Pat. insändes till kirurg. avdeln. av lungspecialist, som konstaterat förefintligheten av hålbildningar å högra lungans bas, för vilka han föreslog torakoplastik. Resektion av VI. t. o. m. X. revbenen å höger sida (*Dahlgren*). Op., som utfördes under lokalanästesi, förflöpte utan komplikationer. Operationssåret läktes per primam. Emellertid försämrades pat:s allmäntillstånd alltmera efter op.; hon besvärades av ökad hosta och andnöd och avled 12 dagar efter op.

Sektion: *Tbc. pulm. dx. c. bronchiectas. (operat.) + Pneumonia tbc. sin. + Bronchopneumoniæ sin.*

8. 17-årig yngling (2,494/15), som mars—nov. 1915 vårdats polikliniskt för tuberkulösa lymfom, intogs på grund av ett par abcesser å halsen. Dessa öppnades och utskrapades. I dec. 1915 öppnades i narkos två abcesser (*von Stapelmohr*), en i jugulum och en mitt över sternum. Under excitationsstadiet blev pat. plötsligt cyanotisk samt fick tydliga symtom på andningshinder, varför måste göras trakeotomi och konstgjord respiration. Senare upphostades genom kanylen ostiga massor tydande på abscessgenombrott till trakea. Efter nio dagar kunde kanylen uttagas. Pat:s tillstånd blev sedan under sol- och dietetisk behandling rätt gott en lång tid; dock hela tiden hosta, utan att tbc. kunde påvisas i expektoratet. I dec. 1917 observerades en börjande gibbus å nedre dorsalkotorna. Gipsbädd anlades. Allmäntillståndet försämrades dock, och mors inträdde i maj 1917.

Sektion: *Tbc. pulm. + Spondylit. tbc. dorsal. c. abscess. perfor. ad bronch. + Nephrit. chron. parench.*

9. 21-årig sömmerska (186/17). Vårdats för lungtbc. å olika ställen sedan c:a $\frac{1}{2}$ år, senast å Kålltorp, där hon sedan aug. 1916 av och till haft plågor i buken. Dessa symtom progredierade under sista veckan. Efter 5 dagars observation, varunder en resistens i caecalregionen palperades beslöts laparotomi genom Mc. B.-snitt (*Dahlgren*). Man fann då en på tarmarne utbredd tuberkulös process. Då densamma misstänktes möjligen kunna utgå från appendix, gjordes appendektomi, varefter, då de å tarmarne befintliga tuberkulösa processerna visade tendens att starkt förtränga lumen på flera ställen, enteroanastomos och ileotransversostomi efter nytt snitt i medellinjen anlades. Efter operationen försämrades allmäntillståndet, fäkal fistel bröt upp i ena operationssåret, temperaturen höll sig med oregelbundna svängningar omkring $38,5^{\circ}$ under 5 veckors tid för att sedan under 1 månad visa starkt remitterande typ, och mors inträdde $2\frac{1}{2}$ månad efter inkomsten.

Sektion: *Tbc. peritonei et lien. + Tbc. pulm.*

10.* 27-årig kvinna (464/17) inskickades från sanatorium under diagnos: appendicit med synnerligen uselt allmäntillstånd samt lungtuberkulos i sista stadiet; buk stor, trycköm å hela nedre delen. Diagnosen sattes på tbc. peritonit. Efter 2 dagar hastig försämring och mors.

Sektion: Tbc. pulm. + Tbc. intestin. c. perforat. append. + Peritonit. ac. + Stenos. valv. mitral. + Endocardit. verrucos. valv. aort.

11. 65-årig arbetare (758/17) inkom $31/3$ med sedan 5—6 dagar förvärrade symptom av kronisk obstipation och i så dåligt allmäntillstånd, att man blott med tvekan beslöt sig för något ingrepp. Vid under huvudsakligen lokalanästesi företagen laparotomi (*v. Holst*) inkomstdagen fann man ascites, diffus knottighet å peritoneum samt en av en omentbrid orsakad tunntarmsstrangulation. Denna löstes och tarmarne tömdes genom aseptisk punktion. Buken slöts. — Tarmen fungerade sedan tillfredsställande, men mors inträdde $4/4$ under kollapssymptom.

Sektion: Tbc. peritonei + Hydronephrosis + Cystit. chron.

12. 52-årig sömmerska (1,189/16), som inkom $23/5$ efter att under 2 månader hava haft urineringsbesvär. $2/6$ gjordes högersidig nefrektomi (*v. Holst*) för tbc; ureteren ovanligt tjock. $13/7$ tömdes genom operationssåret en coliabscess. Såret visade ingen tendens att läkas. Även efter operationen besvärades patienten av mycket svåra och täta urinträngningar, som nästan aldrig lämnade henne ro. Dessa tilltogo, hvarför $21/11$ ureterstumpen borttogs (*Dahlgren*) så nära intill blåsan som möjligt. Såret visade fortfarande ingen läkningstendens, och besvären blevo ännu svårare än förut. Allmäntillståndet försämrades alltmer, och mors inträdde $10/3$ 17 under tecken på hjärt- och njurinsufficiens.

Sektion: Tbc. ren. dx. c. fistula operat. + Oedema pulm. + Abscess. pelvis minor. + Endocardit. chron. et ac. + Pneumonia dx. + Tbc. incipient. ren. sin.

13. 35-årig kypare (1,625/17). De sista fyra åren vårdad för lungtbc. Två mån. före inkomsten hade bägge testiklarna svullnat och blivit mycket ömma. Dessutom hade pat. besvärats av tidvis påkommande huvudvärk. Vid inkomsten trämatt dämpning över bägge lungspetsarna ned till spinæ scapulæ; rikligt med rassel. Epididymides förstorade, ömma; prostata knöligt förstorad; urin starkt grumlig. Den $7/3$ blev pat. slö och frånvarande. Den $8/3$ fullständigt medvetlös och nackstyv. Mors den $9/3$.

Sektion: Tbc. pulm. amb. + Tbc. miliar. pulm. et lien. + Meningit. tbc.

14. 30-årig hustru (1,517/17), som under 3 år av och till lidit av plågor i nedre delen av buken och vid inkomsten visade sig hava en bäckenperitonit. Denna behandlades under tre veckors tid med sängläge och sköljningar. Efter det patienten vistades uppe en vecka, beslöt man sig för operation, då patientens besvär fortsatte. Laparotomi gjordes (*von Stapelmohr*). Bäckprocessen visade sig vara av tuberkulös natur. Båda tuborna och ena ovariet exstirperades. Efter appendektomi syddes buksåret primärt. Patienten hämtade sig aldrig efter den postoperativa chocken, utan mors inträdde efter 3 dygn under form av njurinsufficiens.

Sektion: Salpingit. tbc. bilat. operat. + Peritonit. diff. post operat. + Degenerat. parench. cord. et ren. + Tbc. sanat. lob. inf. et med. pulm. dx.

15. 30-årig kvinna (2,760/16), som haft bukplågor sedan $\frac{1}{2}$ år och trots läkarevård blivit allt sämre och fallit av. Inkom i ett mycket medtaget allmäntillstånd samt med en i vänstra delen av bäckenet palpabel resistens fixerande uterus. Då under sjukhusvistelsen patientens tillstånd ej alls förbättrades, utan pat. låg med en oregelbunden temperatur emellanåt upp till 39° samt en puls mellan 100 och 110, beslöts under diagnosen tuberkulös adnexit efter $6\frac{1}{2}$ vecka att göra laparotomi (*Dahlgren*). Man kunde blott med svårighet utdiferentiera bäckenorganen. Den palperade resistensen utgjordes av en nekrotisk-varfyllad tumor, som adhererade intimt till adnexer, bäckenvägg och flexura sigmoidea. Å den senare uppkom vid utlösningen ett hål, som syddes. Efter exstirp. av vänster sidas adnexer, en varfyllad tumör vid högra adnexerna samt appendix cigarett-dränage genom vagina. Patienten hämtade sig aldrig efter operationen, utan mors inträdde efter 2 dygn.

Sektion: Actinomycos. flex. sigmoid. et mesosigm. c. pelveoperitonit. + Cystopyelonephrit.

16. 60-årig man (1,064/17); intogs å med. avd. $\frac{28}{4}$ 1917 för smärtor i vänster knä och svår dyspné. Vårdad där till $\frac{11}{5}$, då man funnit var vid provpunktion av pleura, varför han överflyttades till kir. avd. Här gjordes genast (*von Stapelmohr*) revbensresektion över det område, där varet påvisats. Vid sedan förnyad punktion kunde var ej återfinnas; vävnaden invid det resecerade revbenet var fast och hård; en bit provexciderades, vilken visade kronisk inflammation. Mors en månad senare. Upprepade provpunktioner gävo intet var.

Sektion: Actinomycos. pulm. et vertebr. lumb. I. + Abscess. actinomycot. abdomin. et cav. pleurae + Bronchiectasiae.

VI. Ämnesomsättningssjukdomar:

17.* 63-årig kvinna (639/17). Sockersjuka sedan många år, vilken dock aldrig behandlats; sedan 14 dagar märkt en svart fläck å foten, varefter så

småningom 2:dra tån svartnade. Dieten reglerades. Operation företogs ej. Mors efter 1 vecka i koma.

Sektion: Atrophia pancreatis + Degenerat. organ. + Gangraena pedis.

18. 67-årig kvinna (1,440/17), som kom in med diabetes samt tämligen utbredd gangrän å vänstra foten. Då trots sockerdiet allmäntillståndet icke bättrats och branden å foten visade tendens till ytterligare utbredning, beslöts amputation å låret (*Söderlund*). Pat. överstod ingreppet gott, och operationssåret läktes per priman. Emellertid försämrades tillståndet alltjämt, och pat. avled 9 dagar efter operationen.

Sektion: Atrophia pancreatis (Diabetes). + Bronchit. purul. + Bronchopneumoniæ.

19. 63-årig f. d. poliskonstapel (1,763/17); hade sedan 4—5 år haft diabetes; 3 veckor före inkomsten började vänstra fotens 2. tå svartna. Amputation gjordes å huvudet av 2. metatarsalbenet (*von Stapelmohr*). 5 dagar senare låg lårbensamputation (*von Stapelmohr*). Sju månader därefter $\frac{8}{9}$ reamputation å samma lår (*Herne*), då det efter läkningen här uppstått gangrän i huden mot benstumpen. Börjande gangrän även i högra fotens tår. Den $\frac{30}{9}$ feber, frysningar och kräkningar. Yttre genitalia ansvallda, ömmande rodnade. Följande dagarna stegrades dessa symtom och rodnaden sträckte sig uppåt buken. Tilltagande försämring av allmäntillståndet. Mors den $\frac{5}{10}$.

Sektion: Cirrhos. hepat. + Cysto-pyelonephrit. sin. + Nephros. ac. dx. + Phlegmone reg. suprapub. et genital. extern.

VIII. Nervsystemets sjukdomar:

20.* 71-årig änka (950/17) inkom $\frac{27}{4}$ under uppgift, att hon omedelbart förut fallit utför en trappa. Hon företedde ett mindre krossår i övre delen av bakhuvudet, som suturerades. Senare under dagen medvetlös, pupilldifferenser, lindriga allm. ryckningar. Genom röntgen uteslöts impressionsfraktur. Ingen tryckpuls. Tillståndet sedan rätt oförändrat intill mors $\frac{2}{5}$.

Sektion: Haemorrhagia cerebri (primär hemisfärblödn.) + Fract. baseos cranii + Nephrit. chron. interstitial. — Dödsorsak: Hjärnblödning; basis-frakturen utan betydelse.

21.* 71-årig man (1,467/17), som fallit från spårvagn, inkom medvetlös, vilket fortfor till mors efter $2\frac{1}{2}$ dygn. Ingen tryckpuls, svaghet i höger arm.

Sektion: Haemorrhagia cerebri (hemisfärblödn.) + Bronchopneumoniæ.

22. 45-årig man (1,202/17), som överfördes från med. avd. under diagnosen tumor medullæ spinalis. Laminektomi den $\frac{4}{6}$ (*Norrlin*) å de 3 nedersta hals- och 2 översta bröstkotorna med klyvning av dura och inspektion av ryggmärgen; ingen tumor eller annat abnormt påträffade; sutur. Mors c:a 1 månad efter operationen.

Sektion: Myelit. subac. + Decubitus sacralis. + Cysto-pyelonephrit. apostematosa.

XI. Andningsorganens sjukdomar:

23. 11-årig gosse (2,241/17), som varit sjuk i två månader och intagits å härvarande tuberkulosavdelning $\frac{26}{10}$, där diagnosen ställdes på högersidig lungabscess i övre loben. Den $\frac{30}{10}$ överfördes patienten till kir. avd. och opererades omedelbart (*von Stapelmohr*). III. och IV. revbenen resecerades i fossa infraclavicularis. En varfyllad begränsad håla utdränerades. Temperaturen föll, och tillståndet bättrades de två närmaste dagarna för att dock sedan ånyo försämrades. Mors $\frac{2}{11}$.

Sektion: Abscess. pulm. dx. operat. + Pneumonia ac. dx. partim carnificat. + Pneumonia ac. sin. — Abscessen väl dränerad. Luftförande lungvävnad praktiskt taget blott i vänstra övre loben.

24. 43-årig man (127/17), som på grund av recidiverande tonsilliter i december 1916 undergått tonsillektomi. Postoperativa tillståndet tillfredsställande till i slutet av december, då han insjuknade i dubbelsidig basalbronkit. I början av januari insjuknade patienten ånyo, i bronkopneumoni, vartill senare kom utgjutning i vänstra pleura, som vid provpunktion visade sig hålla streptokocker, varför han $\frac{13}{1}$ inkom å sjukhuset. Då pat. syntes alltför nedkommen för ett större ingrepp, gjordes aspiration av 500 cm.³ hämorrhagiskt streptokokkexsudat. Sedan allmänna tillståndet följande dag något förbättrats, beslöts revbensresektion (*Dahlgren*) och dränage av pleura. Under den därpå följande veckan steg allmäntillståndet, och temperaturen sjönk sakta (gick dock aldrig under 38,1°). Från den $\frac{22}{1}$ försämrades det dock, temperaturen var kontinuerligt hög (omkring 39°), allmäntillståndet starkare påverkat, pulsfrekvensen omkring 110. Provpunktion av vänstra pleura $\frac{3}{2}$ gav negativt resultat. Vid den $\frac{17}{2}$ förnyad provpunktion fann man på djupet en mindre mängd tjockt var, varför resektion av costa III. gjordes (*Dahlgren*) medialt om scapula, och en stor abscess utdränerades. Efter detta någon förbättring, varefter tillståndet ånyo försämrades, tills mors $\frac{27}{2}$ inträdde under sepsissymtom.

Sektion: Empyema saccat. pleuræ sin. + Sepsis. — Bakom hjärtat mellan främre hälften av lungans bas och diafragma en större av hårda adhe-

renser omsluten håla innehållande tjockt, gult var. En annan liten abscess på annan plats i adherenserna. Den vid sista op. öppnade abscessen visade sig ligga mellan lungans lober. — Den kvarstående hålan på grund av sitt läge oåtkomlig under livet.

25. 35-årig man (2,402/17), som överflyttades från med. avdeln., där han vårdats i 5 dagar, och där tvänne gånger aspiration av varigt pleuraexsudat företagits. Första gången höll exsudatet kokker i diploläge, andra gången kedjekokker, varför han omedelbart underkastades revbensresektion och pleuradränage (*von Stapelmohr*). Mors sex dygn senare i sepsis.

Sektion: Empyema pleuræ + Bronchopneumoniæ. + Sepsis.

XII. Matsmältningsorganens sjukdomar:

26. 16-årig yngling (2,163/17) med ett sedan 3 dagar bestående munbottenphlegmone. Omedelbar incision (*Söderlund*) i regio submentalis. Tämligen djupt in i munbotten anträffades och tömdes en abscess, innehållande något mera än en matsked stinkande var. Förbättring av de lokala symptomen, tecken på sepsis. Fyra dagar efter inkomsten tillstötte perikardit. Mors tre dagar senare.

Sektion: Varig infiltration av halsens mjukdelar; i vänstra vena jugularis smältande tromber; varig mediastinit, pleurit (vänstersidig) och perikardit; små abscesser i båda lungorna.

27. 41-årig man (537/17) överflyttades på grund av ileus $\frac{4}{3}$ från med. avd., där han vårdats för pneumoni. Ehuru tillståndet ansågs hopplöst, gjordes för att lätta pat:s besvär omedelbart Witzelfistel å caecum (*Forsblad*) och följande dag dylik å tunntarm (*Forsblad*). Efter övergående förbättring mors $\frac{16}{3}$.

Sektion: Enterit. ac. + Peritonit. c. ileo + Bronchopneumoniæ + Sepsis.

28. 17-årig fabriksarbeterska (1,933/17), inremitterad för febris typhoides + peritonitis ac. Sjuk i 14 dagar med tyfusliknande symptom. Widal dock negativ. Vid ankomsten $\frac{11}{9}$ starkt allmänpåverkad. temp. 40,6, puls 140. Buken visade något ökad muskelspänning samt intensiv diffus tryckömhets. Laparotomi vid inkomsten (*Söderlund*). Svagt grumlig, fibrinflockig vätska i lilla bäckenet. Större delen av tunntarmarna tätt blodprickiga. Å caecum anträffades en halft ärtstor perforation i ett brandigt och infiltrerat parti av tarmväggen. Detta invaginerades och översyddes. Dränage mot perforationsstället genom ett litet växelsnitt. Det stora såret slöts primärt. Mors följande dag.

Sektion: Enterit. ulceros. form. dysenter. c. perforat. et c. peritonit. ac.

29. 21-årig värnpliktig (906/17), som insjuknat två dagar före inkomsten med huvudvärk, allmänt illamående och diarré. Vid inkomsten allmäntillståndet påverkat; buk mjuk, oöm, utom längst ned suprapubiskt på höger sida; från rektum markeras intensiv ömhet rakt uppåt; ingen säker utfyllnad. Följande dag sämre; diagnos: bäckenperitonit. $\frac{20}{4}$ laparotomi (*Forsblad*); uttömning av abscess med ej stinkande var: appendektomi; cigarett-dränage; appendixslemhinnan visade inga förändringar, tillräckliga att förklara sjukdomsbilden. Efter operationen ingen förbättring. Ett par dagar senare symtom av diffus peritonit. $\frac{23}{3}$ Witzelfistel å jejunum och colon transversum (*Forsblad*); överallt sammanlödningar mellan tarmarna, inga abscesser. Ingen förbättring; fortsatta ständiga kräkningar; $\frac{26}{4}$ mors.

Sektion: Colit. ulceros. subchron. c. peritonit. ac. + Sepsis.

Colon descendens och särskilt flexurens övre del visa en påtaglig hypertrofi av väggen; densamma styv med ett par mm. tjock muskulatur. I flexurens nedre del påträffas rikliga, i allm. tvärgående slemhinneulcerationer; i övre delen av rektum framträda dessa ulcerationer även starkare och med en mera oregelbunden form; en del av dem övergripa även på djupare vägglager, men ingen synes perforera. En 3 cm. från jejunumfisteln liggande ärtstor perforation skyddad av adherenser ansågs bero på nötning av kateterändan och utan inverkan på utgången.

30. 74-årig man (1,578/17), å vilken en knytnävstor *periproktitisk abscess* tömtes utåt (*von Stapelmohr*). Efter 8 dagar tecken på *retroperitonealt phlegmone*, varför retroperitoneal dränage gjordes (*von Stapelmohr*). Någon begränsad abscess fanns ej utan blott ett utbrett grumligt ödem. Mors följande dag.

Sektionen bekräftade den kliniska diagnosen.

31. 50-årig hustru (722/17), som 1916 opererats för ovarialmyxom, insjuknade den $\frac{23}{3}$ i symtom på appendicit. Inkom till kir. avd. $\frac{26}{2}$ i medtaget allmäntillstånd med tecken på diffus peritonit. Operation $\frac{26}{3}$ (*Dahlgren*). I buken tunh, varig vätska. Appendix grangränös, perforerad. Även caecum's vägg betydligt förtjockad och infiltrerad, skör; i mesenteriet talrika, stora (svulstvandlade?) körtlar. Appendix lossades trubbigt, och caecum suturerades så gott sig göra lät med djupa katgutsuturer. Cigarett-dränage. Efter tillfällig förbättring försämrades pat. hastigt; en resistens i vänstra foss. iliaca misstänktes vara en abscess; men vid operation (*Forsblad*) visade den sig vara tumör. Mors $\frac{5}{4}$.

Sektion: Appendicit. chron. et ac. c. peritonit. + Pseudomyxomatos. peritonei et lymphoglandul. e kystomat. pseudomyxom. ovarii operat.

32. 44-årig man (1,388/17), lidande av en 3 dagar gammal appendicit. Operation omedelbart (*Söderlund*); en gangränös, perforerad appendix exstirperades, och en icke afkapslad peritonit med starkt stinkande var dränerades med »cigaretter». Efter operationen ingen förbättring; mors 4 dagar efter operation under tecken på fortskridande peritonit.

Sektion: Appendicit. ac. gangr. operat. + Peritonit. diff. + Enterit. ac.

33. 53-årig hustru (1,894/17) inkom med sedan 3 dagar bestående appendicitsymptom. Vid omedelbart utförd operation (*Söderlund*) fanns en gangränös perforerad appendix, omgiven av en liten abscess; appendektomi, »cigarettdränage». Konvalescensen förlöpte normalt, och av operationssåret återstod blott en grund granulerande liten håla, då pat., som alltjämt var sängliggande, plötsligen och utan några som helst föregående oroande symtom avled.

Sektion: Appendicit. ac. gangr. operat. + Embolia art. pulmonalis. Från operationsfältet intet att anmärka; inga tromber påvisbara i v. iliaca.

34. 32-årig stenarb. (2,000/17) inkom den $21/9$. Sjuk sedan den $18/9$ med smärtor i buken, upprepade kväljningar och frossbrytningar. Operation den $21/9$ (*Herne*); appendektomi, »cigarettdränage». Postoperativa tillståndet till en början rätt gott, dock med periodiska temperaturstegringar. Från den $22/10$ steg temperaturen och låg sedan omkring 38,2, varför $2/11$ vidgning och revision av såret gjordes (*Herne*), utan att varretention påträffades. Tillståndet försämrades; temperaturen fortfarande mellan 38 och 39°. Den $15/11$ palperas en flathandstor utbuktning å högra toraxhalvan strax över IX. och X. revbenen ungefär i bakre axillarlinjen. Den $16/11$ gjordes (*Dahlgren*) incision över svullnaden samt resektion å IX. revbenet; innanför detta öppnades en håla med tjock luktlöst var. Febern fortfarande kontinuerlig. Den $25/11$ punkterades (*von Stapelmohr*) högra pleuran och subfreniet på skilda ställen, utan att var erhöles. Den $26/11$ gjordes (*Söderlund*) resektion av 3 cm. långa stycken av VI. och VII. revbenen ovanför det gamla operationssåret, samt uttömdes grumlig, sanguinolent vätska ur höger pleura. Allmäntillståndet hastigt avtagande. Mors den $21/11$.

Sektion: Appendicit. ac. gangr. operat. + Abscess. subphren. saccat. + Empyema pleuræ dx.

»Högra subfreniska rummet avstängt; i detsamma en genom adherenser uppdelad varhåla, vars större bakre del är öppnad och tämligen tömd; framåt mindre avbalkningar, fyllda av var.» Tömningen av de subfreniska varsamlingsarna hade sålunda endast delvis lyckats.

35. 70-årig man (693/17); inkom med ileussyptom $23/8$ efter att dagen förut hava sjuknat med krampartade smärtor i buken; senare fäkala kräkningar.

Laparotomi (*Forsblad*). I buken riklig mängd tjockt, ej stinkande var; samtliga tarmar utspända. I nedre delen av flex. sigmoid. en äggstor, hård, obturerande tumor, kring vilken fanns var i riklig mängd. Kancer misstänktes. Witzelfistel anlades å caecum. Trots gott resultat med sköljningar förblev buken spänd, och pat. försämrades alltmer. Mors $27/3$.

Sektion: Diverticulit. subac. flex. sigmoid. + Ileus adhaesion. + Peritonit. ac. purul. + Tbc. pulm. + Nephrit. chron. interstitial.

36. 70-årig sömmerska (1,047/17), vårdad å med. avd. $22/4-8/5$ för ulcus ventriculi; överfördes till kir. avd. på grund av uttalade besvär och fortgående blödning. Vid operationen (*von Stapelmohr*) fann man ett 4-fingertoppar stort och $1\frac{1}{2}$ cm. djupt kallöst ventrikelsår mot pankreas' framsida. Då sårets läge var sådant, att en gastroenterostomi sannolikt varit utan nytta, och dess beskaffenhet (storlek och svåliga kanter) talade mot möjligheten af spontan utläkning, och då slutligen blödningen ej velat stanna, beslöts excision. Trots stimulantia mors 2 timmar efter operationen.

Sektion: Ulcus ventriculi operat. + Degenerat. myocard.

37. 43-årig man (1,724/17) med periodvisa ulkusbesvär sedan 10 år; hade härför skötts av magspecialist och under 1 månad även vårdats å lasarett. Sista tre månaderna hade besvären blivit allt svårare och gjort honom oförmögen till arbete, varjämte han magrat 7 kg. Den $21/8$ gjordes (*Dahlgren*) en bakre retrokolisk gastroenterostomi jämte blockage av pylorus för ett i duodenum intill pylorus liggande hasselnötkärnstort kallöst sår med infiltration mot bakre bukvägg och pankreas. Temperaturen efter operationen utan egentlig anmärkning, steg blott en kväll upp till 38° , varemot pulsfrekvensen ökade sig alltmer; den höll sig sista tiden kontinuerligt uppe vid 128. Trots stimulantia mors på 12-dagen.

Sektion: Ulcus duodeni callos. operat. + Degenerat. myocard. + Bronchopneumoniæ.

38. 50-årig man (1,994/17) med sedan 3 år periodvis påkommande ulkusbesvär, vilka sista månaderna varit särskilt uttalade, tydande på pylorusstenos. Under lokalanæstesi jämte något eter gjordes (*von Stapelmohr*) en gastropylo-roresektion med bakre retrokolisk gastroenterostomi (närmast enl. Billroth II) för ett i pylorus liggande, mot pankreas fixerat två-blyertspennevitt kallöst sår, som orsakade en stark stenosis i pylorus, och som misstänktes kunna vara canceröst. Patienten hämtade sig aldrig fullt från ingreppet, utan mors inträdde på 6 dygnet.

Sektion: Ulcus callos. pylori operat. + Abscess. pancreat. + Bronchopneumoniæ.

I mellan ventrikeln och duodenum belägna pankreasvävnaden en valnötstor abscess med tjockt var och svåliga väggar. Ingen förbindelse mellan denna abscess och operationssnitten i ventrikel och duodenum. Sutureerna sluta väl.

39. 72-årig änka (2,002/17) intogs å kir. avd. den $21/9$ för fleråriga ulkusbesvär. Den $29/9$ gjordes (*von Stapelmohr*) gastropylororesektion, närmast enl. Billroth II, å en ventriculus bisaccatus, orsakad av ett tre tvärfinger från pylorus beläget pekfingertoppstort kraterformat sår mot pankreas. Timglasförträngningen genomsläppte knappt ett lillfinger. Resektion gjordes, emedan denna visade sig tekniskt lättare än en enbar bakre retrokolisk G. e. på övre säcken. Mot en plastik, som måhända varit lättare, talade sårets beskaffenhet. Främre G. E. med E. A. skulle sannolikt tagit lika lång tid som resektionen. Efter operationen, som gjordes med lokalanästesi, tilltagande hjärtsvagheter och mors den $1/10$.

Sektion: Ulcus callos. ventriculi operat. + Degenerat. myocard. — Intet lokalt från operationsstället.

40. 50-årig sjuksköterska (126/17), som i flera år haft magsår, inkom till med. avd. $12/1$. Hon hade då under fyra dagar haft långsamt tilltagande bukplågor samt feber. Överfördes $14/1$ till kir. avd. Plågorna ökades under dagens lopp; bukens nedre del blev mera uppdriven och visade tilltagande diffus ömhet, dock utan verklig défense; största ömheter förlades i epigastriet. Fri vätska och minskad leverdämpning påvisades. Laparotomi samma dag (*von Stapelmohr*). Rikligt med gas och fri grumlig fibrinblandad vätska i peritonealhålan. Ett perforerat kallöst sår å duodenum framsida suturerades, och buken slöts med cigarett-dränage. Mors följande dag.

Sektion: Ulcera duodeni tres, quorum unum perforat. operat. c. peritonit. diff. purul.

41. 34-årig kvinna (1,967/17) med sedan 1 år påvisat magsår. Inkomstdagen plötsligt perforationssymtom, varför hon infördes till kir. avd. och opererades omedelbart (*von Stapelmohr*) 9 tim. efter perforationen. Ett i bursa omentalis perforerat kallöst ventrikelsår slöts genom invikning och täcktes med oment. Dessutom fann man, att 2 meter tunntarm genom ett i mesocolon transversum liggande preformerat hål hade trängt in i bursa omentalis. Tarmarne reponerades och mesocolonhålet suturerades. Mors på 5 dygnet.

Sektion: Ulcus ventriculi perforat. operat. + Hernia burs. omentalis operat. + Peritonit. diff. purul. + Bronchopneumoniae pulm. amb. — I ventrikeln, mitt på lilla kurvaturen, 2 sår, ett på främre och ett på bakre väggen. Det senare ungefär 5-öresstort; i dess botten ser man, att de vid ope-

rationen lagda suturerna lossat, så att man kan utan minsta våld föra en sond igenom.»

42. 29-årig man (2,506/17) opererades omedelbart efter inkomsten för ett sedan 4 tim. perforerat ulcus duodeni. Vid operation (*Söderlund*) uttorkades rikliga mängder ventrikelinnehåll ur buken; perforationen suturerades, och buken slöts primärt. Första dagarna efter operationen tillståndet gott; på 4:de dagen avföring med lavemang. På 5:te dagen försämring med spänning och värk i buken. Från rektum uttömdes (*Söderlund*) en mindre bäckenabscess, och samma dag lades en fistel på en utspänd tunntarm (*Söderlund*). Mors följande dag.

Sektion: Ulcus duodeni perforat. operat. + Abscess. intraperiton. multipl. — Suturen efter duodenorafien sluta väl.

43. 51-årig änka (2,536/17) med ulkussymtom sedan 20 år tillbaka. Den ¹³/₁₂ på morgonen perforationssymtom. Inkom efter omkring 6 1/2 timme, starkt allmänpåverkad, cyanotisk å läpparna. Företedde stark défense och stark tryckömhets över hela buken. Puls 146. Operation genast (*Söderlund*). Laparotomi, gastrorafi, uttorkning, primärsutur. Perforationsöppningen täml. högt upp på ventrikelns framsida i cardiadelen, blyertspennevid och belägen mitt i ett något mer än 2-kronestort, mycket skört parti av väggen, varför den kunde slutas endast medelst djup invikning på längden. Första dygnet efter operationen hjärtsvaghets; sedan förbättrades tillståndet. Den 17. åter försämring. Mors ¹⁸/₁₂.

Sektion: Ulcus ventriculi perforat. operat. c. haemorrhagia + Bronchopneumoniæ. + Peritonit. saccat.

44. 18-årig man (2,645/17) med sedan 4 år periodvis påkommande ulcusbesvär insjuknade dagen före inkomsten med våldsamma plågor i buken. Inkom 19 timmar efter perforationen i dåligt allmäntillstånd. Opererades omedelbart (*von Stapelmohr*); å framsidan av ventrikeln mitt emellan curvatura major och minor en sprickformig perforation i kallös vävnad. Gastrorafi genom invikning. Uttorkning; sutur. Mors 2 1/2 dygn senare i blodkräkning.

Sektion: Ulcus ventriculi perforat. operat. + Peritonit. diff. purul. + Haemorrhagia in ventriculum.

45. 65-årig hustru (1,484/17). Hade år 1911 undergått tarmresektion för tumör i flexura sigmoidea, vilken vid patologisk undersökning visade sig vara ett adenocarcinom med synnerligen livlig tillväxt. Efter resektionen (*Norrlin*) invaginerades den perifera tarmändan och den centrala framlades såsom anus. En del körtlar i mesosigmoideum avlägnades, andra in på de stora kärlen belägna

förstorade körtlar måste kvarlämnas. Då de förra visade sig kancerösa, hade operationen betraktats som icke-radikal. Inkom ¹⁶/₇ 1917 med ileus-symtom sedan 2 dagar; allmäntillståndet nu mycket dåligt. Patienten hade sedan utskrivningen från sjukhuset varit kry och kunnat arbeta. Laparotomi (*von Stapelmohr*) företogs genast, och en till gamla operationsfältet fixerad tarmslynga, under viken en annan tarmslynga inklämts, löstes. Enterotomi och mjölkning. Matolja. Bukväggssutur. Under operationen saltlösning intravenöst. Mors följande dag.

Sektion: Ileus strangul. ex adhaesion. intraperiton. operat. + Degenerat. myocard. — Ingenstädes tecken till tumör.

46.* 71-årig kvinna (2,061/17), som kom in (²⁸/₉) med symtom på sedan 5 dagar bestående ileus. Allmäntillståndet var så dåligt, att operation icke ansågs kunna ifrågakomma. Vid omedelbart företagen tarmsköljning riklig väderavgång. Ingen förbättring; pat. slö, stundtals omtöcknad. Mors den ³⁰/₉ på morgonen.

Sektion: Ileus strangul. ex adhaesion. + Cholelithiasis.

47. 25-årig arbetare (2,282/17), som vårdats här 1913 för tuberkulös peritonit, varvid laparotomi (*von Holst*) och intraperitoneal injektion av jodoformglycerin gjordes. Sedan sjukhusvistelsen varit i arbete; dock emellanåt haft bukplågor. Insjuknade dagen före inkomsten med häftiga bukplågor samt senare upprepade kräkningar. Starkt påverkat allmäntillstånd och uppdriven buk. Laparotomi (*von Stapelmohr*), sedan tarmsköljning ej visat avsedd effekt. Tunntarmarne voro utbredd förenade med band och segelformade adherenser, på sina ställen intimt sammanväxta; under en adherens ett tydligt hinder. Å ett ställe var tunntarmen fast adherent till colon descensens; vid stramning fann man colon här utdragen till en c:a 5 cm. lång, 4 mm. bred divertikelliknande bildning med lumen, som kommunicerade med colon-lumen men ej kunde påvisas kommunicera med tunntarmen. Densamma avklippes och invaginerades i colon. Matolja. Sutur. Tarmperistaltiken kom ej i gång trots tarmsköljningar, pituglandol och glycerinklistir; 3 dagar senare anlades Witzelfistel å en utspänd tunntarm (*von Stapelmohr*). Mors samma dag.

Sektion: Ileus strangul. ex adhaesion. operat. (post tbc.) + Tbc. pulm. — Ingenstädes tydliga tarmhinder.

48. 35-årig hustru (2,291/17). Inkom ⁶/₁₁. Sjuk sedan 3 dagar med smärtor i buken och kräkningar efter måltiderna. Vid inkomsten allmäntillståndet gott, utan subj. besvär. Buken överallt mjuk och oöm, möjligen något ökad tympanism. De följande dagarna fortfarande fullständigt mjuk i buken,

dock med en viss osäker tryckömhet i högra nedre delen av buken. Den ¹¹/₁₁ på kvällen en större kräkning med fäkal lukt. Laparotomi ¹²/₁₁ (*Dahlgren*). Tarmarna utspända. Strax ovan valvula Bauhini en tunntarmen tillhörande brid, som löstes. Då lumen vid snörstället icke ansågs garantera obehindrad passage, gjordes ileo-colostomi. ¹⁷/₁₁ öppnades en colistinkande abscess i såret. Trots att väder och avföring sista dagarna gick spontant och buken hela tiden varit mjuk och oöm, försämrades allmäntillståndet småningom. Mors ²⁰/₁₁.

Sektion: Ileus strangul. operat. + Abscess. stercoral. (genomskurna suturer vid enteroanastomosen) + *Degenerat. myocard.* — Sutturininsufficiensen sannolikt beroende på infektion genom tarminnehåll vid operationen.

49. 22-årig kvinna (1,290/17) sjuknade ¹¹/₆ med värk i buken och kräkningar; följande dag ånyo samma symptom. Inkom med gott allmäntillstånd ¹³/₆. Trycköm nedanför naveln, mest bakom vänstra rektus, där man erhöll intryck av en diffus resistens. På eftermiddagen inkomstdagen en kräkning. Laparotomi (*Forsblad*): Invaginatio ilei av cirka 15 cm:s längd; desinvagination; tarmen hade glatt serosa och visade livliga kontraktioner. Buken slöts primärt. Efter operationen gott allmäntillstånd; tarmen syntes funktionera utmärkt under närmaste veckan. Den ¹⁸/₆ började patienten ömma i högra fossa iliaca, och då följande dag ömheten här var mera uttalad, och buken började bliva något mer uppdriven, gjordes relaparotomi (*Söderlund*). Samtliga tunntarmar starkt utspända; invaginationsstället fullständigt gangränöst; överallt tarmhoplödningsar; resektion av cirka 60 cm. tunntarm; mjölkning av tarmarna. Cigarett genom växelsnittet mot platsen för gangränösa slyngan. Mors ²¹/₆.

Sektion: Invaginatio ilei operat. + Peritonit. ac.

50. 62-årig man (2,605/17). Alltid varit frisk förut; dock magrat något under sista halvåret. Den ²²/₁₂ började värk i hela buken, som blev allt svårare, härtill kommo kräkningar. Sista dygnet dock ej kräkts; ingen väderavgång. Inkom ²⁴/₁₂ med uppdriven buk utan palpabel resistens; puls 72, temp. 37.1. Diagnosen sattes på tumörileus; tarmsköljningar gjordes med någon väderavgång. Följande dag pulsen omkring 100, varför i avsikt att anlägga caecalfistel ett Mc. B-snitt (*von Stapelmohr*) gjordes under lokalanästesi. Då caecum ej här kunde anträffas utan blott spända tunntarmar, gjordes under eter-narkos snitt i vänstra rektusskidan och enteropunktion och mjölkning av starkt utspända tunntarmar. Den kollosalt utspända caecum befanns omvriden ¹/₂ varv. I tanke att senare en resektion av caecum skulle kunna göras, gjordes nu en ileotransversostomi, och buksåren slötos. Mors strax efter operationen.

Sektion: Volvulus caeci operat. + Pneumonia ac.

51. 82-årig änka (187/17) med sedan 9 dagar inklämt kruralbräck inkom i uselt allmäntillstånd och underkastades under lokalanästesi omedelbart operation (*von Stapelmohr*). I bråcksäcken gangränös perforerad tunntarm och i buken varig peritonit. Perforationen syddes och Witzelfistel anlades ovanför densamma. Mors efter 2 dygn.

Sektion: Hernia crur. incarcerated. c. perforat. intestin. ilei operat. + Peritonit. fibrinopurul. lib. + Degenerat. myocard.

52. 41-årig man (2,747/16), som överförts från med. avd. i och för buk-
håledränage för genom atrofisk levercirrhös orsakad ascites. Först gjordes så-
dan dränage (*von Stapelmohr*) med fiskblåsekondom enl. K. Henschen å vän-
ster sida. Någon effekt inträdde ej. Patienten måste tappas flera gånger. Ef-
ter 1 1/2 månad samma operation å höger sida (*von Stapelmohr*). Fortfarande
ingen varaktig effekt, varför efter en månad Rotte's operation (*von Stapel-
mohr*) med insyning av vena saphena magna i peritoneum utfördes. Då ej
heller nu den avsedda effekten uppnåddes, dränerades peritoneum (*von Stapel-
mohr*) genom insyning av ett härdat kalvartärrör, som utleddes subkutant. Ej
heller nu resultat. Mors subita 3 veckor senare.

Sektion: Cirrhosis hepat. c. ascitide + Hyperplasia lien.

53. 54-årig byggmästare (713/17) inkom ²⁶/₃. Frisk till sommaren 1916,
då han led av tarmlödning under någon tid. I okt 1916 konstaterades ascites.
Vid inkomsten bukomfång 124 cm., ödem i benen. ²⁷/₃ laparocentes. ³¹/₃ ascites-
operation (*Dahlgren*) enl. K. Henschen med fiskblåsa. ¹³/₄ samma operation
med härdat kalvartär. Båda gångerna utan påtaglig effekt av ingreppen; buk-
vätskan återbildades, och urinvätskan kom aldrig över 700 gm per dygn.
Mors ¹⁴/₅.

Sektion: Cirrhosis hepat. c. ascitide.

54. 33-årig hustru (1,318/17), som insjuknade två dagar före inkomsten med
smärtor i epigastriet och kräkningar. Vid inkomsten den ¹⁸/₆ var gallblåsan
utspänd, något ömmande; ingen frysning. ²¹/₆ ikterisk; temp. stigande upp till
39°. Operation (*Söderlund*): Cholecystektomi; cigarettdränage. Gallblåsan
starkt utspänd; dess vägg förtjockad, mörkröd, flegmonöst förändrad med avse-
värda mängder var; gallan tjock, varig. Efter operationen hjärtkollaps, som ej
med några medel kunde hävas. Mors ²⁴/₆.

*Sektionen visade en högersidig subfrenisk abscess samt en ärtstor sten
i choledochus.*

55. 61-årig kvinna (1,319/17) inkom ¹⁸/₆ för sedan många år bestående
gallstensbesvär. Ej ikterisk; ömmande resistens i gallblåsetrakten. Patienten

vägrade operation. Tillståndet förbättrades. Efter 14 dagar fick patienten stiga upp, och tillståndet var tillfredsställande till den $\frac{5}{7}$, då hon hastigt insjuknade med magplågor och diarré. Buk överallt mjuk och oöm. Inga frysningar eller kräkningar. $\frac{6}{7}$: magplågorna fortsätta; allmäntillståndet påverkat; patienten har haft flera lösa avföringar, något blodfärgade. Inga frysningar eller kräkningar; buk mjuk och oöm. $\frac{7}{7}$: Tillståndet oförändrat. Buk något uppdriven och lindrigt diffust öm. Tarmsköljning utan resultat. Kräkningar, som på em. antogo fäkalt utseende. Allmäntillståndet nu betydligt försämrat; buk uppdriven, starkast på vänster sida. Radialispuls knappt kännbar. Pat. fick 900 cm. saltlösning intravenöst. Laparotomi (*Holmdahl*). I bukhålan rikligt med mörk, illaluktande vätska. Tunntarmarna brandiga till 3—4 dem. från caecum och starkt utspända. Witzelfistel lades på en utspänd tunntarmsslynga. Buken slöts. Pat:s tillstånd efter operationen försämrades; buken blev allt mer utspänd; mors senare på kvällen.

Sektion: Cholecystit. gangr. perforat. ad cav. periton. + Cholelithiasis c. perforat. ad duodenum. + Enterit. ac. + Thrombosis art. mesenter. sup. c. infarct. intest. ten.

56. 65-årig änka (52/17) insjuknade dagen före inkomsten med smärtor runt om i buken utan bestämd lokalisation. Följande dag kräkningar, vilka sedan ökades i intensitet. Inkom $\frac{12}{12}$ 1916. Starkt påverkat allmäntillstånd, buken måttligt uppspänd men i det hela mjuk. Någon säker diagnos kunde ej ställas. Med tarmsköljningar och lavemang kom tarmfunktionen fullt igång. Tillståndet förbättrade sig något, och buken blev oöm, men temperaturen höll sig mellan 38° och 39° . Efter $3\frac{1}{2}$ vecka började ånyo bukplågor; buken blev så småningom större, och man började kunna palpera en resistens under vänstra revbensranden på djupet. Då tarmfunktionen blev allt trögare, beslöts operation (*von Stapelmohr*) i avsikt att genom en caekalfistel lätta ileus-symtomen, vilka ansågos kunna bero på en tumör i colon transversums vänstra del. Man fann därvid dissiminerade, subperitoneala fettvävsnekrosor, varför nytt snitt över den palperade resistensen gjordes, och i en pankreas svans liggande abscess utdränerades. Mors dock efter 4 dygn.

Sektion: Pancreatit. supp. c. necros. lipomatos. + Cholelithiasis. + Aortit. luet. + Hepar lobat. + Nephrit. ac.

XIII. Könns- och urinorganens sjukdomar:

57. 20-årig fröken (1,102/17) överfördes $\frac{16}{5}$ från med. avd., där hon vårdats c:a 4 veckor för en hämorrhagisk nefrit. Urinmängden hade varit 0.1—0.7 liter pr dag, men visade tendens att avtaga; allmänna ödemer uppträdde,

urämiskt anfall hotade, varför dekapsulation tillråddes. Dylük utfördes $16/5$ (under lätt eternarkos) å ena sidan (*Dahlgren*). Ingreppet utstods bra, men njurfunktionen förblev insufficient. $24/5$ 9 eklamptiska anfall, mot vilka venesektion företogs. $25/5$ lumbalpunktion mot amauros. Mors $26/5$.

Sektion: Nephrit. chron. et ac. parench.

58. 40-årig änka (438/17), vilken i två repriser 1916 vårdats och opererats på kir. avd. för dubbelsidig njursten. Inkom $15/2$ till med. avd. efter akut insjuknande med håll i höger sida samt frosskakningar. Dämpning och bronkialandning på högra lungans nedre del. Urinen mycket ful och illaluktande. Någon ömhet över gallblåsetrakten och nedåt höger sida av buken. Vid punktion långt ned på höger sida $20/2$ fick man gröngult var, innehållande pneumokokker. Patienten överfördes till kir. avd., där omedelbart under lokalanästesi gjordes rebensresektion och pleurotomi å punktionsstället (*v. Holst*). I pleurahålan blott c:a 50 kbcm. blodblandat var. Diafragmavalvet sköt ovanligt högt upp, så att avståndet mellan pleurabladen var mycket smalt. $22/2$ ett häftigt anfall av hjärtsvagheter och cyanos. Efter stimulantia tog sig patienten något. $23/2$ mors under tecken på hjärtsvagheter.

Sektion: Nephrolithiasis bilat. + Pyonephros. bilat. + Pleurit. dx. purul. — »Högra njuren betydligt förstörd och uppskjuten, hårt fixerad till omgivningen genom svåliga stråk, framförallt bunden till diafragmas nedre yta å ett betydande område. I denna diafragmayta ses ett par fläckar med blödningar, men ingen säker stickkanal. — Njuren visar sig vid genomskärning omvandlad i ett antal varsäckar av mer än valnötstorlek». — Vid punktionen $20/2$ torde själva njuren hava punkterats genom pleura.

59.* 59-årig arbetare (675/17), som för 7 och 4 år sedan haft perineal urinlistel, inkom $21/3$ med recidiv sedan 8 dagar samt abscess i perineum, vilken öppnades. Röntgen visade stor korallsten i h. njurbäcken. Därjämte kronisk nefrit med polyuri — upptill 4.6 liter per dygn. Efter 2—3 veckor hämaturi, som, tidtals rätt stark, fortsatte till mors $7/5$.

Sektion: Nephrolithiasis + Cystopyelonephrit. chron. partim apostematosa + Hypertrophia et myodegenerat. cord. + Cardioarterioscleros. + Bronchopneumoniæ bilat.

60. 73-årig man (2,767/16) inkom $29/12$ 1916 med total urinretention sedan $27/12$. Inga föregående urinbesvär. God kroppskonstitution; emfysem; blodtryck: 175. Prostata obetydligt förstörd. Regelbundna tappningar utan effekt. Urin utan alb, cylindrar och leukocyter. $15/1$ Transvesikal prostatektomi (*Dahlgren*) under sakralanästesi. Prostata lätt utskalbar; två valnötstora lobor. Cateter à

démeure genom uretra; ingen suprapubisk dränage. Efter operationen gott allmäntillstånd till $17/1$, då pulsen blev alltsämre. Mors följande dag.

Sektion: Hypertrophia prostat. operat. + Degenerat. myocard. + Hydronephros. + Degeneratio ac. ren.

61.* 80-årig man (355/17) med urineringssvårighet sedan 3 veckor, inkom i uselt allmäntillstånd med varig, stinkande balanit och fimosis. Urin grumlig-varig. Mors efter $3\frac{1}{2}$ dygn.

Sektion: Hypertrophia prostatae + Cystopyelonephrit. + Peritonit. purul. + Bronchopneumoniae. — Vänstra njuren, ureteren och prostata gnomossatta av abscesser.

62. 67-årig arbetare (417/17) med sedan $\frac{1}{2}$ år bestående urineringsbesvär och sista tiden ischuria paradoxa. Tappades till en början regelbundet. Efter 14 dagar inträdde svårighet att tappa blåsan. Då till slut metallkateter blott med svårighet kunde införas, och urinen var starkt varig, beslöts epicystostomi (*von Stapelmohr*) i lokalanästesi i avsikt att genom dränage av blåsan söka häva urinstasen och därigenom lätta infektionen. Mors följande morgon.

Sektion: Hypertrophia prostat. + Cystopyelonephrit. chron. acutisat. + Stenos. valv. mitral. — Ingen falsk väg

63.* 60-årig arbetare (497/17), som under 10 år haft prostata-besvär. Sista månaden besvären mera uttalade och urinen blodig. Tappningar inleddes utan svårighet. Utan föregående temperaturstegring mors subita efter 3 dygn.

Sektion: Hypertrophia prostatae + Cystopyelonephrit. chron. + Cardioarterioscleros. + Pneumonia ac. — »Vid uretras avgång en blind väg framåt åt höger».

64. 72-årig målare (753/17). Överflyttad från med. avd. den $30/3$, där han vårdats i 5 dagar. Vid inkomsten dit (under misstanke på pneumoni) hade blåsan stått upp till naveln. Regelbundna tappningar, vilka försiggingo med lätthet till $31/3$, då det visade sig omöjligt att tappa patienten. Då patienten icke kunde kasta vatten, gjordes (*von Stapelmohr*) suprapubisk blåspunktion med troakar och kvarläggande av suprapubisk ureterkateter. Denna funktionsnerade väl. Mors efter 3 dygn.

Sektion: Hypertrophia prostatae + Hydronephros. + Bronchopneumoniae. — Ingen falsk väg.

65.* 82-årig man (915/17), som förut vårdats å kir. avd. för urinbesvär, inkom ånyo $22/4$ i dåligt allmäntillstånd. Senil demens och betydlig urinretention. Försämrades så småningom under symtom från lungorna. Mors $23/5$.

Sektion: Hypertrophia prostatae. + Nephrit. chron. interstit. + Nephrit. ac. parench. + Cystopyelit. + Bronchopneumoniae.

66. 56-årig man (2,075/17), som vårdats här två gånger under 1916 för hypertrophia prostatae med partiell urinretention och cystit och då utskrivits något förbättrad. Sedermera rätt kry, dock aldrig fullt fri från sina blåsbesvär. Inkom ånyo $\frac{2}{10}$ 1917, emedan urinen blivit allt grumligare, och viss svårighet vid urinering uppstått. Prostata måttligt förstorad, urinen infekterad. Regelbundna tappningar gjordes men utan förbättring. Den $\frac{25}{10}$ transvesikal prostataktomi (*Dahlgren*) under kombinerad anästesi, lumbalt och lokalt, samt eterus. Suprapubisk blåsdränage och cateter à demeure genom penis. 3 dagar efter operationen symtom på peritonit. Mors 4 dygn efter operationen.

Sektion: Hypertrophia prostatae operat. + Cystit. chron. + Phlegmone praevesical. + Diverticulit. vesicae + Peritonit. ac. — Peritoniten diffus, hade tydligen utgått från praevesikala flegmonet. En blåsdivertikel »av halvannan cm:s längd, drygt halmpipevid, försedd med vägg endast av slemhinna, sticker ut som en tätt sammanpressad gång i fettväven vid övre delen av operationsområdet, och här ligger en av de i fettväven sammanhållande suturerna tvärt igenom divertikelns vägg. Här stark varinfiltration».

XV. Ledgångarnes och bensystemets sjukdomar:

67. 60-årig kvinna (1,180/17), inkom å kir. avd. $\frac{25}{5}$ med ett utbrett phlegmone ped. Sedan flera år diabetes mellitus. Dåligt allmäntillstånd; socker 3,7 $\frac{0}{10}$. Så småningom sockerfri. $\frac{25}{5}$, $\frac{29}{5}$ och $\frac{1}{6}$ incisioner (*Forsblad*). Pat. avtynade småningom och dog $\frac{19}{6}$.

Sektion: Sepsis e phlegmon. ped.

68. 39-årig fiskare (462/17), inkom å kir. avd. $\frac{24}{2}$. Hade sjuknat en månad tidigare med värk i vänstra knäleden samt låret; tilltagande svullnad av leden och benet. Vid inkomsten temp. omkring 40°; puls 120—130; alb., cylindruri. Uppmäjsling av femur (*Dahlgren*); arthrotomi; stora mängder var; $\frac{20}{3}$ och $\frac{30}{4}$ förnyade incisioner och vidgad dränage; Carrelbehandling; permanent bad. Under bilden av sepsis fortskridande försämring; mors $\frac{20}{5}$.

Sektion: Osteomyelit. ac. suppur. femor. + Gonarthrit. suppur. + Decubitus permagn. + Sepsis.

69. 50-årig hustru (741/17) med sedan barndomen fistel å vänstra låret, som dock i allmänhet varit läkt. 2 dagar efter inkomsten incisioner och dränage (*von Stapelmohr*) av en stor abscess, som gick upp emot bäckenet. Auto-

vaccin-behandling inleddes, nya incisioner och revisioner gjordes, men temperaturen föll aldrig. Mors under bilden av sepsis, 5 veckor efter inkomsten.

Sektion: Osteomyelit. oss. ilei c. abscess. femor. + Sepsis.

XVI. Hudens sjukdomar:

70. 33-årig man (48/17) inkom $\frac{5}{1}$ 1917 i septiskt tillstånd. 14 dagar före inkomsten hade uppstått en karbunkel i nacken, som trots behandling oavbrutet gripit omkring sig. Vid inkomsten ett så gott som hela nacken omfattande flegmone. Alméu neg. Stora incisioner (*Forsblad*) in i frisk vävnad. $\frac{7}{1}$ försämrad; temp. 41.2° . $\frac{8}{1}$ på em. hastig försämring. Mors $\frac{9}{1}$.

Sektion: Carbunculus. gigant. nuchæ + Sepsis. + Infarct. pulm. infect.

XIX. Svulster:

71. 33-årig kvinna (1,035/17) överflyttad till kir. avd. $\frac{7}{5}$ från med. avd. under diagnos: Tumor cerebri. $\frac{16}{5}$ operation (*Dahlgren*); trepanation över vänstra centralregionen; på grund av riklig blödning uppskötts fortsättningen av operationen till senare. $\frac{17}{6}$ och $\frac{18}{6}$ stigande temp. upp till 41° . Mors $\frac{18}{6}$.

Sektion: Sarcoma cerebri et duræ matr. (gyr. centr. ant. sin.) + Nephrit. chron. interstit. + Degenerat. myocard.

72* 40-årig kvinna (1,688/17) intogs å kir. avd. den $\frac{11}{8}$ för stenosbesvär från matstrupen. Vårdad här förut $\frac{28}{6}$ 1916— $\frac{17}{7}$ 1916 och opererad för lymphosarcoma colli; sedan dess gått under röntgenbehandling. Tämligen kry till midsommar 1917, då pat. började få svårt för att svälja. Dessa besvär ökades ständigt, och sedan en vecka före inkomsten hade pat. blott med svårighet fått ned flytande föda. Intogs för fortsatt röntgenbehandling och för att, om sväljningsbesvären fortsatte eller ökades, få en gastrostomi. Sväljningsbesvären minskade högst väsentligt, så att pat. efter några dagar kunde förtära halvflytande föda. Den $\frac{16}{8}$ fick pat. håll i vänster sida, trämattdämpning över nedre vänstra lunglobens baksida; allmäntillståndet dock ganska tillfredsställande. Den $\frac{24}{8}$ på kvällen stor hämoptyx och mors.

Sektion: Sarcoma tonsillæ dx. ulceros. c. haemorrhagia + Metastas. lymphogland. inguin. et intestin. ilei. + Bronchopneumonice lob. inf. pulm. sin. + Aspiratio sanguinis.

73.* 34-årig vaktmästare (1,786/17), som vårdats å härvarande tbc.-avdeln. under diagnos tbc. pulm., intogs den $\frac{22}{8}$ å kir. avd. under diagnos: coxitis tbc. sin. Sedan juni 1917 haft svåra smärtor i vänster ben. Vid inkomsten kon-

trakturställning i vänster höftled. Vänstra låret lades i sträck. Hastigt avtagande av allmäntillståndet med dyspné och stark pulspåverkan. Mors den $5/10$.

Sektion: Sarcoma ossium (sterni, costarum et coxae) et ventriculi et pleurae et pulm.

74. 60-årig man (1,306/17) med en starkt stenoserande kardia-kancer. Gastrostomi enl. Kader (*Söderlund*). Tillståndet första dagarna efter operationen gott. Mors subita 9 dagar efter operationen.

Sektion: Carcinoma oesophagi exulcerans + Phlegmone mediastin. poster. + Pericardit. ac. purul. (mediastiniten och perikarditen förorsakade av den sönderfallande kancern). + *Tbc. pulm. dx.*

75. 59-årig hustru (2,001/17). Frisk och stark till midsommaren 1917, då sväljningsbesvär och kräkningar började inställa sig. Så småningom tilltagande avmagring. Inkom på med. avd. $18/9$; på kirurgiska $21/9$. Starkt avmagrad med dåligt allmäntillstånd. Magsonden mötte hinder 25 cm. från svalgringen. $22/9$ Gastrostomi enl. Witzel (*von Stapelmohr*) under lokalanästesi. Efter operationen hastig försämring av tillståndet. Mors $26/9$.

Sektion: Carcinoma oesophagi c. metastat. mucosae ventriculi + Bronchopneumoniae + Abscess. pulm.

76. 65-årig kvinna (336/17) inkom $8/2$. Hade sedan mer än $1/2$ år haft svårt att få ned maten och haft en känsla av, att den stannat i nedre delen av bröstet. Diagnosen ställdes på cancer ventriculi. Patientens allmäntillstånd i förhållande till åldern rätt bra; dock betydlig avmagring. Laparotomi $17/2$ (*Dahlgren*). Ventrikeln var säte för en stor kancer, utgången från curvatura minor, långt kardialt, fullständigt inoperabel. Dessutom spridda metastaser i buken. Gastrostomi enl. Witzel. — Efter några dagar varig sekretion omkring fistelhålet. Klagade över smärtor i buken. Inga objektiva symtom på abscess i buken. Allmäntillståndet försämrades sedan inom några dagar väsentligt, och mors inträdde $3/3$.

Sektion: Carcinoma ventriculi inextirpab. + Peritonit. ac. purul.

77. 54-årig hustru (691/17), å vilken på grund av fleråriga ventrikelbesvär gjordes gastropylororesektion (*Dahlgren*) med G. e. (enl. modifierad Billroth II) för ett i curvatura minor nära pylorus belägen plommonstor infiltration med nisch, vilket vid patol. anat. undersökning visade partiell kancer-degeneration. 4 dagar senare började temperaturen stiga, patienten fick rikliga upphostningar, och mors inträdde 17 dagar efter operationen.

Sektion: Ulcus callos. carcinomatos. ventriculi operat. + Gangraena pulm. + Carcinoma vesic. urinar. + Hydronephros. dx. — I blåsan strax

ovan högra uretermynningen å ett 2-öresstort område en frambuktande tumör; stora svulstmetastaser i körtlarna längst de stora kärlen.

78. 70-årig hustru (1,046/17). För en inoperabel cancer ventriculi med uttalad pylorusstenos och upprepade kräkningar gjordes under lokalanästesi (*Dahlgren*) jejunostomi. Mors dock följande dag.

Sektion: Carcinoma ventriculi c. stenose pylori + Metastas. lymphoglandul. + Degenerat. myocard.

79. 75-årig änka (1,252/17), som sjuknat 1 vecka tidigare med smärtor i epigastriet samt kräkningar. Ingen avföring på 10 dagar. Kachektisk. Buk betydligt uppspänd med konfiguration av en starkt utspänd ventrikel, som vid magsköljning visade sig innehålla stora mängder vätska, Buken därefter hopfallen; en stor tumör palperades i pylorusregionen. Gastropylororesektion enligt Billroth I. (*Norrlin*). Efter operationen vänstersidig pneumoni. Mors efter 1 vecka.

Sektion: Carcinoma ventriculi operat. + Pneumonia sin. + Cholelithiasis.

80. 45-årig man (1,396/17) med sedan $\frac{3}{4}$ år tilltagande ventrikelbesvär; sista två månader kräkningar efter så gott som varje mål. Starkt avmagrad. I epigastriet palperades en mot bakre bukväggen något fixerad tumör. Under lokalanästesi gjordes (*von Stapelmohr*) en främre antekolisk G. e. med E. A. Tumören inoperabel. Patienten hämtade sig aldrig från ingreppet. Mors efter 5 dagar i hjärtsvaghet.

Sektion: Carcinoma ventriculi inextirpab.

81. 48-årig man (1,914/17), som under ett års tid magrat av och känt sig uppkörd i maggropen efter måltiderna. Då pat. i epigastriet hade en förskjutbar tumör, och då densamma å Röntgen likaledes syntes förskjutbar åt alla håll, gjordes provlaparotomi (*von Stapelmohr*), varvid tumören, som förträngde pylorus, befanns inextirpabel. G. e. anlades. Postoperativa tillståndet komplicerades av en varig bronkit, vilken medförde mors en vecka efter operationen.

Sektion: Carcinoma ventriculi inextirpab. + Bronchiectasiae + Bronchit. chr. c. exacerb. ac. + Bronchopneumoniæ.

82. 64-årig man (2,380/17), som kom in med tecken på en av allt att döma inoperabel ventrikelkancer. På pat:s önskan gjordes dock provlaparotomi (*Dahlgren*), varvid i ventrikeln fanns en bakåt fastväxt, flathandstor, ulcerad cancer, omöjlig att avlägsna. Tillståndet efter operationen gott. På 9.de dagen frysning och temperaturstegring; inga egentliga symtom från buken. De föl-

jande dagarna liknande attacker samt av och till dessutom smärtor av tämligen obestämd art i övre delen av buken. Mors 3 veckor efter inkomsten.

Sektion: Ulcus carcinomatos. ventriculi fere perforat. + Peritonit. ac. + Carcinoma metastas. hepat. — Peritoniten tydligen utgången från tumören, som var nära perforation.

83. 64-årig kvinna (2,364/17), som under två månader vid tvenne särskilda tillfällen observerat levrat blod i avföringen. Vid rektoskopering konstaterades en rätt rörlig ulcererad tumör 13 cm. från anus. Genom kombinerad abdomino-dorsal metod gjordes (*Dahlgren*) i 2 séancer, varvid tarmen löstes uppifrån i den första, med 8 dagars intervall resektion av hela rektum ned till analportionen; end-to-end-suturering av stumparne gjordes utanför anus, varefter suturstället åter infördes genom anus. Dränage sakralt. Tillståndet första tiden gott. Efter det på 9. dagen dränagen tagits, syntes avföring komma ut i såret. Detta ökade sig alltmer och tillståndet försämrades. Mors på 13 dagen efter operationen.

Sektion: Degenerat. myocard. + Hyperplasia lien. — Hela suturlinjen hade släppt, så att övre tarmändan mynnade direkt ut i den stora pararektala sårhålan. Ingenstädes gangrän i tarmen. Att suturen släppt, torde berott antingen på bristande läkningsförmåga hos vävnaderna eller på för hastig resorption av katguten.

84. 58-årig kypare (148/17) med sedan 6 år alltemellanåt påkommande gallstensanfall. Sista anfallet pågående sedan en vecka förenat med uttalad ikterus och frysningar. Vid inkomsten palpabel, något ömmande gallblåsa. Då symtomen ej förbättrades, gjordes (*Dahlgren*) cholecystektomi. En tumör palperades vid choledochus. Då tumören var fast mot bakre bukväggen, och då galltillflödet till tarmen syntes vara hindrat, beslöts göra choledochoduodenostomi. Efter öppnande av duodenum fann man dock galla, varför tarmen slöts och ett gallrör inlades för dränage i choledochus. Mors på 6 dagar i symtom på varig bronkit.

Sektion: Carcinoma duct. choledoch. + Lithiasis duct. hepat. + Pneumonia ac. + Metastas. carcinom. pulm. (några ärtstora knottor) + *Bronchit. purul.*

85. 70-årig man (82/17), hos vilken redan 1903 å detta sjukhus cystoskopiskt konstaterats en mindre blåstumör. Föreslagen operation avböjdes. Sedan dess av och till blod i urinen. Vårdad här ånyo 1915 i nov. Hade då under sista 4 månaderna haft tilltagande blödning och svåra smärtor. Cystoskopingsförsök gjordes, utan att tumörens utbredning kunde konstateras. Ett par väv-

nadsslamsor, som medföljde cystoskopet, befunnos innehålla kancer. Patienten utskrevs på egen begäran. Återkom i jan. 1917. Under sakralanästesi gjordes (*von Stapelmohr*) sectio alta och stora tumörmassor utskaffades med slev. Radium inlades. Suprapubisk blåsdränage. Mors 2 månader senare i tilltagande kachexi.

Sektion: Carcinoma vesic. urinar. + Pyelonephrit. apostematos.

86. 64-årig änka (635/17) inkom $16/3$ och opererades (*von Holst*) 4 dagar senare för cancer mammae med metastaser i axillen. — Fullständig radikaloperation omöjlig på grund av de utbredda metastasernas förhållande till kärl och nerver i axillen. Läkningen försiggick normalt; pat. var feberfri under de följande 14 dagarne, men krafterna avtogo snabbt och mors inträdde $3/4$.

Sektion: Carcinoma mammae operat. + Metastas. lymphogland. axill. + Degenerat. myocard. + Bronchopneumoniæ.

87. 56-årig änka (1,847/17) hade inkommit för Röntgen- och radiumbehandling av en tumörartad infiltration i fossae supra- och infraclaviculares med uttalat stasödem i hela vänstra armen. En primär svulsthärd i vänster mamma misstänktes, och en provexcision ur denna gjordes (*von Stapelmohr*) med negativt resultat. Efter under två månader tilltagande symtom (ödem, svåra smärtor och kraftavfall) mors.

Sektion: Carcinoma mammae sin. c. metastas. lymphogland. axill., foss. supraclavic. et pleurae. — Svulsten i bröstet växte infiltrativt och låg på djupet in i muskulaturen.

88. 61-årig hustru (2,012/17), som under 1 år lidit av tilltagande plågor i buken och magrat något. I buken palperades en jämt rundad, rätt förskjutbar tumör, som uppfattades som ovarialtumör, men som vid företagen laparotomi (*von Stapelmohr*) visade sig vara ett tumörvandlat oment. Bäckenet utfyllt av sammanväxta svulstinfiltrerade tarmar och organ. Mors på 7 dagen i symtom på hjärtsvaghet.

Sektion: Carcinoma ovarii et peritonei + Pericardit. ac. purul. + Bronchopneumoniæ.

89. 43-årig ogift kvinna (2,215/17) med inoperabel malign buktumör samt ascites. Fem liter blodig ascites uttappades. (*Dahlgren*). Mors subita på 11:te dygnet efter inkomsten.

Sektion: Adenocystoma carcinomatos. ovarii dx. + Metastas. ovarii sin. et peritonei + Embolia art. pulm.

90.* 53-årig kvinna (1,634/17), å vilken uterusexstirpation 1912 gjorts å privatklinik för cancer uteri. Sedan dess frisk till 1915, då hon började få

värk i korsryggen och benen. Sedan $13/7$ 1917 kräkningar, kvaljningar och slöhet; varför hon vårdades å med. avd. från $18/7$. Då urinmängden minskades, och urämiska anfall tillstötte, ansågs, att ureterhinder genom kancerkörtlar förelåg, varför hon överfördes till kir. avd., där cateter å démeure inlades i båda uretererna. Ringa urinavsöndring. Mors $5/s$.

Sektion: (Carcinoma uteri operat. +) Infiltratio carcinomat. retroperitoneal. c. stenosis ureter. amb. + Hydronephros. dx. et haematonephros. sin.

XXI. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar:

91.* 43-årig kränarbetare (2,126/17). Under yrkesarbete fallit från c:a 10 m:s höjd. Infördes omedelbart med jämförelsevis gott allmäntillstånd. Puls 80. Oredig. Blodflöde ur näsan och blåaktig svullnad i vänstra nedre ögonlocket. I hårbevuxta delen 2 stora sår. I botten på det ena — i vänstra regio parietalis — syntes en 3 cm. lång, $3/4$ cm. bred benbit intryckt, dock så, att dess kanter ännu stod i förbindelse med omgivande ben. Sutur av mjukdelssåren. Efter 1 vecka hade förbättring inträtt; pat. redigare; pares i vänstra sidans ansiktsmuskulatur och någon slapphet i högra sidans extremiteter. De följande dagarna försämring under tecken på pneumoni. Mors $21/10$.

Sektion: Fract. baseos cranii + Fract. ossis parietalis sin. (c. impression.) + Vuln. contus. capillitii + Pneumonia ac. + Haematoma extradurale. — »4 cm. bred från basen upp till hjässan nående upp till 1 cm. tjock delvis organiserad blödning».

92. 56-årig snickare (1,832/17), som i arbetet fått en plankå å huvudet, inkom medvetlös. Hämatom i båda ögonlocken; i vänstra delen av pannregionen ett kontusionssår med blottat ben. Pulsen vid inkomsten omkring 46 för att sedan under dagens och nattens lopp öka till 120 å 130. Följande dag uttalad svaghet i vänster hand och vänster ben. Då ett extraduralhämatom ej kunde uteslutas, och prognosen utan operation syntes absolut ogynnsam, beslöts en explorativ trepanation (*von Stapelmohr*) över högra arteria meningea media. Intet extra- eller subduralt hämatom påvisbart. Mors följande dag.

Sektion: Fract. baseos cranii + Contusio cerebri.

93. 39-årig kvinna (623/17), som fallit utför en trappa, inkom $14/3$ medvetlös till kir. avd. efter abusus æthylicus. Efter flera dagars medvetlöshet börjande uppklarnande; inga pareser. $28/3$ försämring, tilltagande slöhet, temperaturstegring, dålig puls. Operation (*von Stapelmohr*) under misstanke på hæmorrhagia extra sive intraduralis. Osteoplastisk trepanation å vänster sida över art. meningea media. Ingen påvisbar större blödning. Mors $30/3$.

Sektion: Contusio cerebri c. ramollition. + Abscess. pulm. + Pneumonia ac. + Sepsis.

94.* 30-årig man (28/17), klämd mellan spårvagn och broräcke, inkom med multipla sår å huvud, bröst och ben. Därjämte paretisk och anestetisk upp till 11:e dorsalsegmentet. Allmäntillståndet dåligt. Mors efter 2 dygn.

Sektion: Fract. vertebr. dors. XI. + Fract. sterni et costae + Emollitio traumat. medull. spinal.

95.* 51-årig man (27/17), inkom på kvällen $\frac{3}{1}$ 17 för fractura humeri sin. efter att strax förut hava fallit omkull på gatan. Temp. 39,5. Mors 2 dagar senare.

Sektion: Cirrhosis hepat. + Degenerat. myocard. + Fract. humeri sin.

96.* 78-årig man (91/17), som några dagar före inkomsten den $\frac{10}{1}$ fallit i en trappa och brutit vänstra lårbenet. Marantisk; emfysem; hjärttoner nästan ohörbara. $\frac{15}{1}$ utan påvisbar anledning hastig försämring och mors.

Sektion: Fract. colli femor. sin. + Infarct. myocard. + Dilatio et aneurysmata aortæ + Cystopyelonephrit. + Hypertrophia prostatae.

97.* 78-årig änka (1585/17), som fallit inne i bostaden. Inkom i dåligt allmäntillstånd. Vänstersidig kollumfraktur. Mors samma kväll.

Sektion: Fract. colli femor. sin. + Bronchit. purul. + Bronchopneumoniae.

98. 47-årig poliskonstapel (2,221/17), som vid besök i en snickeriverkstad träffats å båda underbenen av en lossnad maskindel. Vid ankomsten den $\frac{24}{10}$ gott allmäntillstånd. Båda underbenen visade stora förstörelser å framsidans mjukdelar samt å bendelarna, som splittrats i stor skala. Såren förorenade av trasor från kläderna. I båda fötterna bibehållen artärpuls och god känsel. Operation vid inkomsten (*Herne*); revision av såren med avlägsnande av föroreningar och lösa benbitar. $\frac{25}{10}$ inleddes Carrelbehandling med Dakins lösning; $\frac{26}{10}$ spikextension (*von Stapelmohr*) å båda benen genom calcanei. $\frac{30}{10}$ arthrotomi å vänstra knäleden (*Herne*) med uttömning av rikligt med var. Alla försök att hejda den svårartade infektionen misslyckades och mors i sepsis inträdde $\frac{10}{12}$.

Sektion: Fract. compl. anticrur. ambor. infect. + Sepsis + Cirrhosis hepat. — I tidigt stadium hade kanhända dubbelsidig lårbensamputation kunnat rädda livet. Detta ingrepp ansågs dock alltför motbjudande.

99. 9-årig gosse (2,127/17), inkom $\frac{1}{10}$ å öronavdelningen till följd av, att en benskärva under måltid fastnat i halsen. Av två förut sökta läkare hade

försök gjorts att med sond föra ned benet. Vid omedelbar företagen oesofagoskopi (*Knutson*) i lokalanästesi syntes 18 cm. från tandraden ett i oesofagusväggen inkilat benstycke. Under försök att extrahera detsamma med tång lossade det plötsligt och försvann ur undersökarens åsyn. Oesofagoskopet nedfördes då ända till kardia, utan att benbiten blev synlig. Någon perforationsöppning i väggen upptäcktes ej. Under de följande dagarna uppträdde symtom på pleuraempyem, varför han överflyttades till kir. avd. och opererades ¹¹/₁₀ (*von Stapelmohr*) för pyo-pneumothorax genom revbensresektion och pleuradränage. Två dagar senare observerades matrester i pleurasåret. För att nära patienten gjordes i lokalanästesi ¹⁴/₁₀ (*von Stapelmohr*) gastrostomi enl. Witzel. Mors följande dag.

Sektion: Pyopneumothorax dx. e perforat. oesophag. (corp. alien.) + Phlegmone mediastin. post. — I oesophagus 2 perforationer, den översta belägen i bröstaperturen, den andra strax nedanför trakeal-delningen. Den senare utgöres av en oregelbunden söndertrasning av oesofagus hela bakre vägg, åstadkommande direkt kommunikation mellan oesofagus och en i bakre mediastinum liggande abscess. I öppningen en 2-öresstor kantig benbit.

100. 39-årig stuveriarbetare (2,764/16), som under lossningsarbete blivit klämd över buken, inkom ²⁹/₁₂ 16. Vid inkomsten temperatur 37,2, puls 92. Buken var spänd och överallt starkt ömmande. Ingenstädes möjligt palpera eller perkutera några resistenser. Ömheten starkast i vänstra delen av buken. Operation 5 timmar senare (*von Stapelmohr*) med tanke närmast på mjältruptur gjordes snedsnitt under vänstra främre revbensranden. I buken fanns rikligt med brungul, grumlig vätska och utbredda fibrinpälsar på tarmen. Omkring 30 cm. från flexura duodeno-jejunalis fanns på jejunum en tumändestor ruptur samt 10 cm. nedanför denna en lillfingerstor liknande. De syddes med 3 rader suturer och buken uttorkades. Dränage med cigarett, för övrigt sutur. — Under närmaste dagarna en del kräkningar, dock ej fäkala. Börjande uppdrivning och ömhet nedom naveln. ⁵/₁ 1917 tömdes (*von Stapelmohr*) en stor Douglasabscess från rektum. ⁸/₁ diagnosticerades en abscess till höger nedom naveln. Under lokalanästesi (*von Holst*) gjordes laparotomi och tömdes en tämligen stor intraperitoneal abscess. Tarmarna voro missfärgade och fibrinbelagda. Abscessen dränerades med cigaretter. Intet tarminnehåll synligt. Dagen därpå rikligt med varig sekretion samt fäkaler i såret. De närmaste två dagarna förbättring. Därefter försämrades tillståndet hela tiden. Subfrenisk abscess på höger sida misstänktes starkt; patientens allmäntillstånd tillät dock intet ingrepp. Mors inträdde ²⁶/₁ under bilden av inanition.

Sektion: Ruptur. jejuni traumat. operat. + Peritonit. saccat. + Enterit. ulceros. jejuni + Perforat. jejuni secundar. — Innanför colon ascen-

dens en tämligen stor abscess med fäkalt innehåll. En här fastsittande slynga av nedre delen av jejunum visar ett flertal små perforationer samt en utbredd ulceration i slemhinnan. Smärre dylika ulcerationer här och var i tunntarmarna.

101. 22-årig man, som inkom 2 tim. efter ett slag mot buken av en bräda. Opererades (*Söderlund*) c:a 1 1/2 tim. efter inkomsten på grund av misstanke på tarmruptur. Man fann en rupturerad och kontunderad ileumslynga, som resecerades. Buken uttorkades från rikliga mängder tarminnehåll och blod och syddes primärt. Första 3 dagarna efter operationen tillståndet tillfredsställande. Därefter utvecklades hastigt en ileus med mors inom 2 dagar.

Sektion: Peritonit. saccata purul. pelvis minoris + Ileus mechan. p. adhesio. — En tarmslynga fixerad till abscessen i lilla bäckenet på ett sådant sätt, att den blivit avknickt. — En insufficiens i suturen ansågs sekundär, framkallad av peritoniten och utspänningen av tarmen.

102. 37-årig hustru (2,478/17). Fall från 5 meters höjd 4/12. Symtom på intraperitoneal skada, sannolikt leVERRUPTUR, varför laparotomi (*von Stapelmohr*) gjordes omedelbart efter inkomsten 3 1/2 timme efter olycksfallet. En tvärs genom högra leverloben gående oregelbunden ruptur syddes med katgut. I buken rikligt med fri blod, som uttorkades. Tvänne cigaretter mot rupturstället utledes genom särskilt mindre snitt i flanken. Tillståndet förbättrades till en början. 15/12 riklig upphostning. Följande dag utgjutning i höger pleura. Mors samma dag.

Sektion: Ruptur. hepat. traumat. operat. + Abscess. subphren. dx. et hepat. + Cholelithiasis + Cholecystit. chron. + Bronchopneumoniæ. — Infektionen i levern tydligen utgången från cholecystiten.

103. 34-årig förman (1,693/17), föll och slog sig under verkstadsarbete. Infördes kl. 12 midd. Allmäntillståndet något påverkat; smärta och svårighet vid djupa andetag. På e.m. samma dag betydligt sämre; blek med svåra smärtor i övre delen av bukens vänstra sida; kallsvettas. Laparotomi omedelbart under misstanke på mjältruPTUR (*von Stapelmohr*). Splenektomi. Mjälten visade en från hilus gående grenad spricka. Kollaps strax efter operationen. Tog sig något efter intravenösa och subkutana koksaltinjektioner; på natten pulslös. Mors följande morgon kl. 4,50 f.m.

Sektion: Ruptur. lien. c. haemorrhagia intraperiton. + Anaemia. — »Strax ovanför de underbundna mjältkärlen ett ej försörjt kärl av ungefär 2 mm. kaliber, som utgår ovanför mjältrakten från art. mesenterica sup. 5—6 mm. från dess fria ända var kärlväggen betydligt förtunnad och utgjordes av endast intiman. Man fick det intrycket, att kärlet här varit hopklämt (med peang(?) eller lossad ligatur(?))»

104.* 50-årig gasverksarbetare (1,109/17), inkom $16/5$ på natten efter att ett par timmar tidigare fått ett slag över ryggen av en avspringande kätting. Frakturer å högra nedre revbenen; stort subkutant hämatom å högra glutealtrakten. Buk mjuk, oöm. Puls 92, rätt liten. $17/5$: Buken meteoristisk. Mellan kl. 8 och 9 e.m. plötslig försämring med häftiga smärtor i buken. Då inre blödning misstänktes, beslöts operation, men pat. försämrades så hastigt före dess början, att man måste avstå därifrån. Mors $18/5$.

Sektion: Ruptur. ven. renal. sin. c. hæmorrhagia retroperiton. + Fract. cost.

105.* 28-årig hustru (1,250/17), insjuknade en vecka före inkomsten med angina. $2/6$ buksmärtor och häftiga diarréer. Tilltagande försämring, feber, kräkningar, frysningar. Inremitterades $5/6$ till epidemisjukhuset under diagnos: tyfus. Överfördes $6/6$ till kir. avd. med diagnos: peritonitis ac. i uselt allmäntillstånd, cyanotisk. Buken uppdriven; défense överallt; appendixtrakten utan särskild anmärkning. Diagnos: Enterit-peritonit. (Pat. uppgives hava ätit bröd av vickermjöl!) Död $7/6$.

Sektion: Enterit. ac. + Peritonit. ac. + Pleurit. dx. incipiens.

B. Döda kort efter inkomsten och därför ej inskrivna:

I. Opererade:

106. 47-årig man. *Diagnos: Vuln. ict. pararectal. c. anæmia secundar. + Ruptur. intestin. ten. + Fract. anticrur. — Operation (Forsblad):* Saltlösning intravenöst. Laparotomi. Enterorafi. Sutur. Död ett par timmar senare. *Sektion* ej gjord.

107. 17-årig flicka. *Diagnos: Empyema pleuræ. — Operation (Forsblad):* Revbensresektion. Pleurotomi. Död på kvällen. *Sektion: Kliniska fyndet + Nephrit. chron. parench.*

108. 73-årig man. *Diagnos: Carcinoma flex. sigm. perforat. c. peritonit. — Operation (von Stapelmohr):* Laparotomi. Dränage. Död efter 5 tim. *Sektion: Kliniska fyndet.*

109. 65-årig man. *Diagnos: Amputatio traumat. anticrur. dx. et femor. sin. c. anæmia secundar. — Operation (Söderlund):* Amputation å höger underben. Död 2 tim. senare. *Sektion* ej gjord.

110. 67-årig man. *Diagnos: Ileus strangulat. in sacc. herniat. — Operation (von Stapelmohr):* Adherenslösning. Bråcksäcksexstirpation. Tunn-tarmsfistel. Död följande dag. *Sektion: Gangræna ilei c. peritonit. diff.*

111. 69-årig kvinna. *Diagnos: Hernia umbilical. incarc. c. peritonit. ac.* — *Operation (Söderlund):* Herniotomi. Reposition. *Död* omedelbart efter operationen. *Sektion: Kliniska* fyndet.

II. Ej opererade:

112. 77-årig man. *Diagnos: Ileus ex?* *Död* efter några timmar. *Sektion: Hernia crur. incarc.*

113. 70-årig man. *Diagnos: Peritonit. ac. c. ileo.* *Död* efter ett par timmar. *Sektion: Gastrit. ac. phlegmonos. c. peritonit. + Pleurit. ac. sin.*

114. 65-årig änka. *Diagnos: Cardio-arterioscleros. + Embolia art. mesenter. (?)*. *Död* några timmar senare. *Sektion: Infarct. permagn. myocard. c. aneurysm. cord. incip. + Cardio-scleros + Ulcus ventriculi + Nephrit. chron. interstit. c. exacerb. ac. + Enterit. uræmic. c. peritonit.*

115. 81-årig man; inkom moribund. *Diagnos: Hernia ing. incarc. + Bronchopneumoniæ.* *Död* följande dag. *Sektion: Hernia ing. incarc. + Gangræna intestin. + Peritonit. ac.*

116. 37-årig man. *Diagnos: Peritonit. ac. ex enterit.* *Död* följande dag. *Sektion: Enterit. ac. ulcero. streptococ. + Phlegmone emphysemat. cæci et coli + Hyperplasia lien. ac.*

117. 52-årig man. *Diagnos: Hæmorrhagia interna.* *Död* kort efteråt. *Sektion: Fract. costar. nonnull. c. læsion. pulm. et diaphragmat. + Ruptur. lien. et ren. sin. + Hæmorrhagia intrathoracal.*

118. 35-årig man. *Diagnos: Gastrit. phlegmonos. ac. c. peritonit. + Dementia primaria.* *Död* efter 5 timmar. *Sektion: Appendicit. ac. gangr. c. peritonit. diff.*

119. 59-årig man. *Diagnos: Fract. compl. cranii et maxill.* *Död* efter några timmar. *Sektion: Fract. cranii c. laceration. cerebri + Hæmatoma subdurale.*

120. 39-årig hustru. Inkom moribund. *Diagnos: Peritonit.* *Död* följande dag. *Sektion: Ulcera III. duodeni quorum unum perfor. + Duodenit. phlegmonos. ac. (streptococ.) + Peritonit. ac.*

121. 16-årig flicka. *Diagnos: Combustiones.* *Död* följande dag. *Sektion: Combustiones + Hæmorrhagia subendocard. cord.*

122. 36-årig präst. *Diagnos: Fract. cost. c. hæmorrhagia intern. Död* efter några minuter. *Sektion: Fract. cost. + Laceratio hepat. et pulm. + Hæmorrhagia interna.*

123. 46-årig man. *Diagnos: Fract. baseos cranii. Död följande dag.* *Sektion: Fract. cranii + Laceratio cerebri.*

124. 31-årig hustru. *Diagnos: Peritonit. Död efter några timmar. Sektion: Carcinom. flex. sigm. + Metastas. carcinom. pelvis.*

125. 22-årig hustru. *Diagnos: Fract. cranii. Död följande dag. Sektion: Fract. cranii + Laceratio cerebri.*

126. 56-årig man. *Diagnos: Peritonit. Död efter 1 1/2 timme. Sektion: Perforatio (corp. alien.?) intestin. tenuis. c. peritonit.*

127. 72-årig man. *Diagnos: Ruptur. hepat. Död efter ett par timmar. Sektion: Fract. ossium. nonnull. + Ruptur. hepat. et ren. dx et lien. c. hæmorrhagia + Bronchopneumoniæ.*

128. 27-årig man. *Diagnos: Fract. baseos cranii in abus. æthylic. Död 7 1/2 timme senare. Sektion ej gjord.*

Sten von Stapelmohr.

Årsberättelse för år 1917 från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-, näs- och halssjukdomar.

Under året vårdades å avdelningen 432 inskrivna patienter. Å dessa utfördes 666 operationer. Därvid hava conchotomier och tonsillektomier, vilka oftast utförts dubbelsidigt i samma séance, upptagits såsom ett nummer för varje patient. 9 personer hava avlidit.

Antalet registrerade polikliniska besök å avdelningen uppgick till 8,713. Av dessa voro 1,702 första besök, 7,011 återbesök.

Å ej intagna patienter utfördes 587 registrerade, operativa ingrepp.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-,
näs- och halssjukdomar för år 1917 angående intagna sjukdomsfall
ävensom döda.

Sjukdom	Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.
IV.				
Septichaemia	1	—	—	—
Abscessus	2	1	—	—
Phlegmone	1	—	—	—
Erysipelas	—	1	—	—
Diphtheria laryngis	—	1	—	—
Tuberculosis — summa fall	7	8	1	—
» cavi nasi	—	2	—	—
» laryngis	1	3	—	—
» » c. stenosis	1	1	1	—
» pulmonum	2	2	—	—
» auris med.	2	—	—	—
» meningum	1	—	—	—
Syphilis acquisita cavi nasi.....	—	1	—	—
» » laryngis c. stenosis.	—	2	—	—
» »	—	1	—	—
V.				
Icterus haemolyticus	1	—	—	—
VI.				
Diabetes mellitus	1	—	—	—
VIII.				
Paresis n. oculomot.	1	—	—	—
Ophtalmoplegia total.	—	1	—	—
Neuritis retrobulb.	2	2	—	—
Neurastenia	—	1	—	—
XI.				
Epistaxis	10	10	—	—
Deviatio septi	57	42	—	—
Rhinit. chr. hypertrophica	38	29	—	—
» » atrophica	1	—	—	—
Sinuit. maxillaris ac.	9	1	—	—
» » chr.	13	20	—	—
Fistel efter op. för sinuit. maxillar.	2	—	—	—
Cystis follicularis maxillae	1	2	—	—
Ethmoidit. ac.	9	11	—	—
» chr.	27	56	—	—
Sinuit. sfenoidal. ac.	4	8	—	—
» » chr.	21	29	—	—
» frontal. ac.	6	8	—	—
» » c. fistula palpebr. sup.	—	1	—	—
Synechia postop. cavi nasi	1	—	—	—
Stenosis choanal.	1	—	—	—
Oedema laryngis	1	—	—	—
Laryngit. ac.	—	1	—	—
» chr.	—	1	—	—

Sjukdom	Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.
Perichondritis ac. laryngis	2	—	1	—
Stenosis laryngis post tracheotomiam	1	—	—	—
» tracheae »	1	—	—	—
Tracheobronchitis ac.	1	—	—	—
Asthma bronchiale.....	—	2	—	—
XII.				
Caries dent.....	2	1	—	—
Granuloma radices dentis	—	1	—	—
Hypertrophia tonsill.....	12	7	—	—
Tonsillit. ac.	—	1	—	—
» chr.	13	21	—	—
Peritonsillit. supp. ac.	3	2	—	—
Vegetationes adenoid.	24	16	—	—
Pharyngit. chr. hypertroph.	1	3	—	—
Stenosis faucium e cicatrice	1	—	—	—
Corpus alienum oesophagi	3	3	—	—
Vulnus infect. oesophagi post corp. alien. ...	—	2	—	—
Dilatatio oesophagi	1	—	—	—
Corpus alienum ventriculi	1	—	—	—
XIII.				
Nephritis ac.	1	—	—	—
XVI.				
Scabies	1	—	—	—
XVII.				
Otit. ext. circumscrip.	4	1	—	—
Salpingo-tymp. ac.....	2	1	—	—
» » chr.	1	3	—	—
Otit. med. ac. perforativa.....	23	8	—	—
» » » c. mastoidit.	16	20	—	—
» » » » et c. septicaemia	1	—	1	—
Otit. med. ac. c. abscess. epidural. sive perisinuos.	2	3	—	—
» » » phlebit. sin. sigmoid.....	2	2	—	—
» » » meningit. purulenta	1	—	1	—
Otit. med. chr. purulenta.....	34	16	—	—
» » » c. cholesteatoma.....	16	7	—	—
» » » polyp.	—	1	—	—
» » » mastoidit.	4	3	—	—
» » » phlebit. sin. sigmoid.	1	—	—	—
» » » thrombophlebit. supp. sin. sigmoid.....	1	—	—	—
» » » » et c. meningit. serosa.....	—	1	—	—
Otit. med. chr. c. thrombophlebit. supp. et c. meningit. purulenta	2	1	1	—
» » » + meningit. purulenta	—	1	—	—
» » » c. abscess. cerebri + meningit. purulenta	—	1	—	1
» » » fistula labyrinthidis	1	2	—	—
» » » labyrinthit. et meningit. purulenta	1	—	1	—
Retroauriculär öppning efter op. för chr. otit.	—	3	—	—
Otosclerosis.....	—	1	—	—

Sjukdom	Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.
XIX.				
Glioma cerebelli	1	—	1	—
Lymfosarcoma tonsillae	1	—	—	—
Sarcoma septi nasi	—	1	—	—
» ossis ethmoidal.	—	1	—	—
Carcinoma — summa fall —	4	4	—	1
» cavi nasi et palat. duri ..	1	—	—	—
» sin. maxillar.	—	2	—	—
» laryngis	2	—	—	—
» hypopharyngis	1	—	—	—
» oesophagi	—	1	—	—
» auris ext., med. et intern.	—	1	—	1
Tumor cerebri	2	—	—	—
» n. acustici	1	—	—	—

Bilaga D.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-, näs- och halssjukdomar för år 1917 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen			Anmärkningar
			frisk eller förbättrad	oförändrad	död	
<i>Öronsjukdomar med komplikationer.</i>						
Otit. med. ac.	9	Paracentes	9	—	—	
» » » c. mastoidit. . .	36	Uppmäj sling	36	—	—	
Sår efter op. för ac. mastoidit	4	Secundärsutur	4	—	—	
Otit. med. ac. c. mastoidit. recid.	1	Konservativ radikalop.	1	—	—	
Otit. med. ac. c. abscess. epidural. sive perisinuos.	3	Uppmäj sling + friläggning av dura, resp. sinus.	3	—	—	
Otit. med. ac. c. phlebitide ...	4	Uppmäj sling + friläggning och punctation av sinus	4	—	—	
Otit. med. ac. c. thrombophlebitide.....	1	Uppmäj sling + friläggning, klyvning o. tamponad av sinus ..	1	—	—	
Otit. med. ac. c. septicaemia	1	Uppmäj sling	—	—	1	
Otit. med. ac. c. meningit. purulenta	1	Radical. op. + labyrinthutrymning enl. Neumann + incision o. drainage av meningerna vid porus acust. int.	—	—	1	
Otit. med. chr.	13	Radikalop.	13	—	—	
» » »	7	Konservativ rad. op.	7	—	—	
» » » c. cholest.	11	Radikal. op.	11	—	—	
» » » »	4	Konservativ rad. op.	4	—	—	
» » » » polyp.	1	Evulsio polyp.	1	—	—	
» » » » operat.	3	Revision av rad. op.	3	—	—	
Sår efter op. för chr. otit. ...	6	Hörselgångsplastik + secundärsutur	6	—	—	
Otit. med. chr. c. mastoidit.	5	Radikal op.	5	—	—	
» » » » phlebitide...	2	Rad. op. + friläggning av sinus och dura	2	—	—	
Otit. med. chr. c. thrombophlebitide.....	2	Rad. op. + friläggning, klyvning och tamponad av sinus	2	—	—	
D:o	1	Bulbusop. enligt Grunert + punctation av cerebellum	1	—	—	
D:o	1	Bulbusop. enligt Voss	1	—	—	
D:o	1	Rad. op. + underbindning av v. jug. int. + friläggning, klyvning och tamponad av sinus	1	—	—	
Otit. med. chr. c. thrombophlebit. + abscess. epidural. + meningit. serosa	1	Rad. op. + friläggning, klyvning o. tamponad av sinus + friläggning av dura	1	—	—	
Otit. med. chr. c. thrombophlebit. + meningit. purulenta	1	D:o + drainage enl. Holmgren	1	—	—	

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad död	
Otit. med. chr. c. thrombophlebit. + meningit. purulenta	2	Rad. op. + underbindning av v. jug. int. + bulbusop. enl. Grunert + drainage enl. Holmgren	1	—	1
Otit. med. chr. c. meningit. purulenta	1	Rad. op. + friläggning av dura och sinus + puncton av hjärna och sinus	1	—	—
Otit. med. chr. c. abscess. lob. temp. cerebri + meningit. purulenta	1	Rad. op. + friläggning av dura och sinus + puncton, incision o. drainage av hjärnabscess	—	—	1
Otit. med. chr. c. fistula labyrinthidis	1	Rad. op.	1	—	—
D:o	2	Konservativ radikalop.	2	—	—
D:o + labyrinthit. serosa	1	Rad. op.	1	—	—
Otit. med. chr. c. labyrinthit. purulenta	1	D:o + labyrinthresection	—	—	1 Död i meningit. purulenta
Suspicio meningit.	14	Lumbalpunktion	—	—	—
Meningit. purulenta	13	D:o	—	—	—
<i>Sjukdomar i näsan och dess bihålor.</i>					
Deviatio septi	99	Resectio submucosa septi	99	—	—
Rhinit. chr. hypertroph.	70	Conchotomia	70	—	—
Polyp. cavi nasi	2	Evulsio polyp.	2	—	—
Suspicio sinuit.	1	Punct. sin. maxill.	1	—	—
Sinuit. max. ac.	5	Trepanatio endonasal.	5	—	—
D:o c. osteit.	1	Radical op enl. Denker	1	—	—
Sinuit. max. chr.	3	Trepanatio endonasal	3	—	—
D:o	1	Op. enl. Sturman	1	—	—
D:o	19	Rad. op. enl. Denker	19	—	—
D:o operat.	1	Rev. av rad. op. enl. Denker	1	—	—
Sår efter op. enl. Denker	2	Secundärsutur	2	—	—
Ethmoidit. ac.	2	Conchotomia med.	2	—	—
D:o	9	Ethmoidectomia	9	—	—
Ethmoidit. chr.	4	Conchotomia med.	4	—	—
D:o	65	Ethmoidectomia	65	—	—
D:o operata	8	Endonasal revision	8	—	—
Ethmoidit. chr. c. abscess. subperiostal. orbitae + fistula palp. sup.	1	Yttre silbensytrymning + excision av fistel	1	—	—
Sinuit. frontal. ac.	1	Resect. submucos. septi	1	—	—
D:o	2	Conchotomia med.	2	—	—
D:o	3	Resection av främre silbensceller	3	—	—

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivnen		Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	död	
Sinuit. frontal. ac. + ethmoidit. ac. c. osteit. ossis. ethmoid. et c. oedema orbitae + sinuit. sfenoidal. ac. ...	1	Op. enl. Taptas-Kuhnt + yttre utrymning av silbensceller och kilbenshåla	1	—	—
Sinuit. frontal chr.	2	Conchotomia med.	2	—	—
D:o	4	Resection av främre silbensceller	4	—	—
D:o	5	Rad. op. enl. Killian	5	—	—
D:o	3	» » » Taptas Kuhnt	3	—	—
Sinuit. frontal chr. c. osteit.	1	» » » Riedel	1	—	—
Sinuit. frontal chr. operat.	1	Revision + rad. op. enl. Riedel	1	—	—
Sinuit. sfenoidal. ac.	9	Trepanat. endonasal. sin. sfen.	9	—	—
D:o chr.	53	D:o	53	—	—
D:o	1	Conchotomia med.	1	—	—
D:o operata	3	Endonasal revision	3	—	—
Tuberculosis cavi nasi	1	Conchotomia + excision av infiltrerad slemhinna	1	—	—
Haemorrhagia postop. cavi nasi	1	Ligatur av a. carotis ext.	1	—	—
Atresia choan. e cicatrice	1	Excision av ärrmassor	1	—	—
Cystis follicularis maxillae	2	Exstirpation + rad. op. enl. Denker	2	—	—
Suspicio cancer. sin. maxill.	1	Op. enl. Caldwell-Luc	1	—	—
Sarcoma septi nasi	1	Exstirpation + resection av septum	1	—	—
Tumor ossis maxillae	1	Excisio probat. endonasal.	—	1	—
Cancer sin. maxill.	1	Op. enl. Denker	1	—	—
Tumor ossis sfenoidal. et cerebri	1	Resect. submucos. septi + trepanat. sin. sfenoidal. + inläggning av radiumpreparat	—	—	1
<i>Sjukdomar i munhålan och svalget.</i>					
Caries dentium	4	Extractio	4	—	—
Periostit. alveolar. supp.	1	Incision + drainage	1	—	—
Granuloma radice dent.	1	Resectio radice dentis	1	—	—
Hypertrophia tonsill.	10	Tonsillectomi enl. Sluder	10	—	—
Tonsillit. chr.	34	Tonsillectomia	34	—	—
Peritonsillit. supp. chr.	3	Incision	3	—	—
Vegetat. adenoid.	33	Abrasio	33	—	—
Pharyngit. chr. hypertroph.	1	Abrasio mucosae	1	—	—
Stenosis faucium e cicatrice	1	Excision av ärrmassor	1	—	—
Cancer hypopharyngis	1	Endoscopi + excisio probat.	—	1	—
Dilatatio oesophagi	2	Oesophagoscopi	—	2	—
Corpus alien. oesophagi	2	D:o + extract.	2	—	—
D:o c. perforatione oesophagi + mediastinit. supp.	1	Oesophagoscopi	—	1	—
Corpus alien. oesophagi	1	D:o	1	—	—
Cancer oesophagi	1	D:o	—	1	—
Vulnus infect. oesophagi post corp. alien.	3	D:o	3	—	—

Död å kir. avd.
 { Fr. kroppen
 gled ned i
 ventrikeln

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkingar
			frisk eller förhåttad	öfråttad död	
För diagnos	1	Oesophagoscopi	1	—	—
<i>Sjukdomar i struphuvudet och luftrören.</i>					
Abscessus epiglottidis c. septicopyaemia	1	Autoscopi + incision	—	—	1
Tuberculosis laryngis	1	Excisio probat. endolaryng.	—	1	—
D:o	1	Galvanocaustik	1	—	—
D:o	3	Perineural alcoholinject.	3	—	—
D:o c. stenos.	2	Tracheotomia inf.	1	—	1
Syphilis laryngis c. stenos.	1	D:o	1	—	—
Cancer laryngis	1	Excisio probat. endolaryng.	—	1	—
D:o c. stenos.	1	Tracheotomia inf.	1	—	—
Cancer laryngis	1	Schwebelaryngoscopi + excis. probat. endolaryng.	—	1	—
Stenosis tracheae e cicatrice post tracheotomiam	1	Laryngotracheostomi + excision av ärmassor.	1	—	—
Stenosis tracheae operat.	1	Revision	1	—	—
Stenosis tracheae syfilitica ...	1	Tracheoscopi + extraktion av intorkade sekretkrutor	1	—	—
<i>Andra sjukdomar.</i>					
Phlegmone subcut. colli	2	Incision + drainage	2	—	—
D:o intermuscul. femoris	1	D:o	1	—	—
Paronychia	1	Evulsio unguis	1	—	—

Bilaga E.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-,
näs- och halssjukdomar för år 1917 angående operativt behandlade
sjukdomsfall och utförda operationer å polikliniskt
behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anm.
<i>Sjukdomar i öronen.</i>			
Corpus alien. ment. acust.....	2	Extractio	
Furunc ment. acust.	15	Incision	
Otit. med. ac. perf.	84	Paracentes	
D:o c. mastoidit.	3	Uppmäjpling	
Sår efter op. för ac. mastoidit...	13	Secundärsurtur	
Sår efter op. för chr. otit.....	1	Hörselgångsplastik + sutur	
Otit. med. chr. c. polyp.....	4	Evulsio polyp.	
<i>Sjukdomar i näsan och dess bihålor.</i>			
Epistaxis	29	Etsning m. kromsyrepärkla	
Deviatio septi	31	Resectio submucos. septi	
Rhinit. chr. hypertroph.	26	Conchotomi	
Sinuit. maxill. sive suspicio sinuit.	103	Punctio sin. maxill.	
Sinuit. maxil. chr.	4	Trepanatio endonasal.	
D:o	1	Op. enl. Sturman	
D:o	1	Rad. op. enl. Denker	
Fistel efter op. enl. Denker	2	Secundärsutur	
Ethmoidit. chr.	5	Ethmoidectomia	
D:o operat.	3	Endonasal revision	
Sinuit. sfenoidal. chr.	3	Trepanatio endonasal.	
Polyp. cavi nasi	6	Evulsio polyp.	
Synechia postop. nasi.....	2	Genomklippning	
Corpus alien. nasi	1	Extractio.....	
Tuberculosis cavi nasi	4	Excisio probat.	
D:o	1	Excision + galvanocaustik	
Papilloma septi nasi	1	Exstirpation	
Cancer maxillae	1	Excisio probat. endonasal.....	
<i>Sjukdomar i munhålan, svalget och matstrupen.</i>			
Caries dent.	2	Extractio	
Cystis radice dentis	3	Exstirpation + rotpetsresection	
Periostit. alveolar. supp.....	1	Incision	
Hypertrophia tonsill.	59	Tonsillectomi enl. Sluder	
Tonsillit. chr.	10	Tonsillectomi.....	
Peritonsillit. supp.	27	Incision	
Vegetat. adenoid.	102	Abrasio	
Pharyngit. hypertroph.	2	Galvanocaustik	
Abscessus retropharyngis	1	Incision	
Cancer pharyngis	1	Excisio probat.	
D:o hypopharyngis	1	Oesophagoscopi.....	
För diagnos	8	D:o	
Strictura oesophagi	2	D:o	
Diverticulum oesophagi	1	D:o	
Corpus alien. oesophagi.....	9	D:o + extraction	
Cancer oesophagi.....	3	D:o	

S j u k d o m	Antal fall	O p e r a t i o n	Ann.
Cancer oesophagi.....	1	Oesophagoscopi + excisio probat.	
» cardiae	1	D:o	
<i>Sjukdomar i larynx.</i>			
Tuberculosis laryngis	1	Excisio probat. endolaryng.	
D:o	2	Galvanocaustik	
Cancer laryngis	1	Excisio probat. endolaryng.	
<i>Övriga sjukdomar.</i>			
Lymfadenit. supp. colli	2	Incision + drainage	
Dacryocystit. phlegmonosa	1	Incision + extirpation av tårsäck + drainage	

Redogörelse för dödsfallen å Allm. och Sahlgrenska sjukhusets avdelning för öron-, näs- och halssjukdomar under år 1917.

1. A. A. Arbetare. 56 år. Journ. n:r 404/1916. Inkom d. $^{23}/_{12}$ 16, död d. $^{2}/_{2}$ 17. Klinisk diagnos: otit. med. chr. cholest. bilat. + destructio labyrinthidis sin.

Översänd från medicinska avdelningen på grund av misstanke på otogen hjärnabscess. Op. d. $^{23}/_{12}$. Totaluppmäjsling av v. mellanöra + labyrinthresection enl. Neumann + friläggning av sinus och dura + punctio och incision av cerebrum, resp. cerebellum. Duran var överallt utan anm. Hjärnabscess påträffades ej. Pat. avled marantico modo 5 veckor efter op. Vid sectionen påträffades ett gliom i cerebellum, huvudsakligen utbredande sig i dess vänstra gyrus semilunaris sup.

2. V. A. H. Lantbrukare. 35 år. Journ. n:r 48. Inkom d. $^{6}/_{2}$, död d. $^{7}/_{2}$. Klin. diagnos: otit. med. ac. c. mastoidit. + meningit. purulenta.

Företedde vid inkomsten starkt utvecklade meningitsymtom. Vid operationen visade det sig, att infectionen nått subarachnoidalrummet genom duran i fossa cranii med., som å ett 2-öresstort område var varigt infiltrerad. Obduktion företogs ej.

3. H. O. Hemmadotter. 53 år. Inkom d. $^{15}/_{3}$, död d. $^{21}/_{3}$. Journ. n:r 98. Diagnos: cancer auris sin. operat. + meningit. purulenta. Pat. hade 2 mån. förut å avd. vårdats för cancer auris. Denna hade infiltrerat hörselgången, mellanörat och labyrinthen. Efter op., vid vilken gjorts totaluppmäjsling + labyrinthresektion + excision av infiltrerade delar av hörselgången, hämtade sig pat. raskt. Utskrevs d. $^{15}/_{1}$ för poliklinisk efterbehandling. Emellertid uppträdde snart recidiv in loco. Den $^{14}/_{3}$ tillstötte symtom av purulent meningit.

Vid sectionen visade det sig, att svulsten även utbredd sig i tuba Eustachii, vars vägg var infiltrerad ända fram mot spetsen av os petrosum.

4. S. H. J. Bokbindarelärling. 18 år. Journ. n:r 139. Inkom d. $^{19}/_{4}$, död d. $^{12}/_{5}$. Diagnos: otit. med. chr. sin. c. cholest. + labyrinthit. purulenta + meningit. purulenta.

Hade vid inkomsten obj. symtom av chr. otit. med cholesteatom. Klagade över yrsel. Fistelprov neg. Labyrinthreaktioner normala. D. $^{21}/_{4}$ gjordes radikal op. av v. öra. Därvid påträffades ett spansknötstort cholesteatom; ingen

fistel å båggångarne påvisbar; ej heller några rester av stapes. Vid ovala fönstret fanns en risgrynsstor granulationsknottra, som lämnades orörd. $21/4$ — $26/4$ utvecklade sig labyrinthitsymptom. D. $27/2$ voro labyrinthreaktioner från den sjuka sidan ej utlösbara, varföre företogs labyrinthop. D. $10/5$: tydliga meningitsymptom. D. $12/5$ mors. Sectionsdiagnos lika med den kliniska.

5. N. P. Arbetare. 43 år. Journ. n:r 314. Inkom d. $29/9$, död d. $4/10$. Diagnos: abscessus epiglottidis + septicaemia. Var vid inkomsten oredig, företedde ett dåligt, septiskt allmäntillstånd med talrika blödningar i huden. Å basen av epiglottis på höger sida syntes en spansknötstor, redan brusten abscess. D. $29/9$ och d. $1/10$ gjordes under indirekt larungoskopi, resp. autoskopi debriering av abscessen. Pat. fick dessutom upprepade ggr inject. av polyvalent antistreptococserum. Mors d. $4/10$. Sectionsdiagnos lika med den kliniska.

6. A. J. Hemmansägare. 54 år. Journ. n:r 351. Inkom d. $25/10$, död d. $17/11$. Diagnos: otit. med. ac. c. mastoidit. + septicaemia.

Trots företagen uppmäjsling d. $5/11$, utvecklade sig en sepsis, för vilken pat. dukade under. Vid sectionen påträffades blott septiska organförändringar; hjärnans blodledare voro utan anmärkning.

7. A. S. Förman. 71 år. Journal n:r 350. Inkom d. $25/10$, död d. $27/10$. Diagnos: tuberculosis laryngis c. stenosis.

Hade vid inkomsten starka stenosisbesvär, som indicerade omedelbar tracheotomi. Utom en ulcerös larynxtuberculosis avslöjade sectionen tuberculösa lungförändringar samt enstaka ac. bronchopneumonier.

8. S. E. Bagerska. 41 år. Journ. n:r 352. Inkom d. $24/10$, död d. $30/10$. Diagnos: otit. med. chr. bil. c. cholest. + abscessus cerebri lob. temp. dx. + meningit. purulenta.

Pat. hade av annan läkare i aug. s. å. opererats för högersidig, kronisk otit. Under den polikliniska efterbehandlingen hade pat. magrat och tacklat av; de sista 3 veckorna hade hon blivit slö, klagat över huvudvärk samt dagligen haft uppkastningar. Vid omedelbart efter inkomsten företagen revision påträffades en pachymeningit. chr. ext. i fossa cranii med. och vid incision härstädes inkom man i en mandarinstor abscesshåla i h. temporalloben. Var från densamma innehöll streptococcer i renkultur. Pat. anat. diagnos = den kliniska.

9. G. v. P. Teol. stud. 28 år. Journ. n:r 401. Inkom d. $8/12$, död d. $25/12$. Diagnos: otit. med. chr. sin. c. cholest. + thrombophlebit. supp. sin. sigmoid. et bulb. v. jug. + meningit. purulenta diffusa + diabetes mellitus.

Företedde vid inkomsten symptom av sinusphlebit. Vid omedelbart före-

tagen operation gjordes totaluppmäjsling + friläggning, klyvning och tamponad av sinus. Under de följande dagarne föll temperaturen lytiskt och subjektivt välbefinnande inställde sig. D. ²¹/₁₂ fick pat. ånyo frossbrytning och efteråt temperaturstegring samt klagade över svår huvudvärk. Vid lumbalpunktion erhöles varigt punctat. Vid ånyo företagen operation gjordes underbindning av v. jug. int. + bulbusop. enligt Grunert + drainage av meningerna enligt Holmgren. Mors d. ²⁵/₁₂. Vid sectionen verifierades ovanstående diagnoser.

Göteborg i Mars 1918.

E. Knutson.

Bilaga C.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets i Göteborg ögonavdelning för år 1917 angående intagna sjukdomsfall ävensom döda.

	Intagna		Döda	
	m.	kv.	m.	kv.
<i>I. Bildningsfel och medfödda sjukdomar.</i>				
Cataracta	2	6	—	—
<i>IX. Ögonsjukdomar.</i>				
Abscessus palp.	1	1	—	—
Chalazion	—	1	—	—
Conjunctivitis catarrhalis ac.	2	1	—	—
D:o blennorrhoeica	2	2	—	—
D:o trachom.	2	1	—	—
Keratitis phlyctænuosa	9	15	—	—
D:o parenchymatosa	2	3	—	—
Ulcus corneæ	18	2	—	—
D:o d:o serpens	24	7	—	—
Fistula corneæ	—	1	—	—
Scleritis, Sclerokeratitis	2	7	—	—
Iritis, Cyclitis	13	9	—	—
Glaucoma	5	6	—	—
Cataracta	15	25	—	—
Retinochorioiditis	—	2	—	—
Amotio retinae	2	—	—	—
Neuritis retrobulbaris	—	1	—	—
Panophthalmitis	4	2	—	—
Strabismus convergens	5	4	—	—
D:o divergens	1	1	—	—
Dacryocystitis	12	11	—	—
Fistula sacci lacrymalis	—	3	—	—
Abscessus orbitæ	—	1	—	—
<i>XV. Hudsjukdomar.</i>				
Herpes zoster	—	1	—	—
<i>XVIII. Sculster.</i>				
Angioma reg. palp.	—	1	—	—
Tumor palpebræ	1	—	—	—
Sarcoma conjunct.	—	1	—	—
D:o chorioideæ	2	1	—	—
Glioma retinae	—	1	—	—
D:o orbitæ	—	1	—	—
<i>XIX. Genom våld och olyckshändelse uppkomna skador samt akuta förgiftningar.</i>				
Contusio bulbi	6	—	—	—
Ruptura »	2	1	—	—
Vulnus corneæ	1	—	—	—
D:o perforans bulbi	17	4	—	—
Combustio corneæ	1	—	—	—
Corpus alienum in oculo	11	1	—	—
Irido-cyclitis traum.	20	4	—	—
Cataracta »	14	3	—	—
Luxatio lentis	5	—	—	—

Bilaga D.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets i Göteborg ögonavdelning för år 1917 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å intagna patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Patienten utskrivn		Anmärkingar
			frisk eller förbättrad	oförbättrad död	
Tumor palpebræ.....	2	Exstirpation	2	—	—
Dacryocystitis, fistula sacci lacr.	13	D:o av tarsäck	13	—	—
Vulnus perforans scleræ et corneæ	8	Plastisk operation (Kuhnt)	8	—	—
Ulcus corneæ	6	Galvanokaustik	6	—	—
D:o serpens	18	D:o	18	—	—
D:o	3	Skrapning	3	—	—
Glaucoma	1	Iridektomi	1	—	—
D:o	1	Trepanatio scleræ (Elliot)	1	—	—
Prolapsus uveæ	10	Avklippning	10	—	—
Cataracta	37	Starrextaktion	36	1	—
D:o	39	Starrdiscission	39	—	—
Luxatio lentis	2	Extraktion	2	—	—
Cataracta	7	Evakuation	7	—	—
Corpus alienum in oculo	10	Magnetextraktion	10	—	—
Irido-cyclitis traum.	15	Enukleation	15	—	—
Sarcoma chorioideæ	3	D:o	3	—	—
D:o conjunct.....	1	D:o	1	—	—
Ruptura scleræ et corneæ ...	6	D:o	6	—	—
Glaucoma	4	D:o	4	—	—
Panophthalmitis	6	Evisceratio bulbi	6	—	—
Strabismus convergens	11	Operation	11	—	—
D:o divergens.....	2	D:o	2	—	—

Bilaga E.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets i Göteborg ögonavdelning för år 1917 angående operativt behandlade sjukdomsfall och utförda operationer å polikliniskt behandlade patienter.

Sjukdom	Antal fall	Operation	Anmärkingar
Blepharophimos	1	Centhoplastik	
Abscessus palpebræ	9	Incisio	
Tumor D:o	2	Exstirpation	
Ptosis	1	Operation	
Entropium	4	D:o	
Chalazion	39	D:o	
Dacryocystitis	17	Exstirpation av tårsäck	
D:o phlegm.	11	Petit's operation	
Ulcus corneæ	24	Skrapning	
D:o	25	Galvanokaustik	
Pterygium	4	Operation	
Irido-cyclitis traum.	9	Enukleation	
Strabismus convergens	7	Operation	

Bilaga H.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets i Göteborg ögonavdelning för år 1917 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans natur och påföljd.

Skadans natur	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kvinnor	döden	kvarstående men	övergående
Förbränning (combustio corneæ)	1	—	—	—	1
Slag å ögat (contusio).....	10	—	—	7	3
Skada å hornhinnan	14	7	—	13	8
Främmande kropp inträngd i ögat	23	7	—	30	—
Vulnus perforans	12	—	—	12	—
Summa	60	14	—	62	12

Bilaga I.

Uppgift från Allm. och Sahlgrenska sjukhusets i Göteborg ögonavdelning för år 1917 angående för skador och förgiftningar intagna, med hänsyn till skadans tillkomstsätt.

Skadans tillkomst	Intagna		Skadans påföljd		
	män	kvinnor	döden	kvarstående men	övergående
<i>A. Olycksfall i arbete.</i>					
Vid hanterandet av yxa	3	—	—	3	—
D:o av andra verktyg än yxa.....	15	1	—	10	6
Genom inträngande föremål såsom trällisor, spikar, järnföremål m. m.	20	—	—	19	1
Genom sprängskott	1	—	—	1	—
D:o jordbruksarbete	7	2	—	6	3
<i>B. Olycksfall utom yrkesarbete.</i>					
Vid hushållsgöromål	—	3	—	2	1
» jakt, skottskada	2	—	—	2	—
» lek	10	8	—	17	1
» slagsmål och överfall.....	2	—	—	2	—
Summa	60	14	—	62	12

M. Sundqvist.

Redogörelse för obduktioner för Sahlgrenska sjukhuset samt för patol.-anatomiska och bakteriologiska laboratoriernas arbete under år 1917.

I. Obduktioner.

Under året ha för sjukhuset förrättats 396 obduktioner, vilka efter kön och ålder fördela sig sålunda:

Ålder	Män	% av Män	Kvinnor	% av Kvinnor	Summa	%
0—10	1	0,50	0	0	1	0,25
11—20	18	8,5	13	7	31	8
21—30	37	17,5	26	14	63	16
31—40	30	14,5	34	18	64	16
41—50	36	17,5	30	16,5	66	16,5
51—60	40	19	31	16,5	71	18
61—70	22	10,5	35	18,5	57	14,5
71—80	24	10,5	14	8	38	9,5
81—90	3	1,5	2	1,5	5	1,25
Summa	211	100	185	100	396	100

Viktigare fynd vid obduktionerna.

Akuta infektionssjukdomar.

Septicæmia 21 fall. Genes:

Carbunculus.....	2 fall
Phlegmone	1 »
Erysipelas.....	4 »
Fractura complic.	1 »
Osteomyelit	2 »
Augina Ludovici	1 »
Epiglottisabscess	1 »
Otit.	2 »
Enterit	1 »
Empyema ethmoidal.	1 »
Pyelit	1 »
Puerperalis	2 »
Okänd	2 »

Erysipelas 5 fall, varav 1 med äldre nephrit, 1 med pneumoni.

Tyfus 5 fall, varav 3 med pneumoni.

Kroniska infektionssjukdomar.

Tuberculos: Lungtuberculos har i 67 fall framträtt som gravare sjukdom. Efter kön, ålder och vanligare tbc-komplicationer fördela sig dessa:

Ålder	Lungtuberculos		Tarmtbc		Larynxtbc		Miliaris		Meningit	
	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.	m.	kv.
10—20	9	7	2	1	1	1	5	2	5	3
21—30	13	11	4	5	1	—	3	1	1	1
31—40	8	4	2	1	—	1	3	—	2	1
41—50	1	5	1	—	—	—	—	1	—	—
51—60	2	3	—	1	1	—	1	—	—	—
61—70	0	0	—	—	—	—	—	—	—	—
71—80	2	2	—	—	—	—	—	1	—	—
81—90	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa	35	32	9	8	3	2	12	5	8	5

Av andra tbc-komplicationer vid dessa fall må nämnas: tbc. renis 6 fall, ossium 2 fall, tubæ 3 fall, peritonei 5 fall, cutis 1 fall, tuberculoma cerebri 2 fall,

Utan samtidig lungtuberculos har tbc. framträtt som gravare sjukdom i följande fall: Tbc. renis 4 fall, lymfoglauouarum o. miliaris 1 fall, polyserositis tbc. 2 fall, 1 med samtidig genitaltbc., 1 med tuberculoma cerebri.

Lues: 14 fall. Av dessa ha 12 visatluetisk aortit, 3 aneurysma aortæ, 4 hepar lobatum, 1 lues pharyngis, 1 gummata cerebri, 1 myelit.

Actinomyces: 1 fall av actinom. salpingum, 1 fall actinom. pulmonum,

Omsättningssjukdomar.

Diabetes mellitus: 7 fall, av vilka 3 med atrofi av panchreas, 3 med hypoplasi och 1 med cirrhos.

Morbus Basedowii: 1 fall, död i enteritis acuta.

Diathesis hemorrhagia: 1 fall, 16 års man, av typen Werlhofii med enterit av dysenterisk typ.

Nervsystemets sjukdomar.

Ålder	<i>Hæmorrh. cerebri</i>		<i>Emollitio cerebri</i>	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
20—30	0	0	0	1
31—40	0	1 (tues)	0	2
41—50	1	1	0	0
51—60	1	1	1	1
61—70	1	2	1	4
71—80	2	1	0	1
81—90	0	0	1	2
Summa	5	6	3	11
Av dessa i hemisfär 8, i centrala kärnor och kapsel 2, i stam 1. Njurlidande i 9 fall.			Av dessa i hemisfär 8, i centrala kärnor och kapsel 5, i stam 1. Njurlidande i 11 fall.	

Meningit av ej tbc.-genes 6 fall, varav 3 vid otitis media, 1 vid ca. anris media, 1 vid endocardit och 1 vid pneumoni.

Encephalit. hæmorrh. 1 fall, 57-års kv., vid ulcerös enterit.

Pachymeningit hæmorrh. 1 fall, vid uræmi.

Sclerosis dissenninata (diffusa) cerebri et medullæ 1 fall, 34-års kv.

Myelitis subacuta (non luctica) 1 fall.

Emollitio traumatica med. spinal (fract. vertebræ) 1 fall.

Commotio aut laceratio cerebri (traumatica) 8 fall, vid fractura bas. cranii.

Blodsjukdomar.

Anæmia perniciosa 5 fall, av dessa visade 2 fall kronisk nefrit, 2 fall atrofi av ventrikelslemhinnan, 1 fall inga tydliga anatomiska förändringar.

Cirkulationsorganens sjukdomar.

Pericardit ac. 8 fall, varav 1 vid pneumoni, 1 vid cancer oesophagi.

Myocardit. chron. fibrosa såsom mera väsentlig sjukdom 11 fall, varav 1, 72-års man, med begränsad härd i Tavaras bunt med hjärtblock.

Infarktus myocardi 7 fall.

Synechia pericardii 6 fall.

Cardiopathia kyfoscolotiva 1 fall.

Laceratio cordis 1 fall.

Ålder	Vitium organ cordis		Endocardit acuta	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
20—30	3	7	2	3
31—40	1	6	1	4
41—50	1	4	0	0
51—60	3	5	2	1
61—70	2	1	1	0
71—80	4	1	0	0
81—90	0	1	0	1
Summa	14	25	6	9
Av dessa				
I mitralis	17			4
» » + aorta	7 (1 lues)			5
» » » + tricuspidalis...	4			1
» » + tricuspidalis	2			1
» aorta	8 (7 lues)			3
» tricuspidalis	1			1

Respirationsorganens sjukdomar.

Ålder	Pneumonia lobaris		Bronchopneumoni		Av dessa postoperativa
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor	
10—20	3	0	—	—	0
21—30	5	2	1	3	0
31—40	4	3	1	1	2
41—50	3	3	6	1	2
51—60	6	1	5	2	3
61—70	2	5	2	5	0
71—80	3	2	1	5	4
81—90	0	0	0	1	0
Summa	26	16	16	18	11

Infarctus pulm. 6 fall, 4 vid vitium, 1 vid aneurysm, 1 vid myocardit. chron.

Abscessus pulm. 8 fall, 6 vid pneumoni, 1 vid cancer oesophagi, 1 vid ulc. endocardit.

Gangrena pulm. 1 fall vid pneumoni.

Bronchiectasiæ av gravare art, 3 fall, alla över 60 år.

Laceratio pulm. 2 fall, revbensfracturer.

Empyema pleuræ 10 fall, 4 vid pneumoni, 2 vid lungabscess, 3 vid tbc. pulm., 1 vid cancer oesophagi.

Embolia arteriæ pulmonalis 3 fall.

Digestionsorganens sjukdomar.

- Ulcus ventriculi* 20 fall, av vilka 12 över 50, 5 över 70 år.
Ulcus duodeni 5 fall.
Vulnus perfor. oesophagi 1 fall.
Gastritis phlegmonosa (streptococær) 1 fall.
Phlegmone duodeni (ex. ulcere) 1 fall.
Enteritis gravis 11 fall.
Enteritis ulcerosa (forma dysenterica) 4 fall (streptococær).
Enteritis uræmica 3 fall.
Phlegmone emfysematosum coli 1 fall.
Vulnus perforans intestini 1 fall.
Cholelithiasis 9 fall; *cholecystit* 3 fall.
Cirrhosis hepatis non cardiaca 9 fall, alla män över 40 år.
Ruptura hepatis 2 fall, *lien* 2 fall.
Abscessus hepatis 2 fall, båda vid pylothrombos, efter enterit resp. appendicit.
Abscessus pancreatis 1 fall, vid ulcus ventric. perforans.

Peritonitis acuta 53 fall. Utgångspunkt:

<i>Ulcus ventriculi</i> 2 fall.	Invaginatio intestini 1 fall.	Pancreatit. ac. 1 fall.
» <i>duodeni</i> 3 fall.	Infarktus intestini 1 fall.	Ruptura hepatis + cholecystit 1 fall.
<i>Gastritis phlegmonosa</i> 1 fall.	Appendicit 4 fall.	Pyonefros 1 fall.
<i>Cancer ventriculi</i> 2 fall.	Volvulus cæci 1 fall.	Salpingit. actinomycot 1 fall.
<i>Ruptura, resp. vulnus intestini</i> 3 fall.	<i>Cancer coli</i> 1 fall.	Prævesiculärt phlegmone 1 fall.
<i>Enterit</i> 9 fall.	<i>Colitis ulcerosa</i> 2 fall.	<i>Cancer uteri</i> 1 fall.
<i>Ulcus tbc. intest.</i> 4 fall.	<i>Diverticulit fl. sigmoid</i> 1 fall.	<i>Empyema pleuræ</i> 1 fall.
<i>Ileus strangulationis</i> 4 fall.	<i>Hernia</i> 5 fall.	<i>Sepsis puerperal.</i> 1 fall.
	<i>Abscess. ani</i> 1 fall.	

Urinorganens sjukdomar. (Gamla nomenklaturer bibehållna t. v.)

- Nephritis acuta parenchym.* 15 fall, vid septiska l. toxiska tillstånd.
Nephritis chronica parenchymatosa 23 fall. Av dessa vid tbc. 13 fall, av vilka 8 komplicerade med amyloid; vid lues 1 fall. med amyloid; vid kron. empyem 1 fall. Av de resterande 8 voro 2 förbundna med amyloid.
Nephritis chron. interstitialis 35 fall.
Nephritis chron. interstitialis secundaria 24 fall. Av dessa vid tbc. 5, varav 1 med amyloid; vid lues 1. Av övriga 18 voro 2 förbundna med amyloid.
Hydronephros 6 fall, 4 vid prostala hypertrofi, 1 vid cystit, 1 vid uterus-cancer.
Pyonephros 19 fall, 9 vid cystit, 6 vid hypertrofia prostatae, 1 vid salpingitis actinomycotica, 1 vid cancer utari, 1 vid nephrolithiasis och 1 vid myelit.

Nephrolithiasis 3 fall.

Hypertrophia prostatae 10 fall.

Svulster.

Cancer 45 fall, sålunda fördelade till ålder och kön:

Ålder	Män	Kv.
30—40	0	2
41—50	2	2
51—60	6	14
61—70	3	10
71—80	2	3
81—90	0	1
Summa	13	32

Av dessa:

Cancer ventriculi 12 fall, alla över 45 år, 5 män, 7 kvinnor.

» *oesophagi* 2 fall, 60 års man, 59 års kvinna.

» *buccae* 1 fall, 68 års man.

» *parotis* 1 fall, 68 års kvinna.

» *coli* 3 fall, 51 års man, 31 och 65 års kvinnor.

» *recti* 2 fall, 73 års man, 64 års kvinna.

» *vesicae felleae* 2 fall, 72 års man, 60 års kvinna.

» *d:o choledocch.* 1 fall, 58 års man.

» *pancreatis* 2 fall, 60 års man, 58 års kvinna.

» *auris mediae* 1 fall, 53 års kvinna.

» *mammæ* 6 fall, alla kvinnor över 40 år.

» *uteri, cervicis* 1 fall, 33 års kvinna; *corporis* 3 fall, 53, 56 och 58 år.

» *ovarü* 3 fall, 42, 61 och 65 år.

» *vesicae urinariae* 3 fall, 55 års man, 54 och 57 års kvinnor.

» *pulmonis bronchiale* 2 fall, 60 och 74 års kvinnor.

Pseudomyxoma ovarii 1 fall.

Dermoid fr. ovarium 1 fall.

Glioma cerebri 2 fall, cerebelli 1 fall.

Fibromyoma pontis 1 fall.

Sarcom 10 fall, av vilka från hud 1, från öga 1, från mediastinum 2, från pleura 2, från ventrikel och tarm 2, från ventrikel 1, från hjärna 1.

Lymfosarcoma 3 fall, 1 från mediastium, 1 från ventrikel, 1 från tonsill.

Myxosarcoma uteri 1 fall.

II. Histologiska undersökningar.

A. För Sahlgrenska sjukhuset.

Digestionsorganen.

- Läppar:* inflammation 1, elefantiasis 1, angiom 4, cancer 4 fall.
Girgiva: ak. infl. 1, kron. 2, tbc. 1, cancer 1, sarkom 2 fall.
Tunga: inflammation 2, cancer 5 fall.
Maxill: cancer 7 fall.
Spottkörtel: inflammation 1, endoteliom 2 fall.
Pharynx: cancer 2 fall.
Ösofagus: cancer 1 fall.
Ventrikelslemhinna: nihil 9, kron. inflammation 3 fall.
Ventrikel: kron. gastrit 1, nihil 1, ulcus 15, cancer 9 fall.
Tunntarm: incarceration 6, mækulit 1, vulnus perfor. 1 fall.
Appendix: akut inflammation 117, kronisk 54, akut och kronisk 102, tbc. 2, papillometastas 1, nihil 13 fall. Summa 279 fall.
Colon: colitis mucosa 1, cancer 2 fall.
Rectum: cancer 4 fall.
Anus: hæmorrhoider 8, tbc. 2, cancer 3 fall.
Lever: gummata 1 fall.
Gallblåsa: kron. och akut infl. 5, kronisk 10, atrofi 5, nihil 3 fall.
Gallgång: cancer 1 fall.
Peritoneum: kron. inflammation 1, tbc. 2, cancer 3 fall.

Summa 412 fall.

Lymfkörtlar.

- Körtlar:* akut inflammation 5, kronisk 6, tuberculos 22, Sternbergs granulom 2, cancer 21, lymfosarcom 2 fall.
Mjälte: anæmia Birmar 1, icterus hemolyticus 2 fall.

Summa 61 fall.

Könsorgan.

1. Manliga:

- Penis:* kronisk inflammation 1 fall.
Scrotum: fibrom 1, cysta 1 fall.
Testis: atrofi (kryptorchism) 1, tbc. 2, cancer 1, sarcom 1 fall.
Epididymis: akut infl. 1, kronisk 5, tbc. 17, lues 1, hydrocele 1 fall.
Vas deferens: tbc. 11 fall.
Prostata: adenomatös hyperplasi 2 fall.

II. Kvinnliga:

Mamma: kronisk mastit 12, subacut 3, tbc. 1, adenom 2, adenofibrom 31, cancer 27, varav scirrhus 17, simplex 8, adenocarcinom 1 och colloid 1 fall.

Vulva: cancer 1 fall.

Vagina: granulom 1 fall.

Uterusskräp: benigna slemhinneförändringar 36, abort 6, polyp 6, cancer 6, nihil 1 fall.

Uterus: ulcus cervicis 1, cancer cervicis i excision 4, myom 12, myosarkom 1, fibrös myometrit 1 fall.

Tuba: akut infl. 3, kronisk 10, tbc. 3, actinomycos 1, extrauterin graviditet 6 fall.

Ovarium: fibromyom 1, dermoid 3, kystadenom 15, d:o papilliferum 3, d:o carcinosum 1, d:o pseudomyxomatousum 1, adenocarcinom 2, sarcom 1 fall.

Lig. teres: lymfangiom 2, cystisk inklusion 1 fall.

Summa 251 fall.

Ben och ledgångar.

I. *Ben:* akut infl. 7, kronisk 1, atrofi 3, tbc. 17, Sternberg 1, sarkom 1, astrochondrom 1 fall.

II. *Ledgångar:* ganglion 4, bursit 5, tbc. 5, tendovaginitis tbc. 1 fall.

Summa 45 fall.

Urinorgan.

Urethra: strictur 1, adenom 1 fall.

Blåsa: papillom 2 fall.

Njure: nihil 1, akut nefros 1, skrupnjure 2, hydronefros 1, nefrolithiasis 1, tbc. 11, hypernefros 1 fall.

Ureter: tbc. 4 fall.

Summa 26 fall.

Respirationsorgan.

Näsa: kron. inflammation 2, tbc. 2, lues 1, polyp 1, papillom 1, sarcom 1 fall.

Larynx: tbc. 1, fibrom 1, cancer 2 fall.

Frontalsinus: kron. inflammation 2, polyp 1 fall.

Sfenoidsinus: sarcom 1 fall.

Summa 16 fall.

Endokrina körtlar.

Struma: adenomatosa 11, d:o lymphatica 2, colloides 6, cystosa 3, carcinosa 1 fall.

Summa 23 fall.

Hud och granulationer.

Akut inflammation 3, kronisk 19, tbc. 11, hidradenit. chr. 1, elephantiasis (lymfstas) 1, papillom 1, fibrom 2, neurofibrom 3, perifornit fibrom 2, lipom 7, inklusionscysta 3, cancröid 3, cancer simpl. 9 basalcancer 1, sarkom 10, fibrosarkom 1, melanosarkom 1, lymfangiom 2, hængangiom 2, cylindrom 2, thrombophlebit 1, aneurysm 1 fall.

Summa 86 fall.

Ögon.

Palpebra: granulom 1, cancer 1, reteusionscysta 2 fall.

Conjunctiva: tbc. 1 fall.

Summa 5 fall.

Öra.

Ca 1, tbc. 2 fall.

Summa 3 fall

Hjärna.

Fibrosarkom 2 fall.

Summa 2 fall.

Summa summarum 931 fall.

B. För andra sjukvårdsinrättningar etc.

Digestionsorganen.

Läppar: ulcus 1, cancer 5 fall.

Gingiva: cancer 1 fall.

Käke: inflammation 3, cysta 3, cancer 4, sarkom 2 fall.

Gom: ulcus 1, cancer 1 fall.

Tunga: tbc. 1 fall.

Spottkörtel: adenom 2, endoteliom 2 fall.

Ventrikel: ulcus 5, cancer 12 fall.

Tunntarm: akut inflammation 3, tbc. 1, fibrosarkom 1 fall.

Colon: inflammation 2, cancer 3 fall.

Rectum: granulom 1, cancer 4 fall.

Anus: cavernom 1 fall.

Appendix: akut inflammation 13, kronisk 7, akut och kronisk 24, tbc. 4, nihil 6, cancer juvenilis 2 fall.

Peritoneum: akut inflammation 1, kronisk 4, tbc. 6, cancer 2 fall.

Panchreas: inflammation 1, cirrhos 1 fall.

Lever: cirrhos 2, lues 1, actinomyces 1 fall.

Gallblåsa: kronisk inflammation 2 fall.

Gallgång: cancer 1 fall.

Summa 136 fall.

Lymfkörtlar etc.

Körtlar: kronisk inflammation 11, akut 5, tuberculos 4, sarcom 2, lymfo-sarkom 3, cancer 20 fall.

Tonsill: kronisk inflammation 1, lymfosarkom 2 fall.

Summa 38 fall.

Könsorganen.

I. Manliga:

Penis: papillom 2 fall.

Testis: oedem 1, tbc. 2, teratom 1, cancer 1, sarkom 3 fall.

Epididymis: kron. inflammation 6, tbc. 3, adenom 1, cancer 1, sarkom 1 fall.

Prostata: hypertrofi 7, cancer 2 fall.

II. Kvinnliga:

Mamma: mastit 7, tbc. 1, adenom 5, fibroadenom 24, sarkom 1, cancer 31, varav scirrh. 16, simplex 12, adenocarcinom 1, colloid-cancer 1 och Pagets bild 1 fall.

Vulva: kronisk inflammation 1, ulcus 1, lues 1, cavernom 1, myoma sarcomatosum 1, sarkom 1, cancer 3 fall.

Vagina: tbc. 1, myom 1, myoma sarcomatosum 1, sarkom 1, cysta (inklusion) 1, polyp 2 fall.

Uterus: myometrit 4, ulcus cervicis 7, tbc. 1, myom 35, myoma sarcomatosum 4, cancer cervicis 8, d:o corporis 2 fall.

Lig. teres: angiom 1 fall.

Skrap fr. uterus: benigna slemhinneförändringar 115, polyp 23, atrofi 12, tbc. 2, graviditetvävnad 34, mola hydatidosa 1, sarcom 1, cancer 14 fall.

Placenta: infarkt 1, angiom 1 fall.

Tuba: inflammation 31, tbc. 9, graviditet 4, adenomyom 1, cancer 1 fall.

Ovarium: abscess 1, corpus-luteum-cysta 12, follikeleysta 7, fibrom 1, dermoid 7, kystadenom 8, d:o papilliferum 2, d:o carcinosum 4, myoma sarcomatosum 1, sarcom 2, pseudomyxom 1, cancer 2 fall.

Summa 482 fall.

Ben och ledgångar.

Ostit 6, ostitis fibrosa 1, tbc. 2, myxochondrom 3, osteochondrom 1, sarcom 3, cancermetastas 1 fall.

Summa 16 fall.

Urinorganen.

Njure: pyonefros 1, interstitiell kron. nefrit 4, glomerulit 4, tbc. 3, njurbäckenpapillom 1, hypernefros 5, spolcellssarkom 1, blandsvulst 2 fall.

Blåsa: papillom 2 fall.

Summa 23 fall.

Respirationsorganen.

Näsa: tbc. 1, polyp 2, angiom 3, fibrosarkom 1, cancer 3 fall.

Larynx: inflammation 2, tbc. 3, cancer 1 fall.

Pleura: cancer 1 fall.

Summa 17 fall.

Endokrina körtlar.

Struma: colloid 5, adenomatos 4, carcinos 1 fall.

Aberrerande struma: (i f. supraclavicularis) 1 fall.

Summa 11 fall.

Hud och granulationer.

Akut inflammation 7, kronisk 9, tbc. 14, lues 2, actinomyces 5, erythrodermia exfoliativa 1, lupus erythematodes 1, främmande kroppsretning 1, gällgångcysta 2, urachuscysta 1, fibrom 2, neurofibrom 2, lipom 5, elephantiasis (lymfstas) 1, lymfangiom 5, hængangiom 7, nævus 1, cylindrom 1, fibrosarkom 2, sarkom 6, melanosarkom 2, lymfosarkom 2, angiosarkom 1, cancer 11, leukämiska hudförändringar 1 fall.

Summa 91 fall.

Ögon.

Chalazion 1, orbitalphlegmone 1, sympatisk ophthalmi 1 fall.

Cancer orbitæ 1, melanosarkom 1 fall.

Summa 5 fall.

Hjärna.

Gliom 4, paralyti générale 2 fall.

Summa 6 fall.

Summa summarum 815 fall.

III. Bakteriologiska, serologiska och cytologiska undersökningar.

A. För Sahlgrenska sjukhuset.

<i>Tbc.</i> i sputum	2 st.	
» » urin	267 »	
» » andra vätskor	52 »	
		Summa 321 st.
<i>Marsvinsförsök</i>	3 »	
<i>Gonococccer</i>	71 »	
<i>Difteri</i>	14 »	
<i>Dysenteri</i>	1 »	
<i>Amæba dys.</i>	1 »	
<i>Actinomycos</i>	8 »	
<i>Diverse bakteriolog. undersökningar</i>	555 »	
		Summa bakt. unders. 974 st.
<i>Vidals reaktion</i>	170 st.	
<i>Wassermanns</i> »	582 »	
		Summa serol. unders. 752 »
<i>Cytolog. undersökningar</i>	544 »	
<i>Nonnes reaktion</i>	45 »	
<i>Vaccinframställningar</i>	64 »	
		Summa 2,179 st.

B. För andra sjukvårdsinrättningar etc.

<i>Tbc.</i> i sputum.....	206 st.	
» » urin	110 »	
» » andra vätskor.....	21 »	
		Summa 337 st.
<i>Marsvinsförsök</i>	21 »	
<i>Tyfuskultur</i>	86 »	
<i>Gonococccer</i>	15 »	
<i>Malaria</i>	2 »	
<i>Difteri</i>	11,879 »	
<i>Diverse</i>	197 »	
		Summa bakt. unders. 12,547 st.
<i>Vidals reaktion</i>	282 st.	
<i>Wassermanns</i> »	2,970 »	
		Summa serol. unders. 3,252 »

<i>Cytolog. unders. etc.</i>	78 st.
<i>Nonnes reaktion</i>	42 »
<i>Vaccinframställningar</i>	112 »
	<hr/>
	Summa 16,031 st.

Tillsammans har alltså laboratoriets arbete under 1917 omfattat:

Obduktioner	396 st.
Histologiska undersökningar	1,746 »
Bakteriol., serol., cystol. etc. undersökn.	18,210 »

Göteborg den 10 Maj 1917.

C. O. Forselius,
Prosector.

Allm. och Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg.

Röntgenavdelningen 1917.

Undersökningar hava utförts på 2,720 patienter till ett antal av 7,084.

Patienterna fördela sig på följande sätt:

Från Medicinska avdeln.	453	patienter
» Kirurgiska »	686	»
» Tuberkulos- »	74	»
» Ögon- »	28	»
» Öron- »	21	»
» Stadens och sjukhusets polikl.	527	»
» Stadens sjukhus	67	»
Andra patienter	864	»

Summa 2,720 patienter

Behandlingar hava utförts till ett antal av 10,858 séancer å 611 nya patienter.

Från Medicinska avdeln.	29	patienter
» Kirurgiska »	146	»
» Tuberkulos- »	2	»
» Ögon- »	3	»
» Öron- »	3	»
» Stadens och sjukhusets polikl.	213	»
» Stadens sjukhus	2	»
Andra patienter	213	»

Summa 611 patienter

Fredrik von Bergen.

Vetenskapliga uppsatser och föredrag

hava under år 1917 offentliggjorts resp. hållits av nedannämnda vid Allm. och Sahlgrenska sjukhuset anställda läkare över följande ämnen:

Med. lic. Arnell:

Om perpetuell hjärtarytmi (Gbgs Läk. Sällsk. Publ. i Hygiea).

Prof. Dahlgren:

Fall av med framgång opererad hjärntumör (Gbgs Läk. Sällsk.).

Fall av bukväggstumör, som avlägsnats på radiologisk och blodig väg i förening (Gbgs Läk. Sällsk.).

Opererade fall av dubbelsidig njursten (Gbgs Läk. Sällsk.).

Några ord om prostatektomi (Gbgs Läk. Sällsk.).

Prof. Dahlgren och med. lic. Forselius:

Ovanligt fall av appendicit (Gbgs Läk. Sällsk.).

Diverticulit i grovtarm simulerande cancer (Gbgs Läk. Sällsk.).

Med. lic. von Holst:

Fall av primär nervsutur efter kross-skada i knävecket (Gbgs Läk. Sällsk.).

Med. lic. Knutson:

Något om den operativa behandlingen av maligna tumörer i svalget jämte demonstration av 2 opererade fall (Gbgs Läk. Sällsk.).

Fall av läkt, otogen meningit (Sv. Läk. Sällsk. sektion f. oto-rhinolaryngologi).

Med. doktor Köster:

Fall av exantem med koliksmärtor (Gbgs Läk. Sällsk.).

Fall av paroxysmal hæmoglobinuri (Gbgs Läk. Sällsk.).

Fall av lipodystrophia progressiva (Gbgs Läk. Sällsk.).

Med. doktor Köster och prof. Dahlgren:

Fall av opererat sarkom i dura spinalis (Gbgs Läk. sällsk.).

Med. doktor Norrlin:

Om militärpersonals rätt att avböja kirurgiska ingrepp (Gbgs Läk. Sällsk. Publ. i Hygiea).

Om förenklingar, improvisationer, ersättningspreparater o. dyl. inom kirurgisk praxis (Gbgs Läk. Sällsk. Publ. i Allm. Svenska Läkartidn.).

Med. lic. von Stapelmohr:

Fall av splenektomi vid pernicios anæmi (Gbgs Läk. Sällsk.).

Om en form av pseudotumörer i ventrikeln (Gbgs Läk. Sällsk. Publ. i Hygiea och Deutsche Med. Wochenschrift).

Über primäre Sarkome des Omentum majus (Nord. Med. Arkiv).

Om kohabitationstidpunktens betydelse för kvinnans fruktsamhet och förutbestämmandet av könet (Referat i Nord. Tidskr. f. Terapi).

Med. doktor Söderlund:

Om spottkörtelaktinomykos och spottsten (Gbgs Läk. Sällsk.).

Handwritten text at the top right, possibly a name or title.

Main body of handwritten text, appearing as several lines of cursive script.

Handwritten text at the bottom right, possibly a signature or date.

Final line of handwritten text at the bottom of the page.

6000172004

Göteborgs universitetsbibliotek

